GLASNIK POSTULATURE

BLAŽENI ALOJZIJE Stepinac

GODINA XXII. (2015.) 10. veljače BROJ 1. CIJENA 10 KUNA

ISSN 1331-9124

Blaženi Alojzije Stepinče, moli za nas!

»Vjera nije kabanica koju možeš po volji okretati!«

(Bl. Alojzije Stepinac, 25. listopada 1935.)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 19. studenog 2014.

»Svi smo pozvani postati sveti!«

PAPINA RIJEČ

Prije svega moramo imati pred očima da svetost nije nešto što mi sami priskrbljujemo, što postižemo našim osobinama i našim sposobnostima. Svetost je dar, to je dar koji nam daje Gospodin Isus, kada nas privija k sebi i zaodijeva sobom, kada čini da budemo poput njega. U Poslanici Efežanima apostol Pavao kaže da »je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti« (Ef 5,25–26). Eto, doista je svetost najljepše lice Crkve, najljepše lice: to znači ponovno otkriti sebe u zajedništvu s Bogom, u punini njegova života i njegove ljubavi. Razumije se, dakle, da svetost nije povlastica samo nekolicine pojedinaca: svetost je dar koji se pruža svima, bez iznimke, zbog čega predstavlja prepoznatljivo obilježje svakog kršćanina.

Sve nam to pomaže shvatiti kako, da bismo bili sveti, ne moramo nužno biti biskupi, svećenici ili redovnici: ne, svi smo pozvani postati sveti! Nadalje, mnogo puta smo u napasti da mislimo kako je svetost pridržana samo onima koji imaju mogućnost otrgnuti se od redovitih poslova i posvetiti se isključivo molitvi. Ali nije tako! Neki misle da je svetost zaklapati oči i praviti izraze lica kao sa svetih sličica. Ne! To nije svetost! Svetost je nešto veće, dublje što nam daje Bog. Štoviše, upravo živeći s ljubavlju i pružajući vlastito kršćansko svjedočanstvo u svakodnevnim poslovima pozvani smo postati sveti. I to svatko u životnim uvjetima i stanju u kojem se nalazi. Jesi li posvećeni muškarac ili posvećena žena? Budi svet živeći s radošću svoje darivanje i svoju službu. Jesi li u braku? Budi svet ljubeći i brinući se za svoga supruga ili suprugu, kao što je Krist činio s Crkvom. Jesi li kršten, a neoženjen? Budi svet obavljajući časno i stručno svoj posao i posvećujući svoje vrijeme služenju braći. »Ali, oče, ja radim u tvornici; radim kao računovođa, stalno se bavim brojevima, a tu se ne može postati svet…« – »Možeš, itekako! Tamo gdje radiš, možeš postati svet. Bog ti daje milost da postaneš svet. Bog ti se objavljuje.« Uvijek i na svakome mjestu može se postati svet, to jest možemo se otvoriti toj milosti koja djeluje u nama, vodi nas k svetosti. Jesi li roditelj, baka ili djed? Budi svet učeći s velikom ljubavlju djecu ili unuke da upoznaju i slijede Isusa. A potrebna je velika strpljivost da bi netko bio dobar roditelj, dobar djed, dobra majka, dobra baka i u toj strpljivosti dolazi svetost: ostvarujući strpljivost. Jesi li vjeroučitelj, odgojitelj ili volonter? Budi svet postajući vidljivi znak Božje ljubavi i njegove prisutnosti uz nas. Eto: svako životno stanje dovodi do svetosti, uvijek! U tvome domu, na ulici, na radnome mjestu, u Crkvi, u tom trenutku i u tom životnom stanju otvoren je put prema svetosti. Nemojte se obeshrabriti ići tim putem. Upravo je Bog taj koji nam daje milost za to. Gospodin samo jedno traži: da smo u zajedništvu s njim i u službi braći.

Svaki od nas može izvršiti ispit savjesti, možemo to sada učiniti, neka svatko odgovori sam za sebe, u sebi, u tišini: kako smo do sada odgovarali na Gospodinov poziv na svetost? Želim li postati malo bolji, biti bolji Kristov učenik, Kristova učenica? To je put svetosti. Kada nas Gospodin poziva da postanemo sveti, ne zove nas na nešto teško, žalosno… Sasvim suprotno! To je poziv dijeliti njegovu radost, živjeti i pružati s radošću svaki trenutak našega života, pretvarajući to istodobno u dar ljubavi za ljude oko nas. Ako to shvatimo, sve se mijenja i poprima novo značenje, lijepo značenje, počevši od malih svakodnevnih stvari.

»Tko se Boga drži, taj ne može propasti!«

Nakon što se u poslijepodnevnim satima 10. veljače 1960., prije 55 godina, pročuo glas da je u Krašiću kao utamničenik umro zagrebački nadbiskup kardinal Alojzije Stepinac, čitavim je svijetom zavladao muk. Svjetske su agencije na naslovnicama donijele tu vijest opisujući život, gnusno suđenje komunističkog režima nadbiskupu Stepincu, njegovo tamnovanje u Lepoglavi i uzništvo u Krašiću te junaštvo do svete i mučeničke smrti.

Istodobno jugoslavenski tisak tek bi usputno, na prikrivenu mjestu donio vijest da je umro »dr. Alojzije Stepinac«. Pa ipak, i tu je kušnju Katolička Crkva nadvladala sviješću da je u nebu dobila novog zagovornika. Njegov grob u zagrebačkoj prvostolnici, koja je od dana njegova ukopa u njoj prozvana »Stepinčevom katedralom«, postao je i do danas je ostao mjesto susreta sa Stepinčevom žrtvom i nadahnuće ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

* Gizela Dolgoš, učenica 4. razreda Građanske škole u Varaždinu, pozdravlja nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca u Mariji Bistrici, 16. srpnja 1942.

Smrt na izdržavanju kazne

Kardinal Stepinac dovršio je svoju žrtvu u kućnom pritvoru u Krašiću, kao u pravom zatvoru. Naime, u Rješenju Ministarstva unutrašnjih poslova NRH o Njegovu premještaju iz Lepoglave u Krašić zapisano je »da se premješta na izdržavanje izrečene kazne tj. do dana 18. IX. 1962.«. I narod je bio uvjeren da je nadbiskup Stepinac u Krašiću pravi zatvorenik.

U »Prijavi o smrti« stoji zapisano da je: »Stepinac Alojzije [...] svećenik« umro »na izdržavanju kazne«. Župnik Josip Vraneković zapisao je u svom *Dnevniku* 6. travnja 1955.: »Milicija stoji u dvorištu pred kućom. Pravi zatvor!« Istu misao zabilježio je 15. kolovoza 1957.: »Župni dvor je pravi zatvor.«

Da je Nadbiskup umro kao pravi zatvorenik, svjedoči i činjenica da je morao biti pokopan prema važećem zakonu u Jugoslaviji za zatvorenike, tj. trebao je biti pokopan u mjestu smrti. Zato je vlast i naredila da ga se pokopa u Krašiću, gdje je već bio iskopan i grob, a odredila je i ograničen broj ljudi koji su mogli prisustvovati ukopu. Osim toga, bilo je zabranjeno bilo kojoj osobi koja ne živi na području krašićke župe toga dana unići u mjesto ili u župnu crkvu. Znakovito je da su tako malo selo i njegovu okolicu nadzirali brojni pripadnici policije kojih je, po svjedočanstvu policajca Franje Pozderca, koji je i sâm bio među njima, bilo više od 600 s naredbom da blokiraju sve pristupe Krašiću.

Da je nadbiskup Stepinac umro kao zatvorenik, potvrdio je gosp. Milovan Đilas, jedan od najmoćnijih članova Komunističke partije Jugoslavije riječima: »Stepinac je interniran u rodno selo, s tim što mu kazna nije ukinuta.«

Kardinal Franjo Kuharić posvjedočio je: »Komentar naroda bio je da je umro svetac i mučenik. Prema zakonu kardinal Stepinac, jer je umro kao osuđen i u zatvoru, trebao je biti pokopan na istome mjestu. Ali u predvečerje pokopa došao je u Nadbiskupski dvor predstavnik vlasti s viješću da se sprovod i ukop mogu izvr-

šiti u zagrebačkoj katedrali.« Ministar unutarnjih poslova NRH Ivan Krajačić doslovno je rekao: »Kad je umro, bio sam protiv toga da bude sahranjen u rodnom selu Krašić, premda je takva odluka bila donijeta. Suprotstavio sam se tome iz više razloga. Prvo, nisam htio da se stvori od Krašića nova Marija Bistrica. Naime, sigurno bi tu svake godine na godišnjicu njegove smrti bila organizirana velika manifestacija. Smatrao sam da je dvije tisuće ljudi u malom selu kao Krašić zapravo mnoštvo svijeta, a u zagrebačkoj katedrali može stati i pet tisuća ljudi, vrata se zatvore i ništa se ne vidi.«

Juraj Šimecki, koji je stanovao blizu župne kuće u Krašiću, svjedoči: »Zadnjih dana pred Kardinalovu smrt, 18 policajaca nadziralo je Kardinala u Krašiću. Premda je policija to branila, više svećenika uspjelo je neopazice ući u župnu kuću i posjetiti ga. Saznao sam po zvuku zvona [10. veljače 1960.] i potom s usta župnika Josipa Vranekovića da je Kardinal umro. Župnik me je poslao da donesem biskupsku odjeću koja se čuvala u jednoj obitelji u Krašiću. Tu su odjeću za Kardinalovu smrt pripremile sestre bosonoge karmelićanke u Brezovici, koje je Kardinal utemeljio, i one su tu robu povjerile na čuvanje spomenutoj obitelji. Sutradan, nakon Kardinalove smrti, velik broj vjernika molio se nad mrtvim tijelom svoga Kardinala. Svi su plakali i molili.

Budući da je državna vlast odredila da Kardinal mora biti pokopan u Krašiću, zajedno s Kardinalovim nećakom iskopao sam jamu s lijeve strane glavnog oltara župne crkve u Krašiću. Još nismo ni završili posao, kad su došli novinari koji su nam priopćili da je izdano dopuštenje da se Kardinalovo mrtvo tijelo preveze u Zagreb. Sjećam se kad se pripremalo da se mrtvo Kardinalovo tijelo odnese iz Krašića, da je narod

* Grob bl. Alojzija Stepinca bio je prepun cvijeća i natpisa kojima su mu njegovi štovatelji uzvratili za uzor evanđeoskog života i žrtvu ljubavi

plakao i nastojao dotaknuti ga se. Potom je objavljena i zabrana da mi iz Krašića ne smijemo sudjelovati na sprovodu u Zagrebu, ali ja sam autom jednog prijatelja uspio poći i sudjelovati.«

Neizvjesnost glede ukopa

Odmah nakon Kardinalove smrti župni su dvor, crkva i cijelo mjesto bili blokirani stražom u civilu i službenim odorama, kao nikada do tada. Nitko se nije mogao približiti Krašiću. Sutradan nitko nije mogao ni iz Krašića izaći, makar imao ne znam kakav posao.

Dok je režim čvrsto ustrajao da se kardinal Stepinac pokopa u Krašiću, u mjestu izdržavanja kazne, na sjednici vlade, prema »specijalnim informacijama« koje je Postulaturi 9. travnja 1993. proslijedila Služba za zaštitu *ustavnog poretka* RH, predsjednik vlade dr. Vladimir Bakarić je rekao: »Pokopat ga da mu se za grob ne zna.«[1]

Odluka kojom je dopušteno da se Kardinalov ukop izvrši u zagrebačkoj prvostolnici donesena je posebnim odobrenjem, nakon pritiska svjetske diplomacije i inzistiranja mons. Franje Šepera, apostolskog administratora Zagrebačke nadbiskupije, prigodom posjeta Stjepana Ivekovića, predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova.

S Kardinalovim nećakom Franjom Mrzljakom grob pred oltarom župne crkve u Krašiću kopali su Juro Penić Ivanko te mladići i muževi iz susjedstva. Dirljivo je bilo vidjeti kako mala djeca, bilo ih je tu i onih do tri godine života, nose u crkvu ciglu po ciglu za grob onoga koji ih je toliko volio.

Pokop u zagrebačkoj prvostolnici

Odjednom su u petak poslije podne došli strani novinari od kojih je župnik Vraneković doznao da će Kardinal biti pokopan u katedrali u Zagrebu. Župnik bilježi: »Pričinilo mi se to nevjerojatnim, pa odmah šaljem časnu sestru na telefon, da pita, kako stvar stoji. Tajnik odgovara, da će večeras tijelo pokojnika prevesti u Zagreb... Glas o tome brzo prođe župom... Ljudi trče upravo u vinograde, da jave onima, koji tamo rade, da večeras odvoze mrtvog kardinala u Zagreb... Sav je Krašić došao na zadnji ispraćaj... Kroz nekoliko sati vjernici su u najvećoj stisci molili krunicu za krunicom... Kroz to vrijeme stranci su snimali Eminenciju na odru i narod, koji je plakao. ‘Nikada u životu nisam takova nešto vidio’ – rekao mi je, duboko potresen, jedan Amerikanac [...].

U 19.30 sati, uz molitvu i plač cijele župe, iznijeli su lijes blaženog pokojnika četiri njegova nećaka pred crkvu, odakle je autom prevezen u Zagreb [...]. Kako je Krašić ispratio mrtvo tijelo velikog pokojnika, jednako ga je tako dočekao Zagreb u plaču i molitvi.

I tako onaj, koji uz ime Alojzije nosi još i ime Viktor, postao

1 CP, sv. CVIII., str. 3070.

je pravi *Victor [– Pobjednik]*, jer je duša njegova na svom pravom mjestu – u nebu, a i tijelo je došlo na svoje mjesto – među svoje predšasnike, zagrebačke biskupe i nadbiskupe.«

Župnik Vraneković zabilježio je razmišljanja krašićkih župljana: »Njegov je grob ovdje u crkvi ostao prazan, ali čemu sam se nadao, tako sada vidim, da jest tako. Krašićki župljani dočaravaju si, kao da je mrtav Eminencija tu u skromnoj grobnici. Tu oni dolaze... Tu djeca dolaze i donose cvijeće i mole. Ljudi otvoreno govore, da se ne mole toliko za njega, koliko njemu... Voljeli smo ga, dok je bio tu s nama, ali sada sve više vidimo, tko je to bio među nama [...]. Sva je župa u crnini prema mjesnom običaju, kako biva, kad je smrtni slučaj u pojedinoj obitelji.«

Umro je mučenik i ispovjedalac vjere

Svi Kristovi vjernici bili su uvjereni da je umro svetac i mučenik. To svjedoči i Spomenica župe Uznesenja Bl. Dj. Marije u Zlataru, u koju je župnik Rudolf Sviben zapisao: »Godina 1960: dne 10. veljače 1960. – uoči blagdana Gospe Lurdske umro je u Krašiću zatočeni nadbiskup zagrebački i kardinal dr. Alojzije Stepinac. Bio je *martyr et confessor* [mučenik i ispovjedalac] za stvar Svete Crkve i svoje drage domovine. Od 1946. godine, kada je osuđen na zatvor, bio je u Lepoglavi do 1951. godine, a poslije toga bez slobode zatočen u svojem rodnom mjestu u Krašiću do dana smrti. Star je bio 62 godine. Kardinalski purpur nije obukao jer nije htio ostaviti svoga puka i otići u Rim. Sprovod je bio u zagrebačkoj katedrali 13. veljače 1960. u 10 sati prije podne. U zadnji moment, dan ranije, dozvoljen je pokop u Zagrebu. Naroda i svećenstva bilo je mnogo. Opće je mišljenje da je to novi hrvatski svetac.« Neka tom uvjerenju pridonesu članci, prikazi i svjedočanstva koji se objavljuju u ovom broju *Glasnika*. Slike koje prate tekst također su draga poveznica s Blaženikovim likom i Crkvom koja je u njegovo vrijeme bila djelotvorna i snažna usprkos sustavnom progonu, što je vidljivo i iz članka o staleškim svećeničkim udruženjima koja je tajna jugoslavenska policija ustanovila sa svrhom podjele u samoj Crkvi i posljedično osnivanjem nacionalne Crkve odvojene od Rima.

* Mons. Franjo Šeper, nadbiskup koadjutor, u molitvi uz odar svoga časnog prethodnika bl. Alojzija Stepinca

Mučenik za jedinstvo Katoličke Crkve

Nikada se kardinal Stepinac nije bojao žrtava u očuvanju crkvenoga jedinstva. O tome je pisao jednom svećeniku: »Spomenuo sam Vam ovo, da ne klonete, kad bih ja baš i umro ovdje, jer time ne bi umrla Katolička Crkva, osnovana na Petru, i u zadnjoj liniji na Kristu Bogu.«

A ni žrtve nije proklinjao jer je znao da u Crkvi Božjoj sve veliko nastaje iz odricanja, blagoslovljenog trpljenja i dragovoljnog prihvaćanja nepravdi podnesenih u obrani Božje stvari. Značajne su njegove riječi u pismu napisanom 29. travnja 1958.: »Ako misle ovakvim mjerama slomiti Katoličku Crkvu, onda su velike naivčine, jer Crkva se Katolička ne upire niti na kardinala Stepinca niti bilo kojeg čovjeka, nego na Isusa Krista, kojega zamjenjuje na zemlji Petar, Sveti Otac. A Petar ne umire, kako piše na jednoj svjetiljci u rimskim katakombama, dok su pomrli i Neroni i Henrici i Hitleri i Staljini, a tako će i drugi. Podržavajte dakle vedar duh optimizma kod tamošnjeg klera! Neka se ni najmanje ne boji, neka i dalje čuva svoje svećeničko dostojanstvo i čast, ali i moli za progonitelje, da nađu put k Bogu, dok imaju vremena.« A župnik Vraneković zabilježio je 26. svibnja 1958. ove Kardinalove riječi: »Mogu ja otići, ali znajte, Katolička Crkva će ostati. Pobjeda Crkve je sigurna, a ne komunizma. Ni vrata je paklena neće nadvladati, a kamo li Tito ili Ranković.«

Tako svjedoči čovjek koji se uzdao u Boga i živio bez straha od ljudi. Tu poruku Uredništvo prenosi čitateljima *Glasnika* za Stepinčevo 2015. godine. Njome nadahnuti neka slijede njegov kršćanski stav i usrdno mole za skorašnje Njegovo proglašenje svetim i poput Njega rastu u ljubavi prema Bogu, bližnjemu i svom hrvatskom narodu.

U Zagrebu, na Bogojavljenje, 6. siječnja 2015.

dr. Juraj Batelja, postulator

»Ljubav prema narodu nije predmet trgovine ni za novac ni za slavu, nego je ona moralna i etička dužnost.«*

* Marijina kongregacija II. ženske gimnazije – Zagreb, Križanićeva ul., s bl. Alojzijem Stepincem u Mariji Bistrici, 21. lipnja 1942.

Za proslavu blagdana bl. Alojzija Stepinca 2015. godine Postulatura je objavila knjižicu »Poruke Stepinčeva groba« koja je prošireno izdanje knjižice *Novi grob Blaženog Alojzija Stepinca* objavljene uz podignuće zemnih ostataka tada Sluge Božjega Alojzija Stepinca iz grobnice na čašćenje vjernicima na novom, vidljivu i prepoznatljivu mjestu. Uz objavljivanje te knjižice želim podsjetiti njegove štovatelje i posjetitelje zagrebačke prvostolnice na natpis koji je na Blaženikov grob postavljen ubrzo nakon njegova ukopa.

Natpis na Stepinčevu grobu

Na grob bl. Alojzija Stepinca u zagrebačkoj prvostolnici postavljen je natpis (epitaf) koji ima snažnu i trajno vrijednu poruku. Stoga sam mišljenja da bi je na tome grobu trebalo jasnije aktualizirati. Naime, taj natpis i poruka zoran su opis njegove osobnosti i slika njegova života: »Ljubiti pravdu, a mrziti nepravdu – to je moje načelo. U ljubavi prema hrvatskom narodu neću se dati ni od koga natkriliti.«

Spomenuti natpis (epitaf) dao je nakon mučeničke smrti bl. Alojzija Stepinca na njegov grob postaviti mons. Antun Ivandija, kustos zagrebačke prvostolnice. Ove dvije rečenice doista izvrsno predočuju sveti i mučenički život zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. Više puta sam čuo primjedbu, pa i upit, zašto su baš te riječi stavljene na Stepinčev grob, jer da on te riječi nikada nije izgovorio. A on, ne samo da je te riječi izgovorio, nego one velikim dijelom izvrsno predočuju njegovu osobu i cjelokupan njegov život izgrađen na evanđeoskom načelu istine, pravde i ljubavi.

Ljubiti pravdu, a mrziti nepravdu

Kad je prihvatio izbor za zagrebačkoga nadbiskupa, dr. Alojzije Stepinac izabrao je za svoje životno načelo riječi iz *Svetoga pisma*: »U tebe se, Gospodine, uzdam« (Ps 30,2). Snagom toga pouzdanja u Boga on je odlučio slijediti pravdu i osuđivati svaku nepravdu. Tu svoju odluku obrazložio je u nagovoru prigodom čestitanja za imenovanje zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom 3. lipnja 1934. Naime, nakon što mu je pozdravne riječi uputio pomoćni biskup mons. Franjo Salis Seewis, Alojzije Stepinac je uzvratio kraćim govorom u kojemu je istaknuo ovu misao: »Moji su

* Ovaj moto bl. Alojzija Stepinca prikazao sam pod naslovom »Ne dam se natkriliti« u: *Danica 2015. – hrvatski katolički kalendar*, HKD sv. Jeronima, Zagreb, 2014., str. 77.–82.

nakana i cilj čisti. Slijediti nauku križa te bez ikakvoga straha braniti katoličku istinu! Pravednost prema onoj – *dilexi iustitiam et odi iniquitatem* – [ljubio sam pravdu i mrzio nepravdu] to je moje načelo. Ogavnost prema svakoj nepravdi bila je duboko uvijek usađena u mojoj duši, kao što je i ljubav prema pravdi. Pa kao što sam bio za dobro svoga naroda spreman dati sve, tako sam spreman na sve i za Crkvu katoličku koja me je od najranije mladosti učila dati svakome što je njegovo i ljubiti ljude istinskom ljubavi.«[1] Dakle, nije upitno da su Stepinčeve riječi: ljubiti pravdu a mrziti nepravdu, bile njegovo životno načelo, koje je vrlo često tijekom svoga pastoralnoga rada riječima i djelom potvrđivao.

»U ljubavi prema hrvatskom narodu neću se dati ni od koga natkriliti.«

Ove riječi nadbiskup Stepinac izgovorio je prigodom dijeljenja sakramenta svete potvrde u župi sv. Ane u Križevcima. Tu sjajnu rečenicu, koja bi morala biti uzor svakom Hrvatu, izgovorio je u okolnostima kada su se pojedini političari udarali u prsa hvaleći se hrvatstvom kao političkom inačicom, ali ne i stvarnim programom koji bi promicao hrvatsko ime, čast i kršćansko dostojanstvo hrvatskog čovjeka te njegovu kulturnu baštinu i državnost.

Hrabro sučeljavanje s protivnostima

Program kanonskoga pohoda i podjeljivanja sakramenta potvrde u križevačkom crkvenom kotaru

* Bl. Alojzije Stepinac pričešćuje školsku djecu na Euharistijskom kongresu u Čakovcu, 25. kolovoza 1935.

Nadbiskup je donio i o tome obavijest proslijedio župnicima davno prije nego li se znalo da će HSS u Križevcima pripremiti komemoraciju u čast dr. Antunu Radiću i dr. Đuri Basaričeku, koji su kao hrvatski poslanici 20. lipnja 1928. ubijeni u Saveznoj skupštini u Beogradu. Kad se nadbiskup koadjutor Alojzije Stepinac već kretao križevačkim kotarom i dijelio sakrament potvrde, dr. Rudolf Gregurek (liječnik), predsjednik mjesne organizacije HSS-a u Križevcima, a po odluci dr. Mačeka, predsjednika HSS-a, dana 17. lipnja 1936., dakle, samo četiri dana prije sv. potvrde u Križevcima, došao je u župni ured u Križevcima i uz prijeteće riječi iznio župniku svoje neslaganje sa svečanostima povezanima uz dijeljenje sakramenta potvrde za dan koji je predsjednik HSS-a odredio kao dan žalosti.

Štoviše, dr. Gregurek je nagovijestio da u slučaju »bude li se dijelila sv. potvrda toga dana, da neće sudjelovati članovi organizacije niti u banderiju, a niti će se stavljati na bilo kakovu dispoziciju župnom uredu. Ujedno, da neće biti i neki kumovi toga dana, već da će ići u drugu župu na potvrdu. Ujedno je izjavio da je toga dana dozvoljeno u Zagrebu i u drugim županijama služiti requiem za pok. Radića«.[2]

Uskoro su župniku došli jedan gradski vijećnik, gradski načelnik i zamjenik ravnatelja policije i nastale prilike prikazali »alarmantnima« jer »se već letci štampaju protiv održanja Firme na 20. o. m. te se u letku poziva na apstinenciju bude li se Firma ipak toga dana držala«. U jednome od tih letaka pisalo je: »I u Križevcima htjeli smo održati zadušnice, ali nam to nije moguće. Buduć je za taj dan određena sv. Potvrda sa strane onih koji su to određivali ne vodeći računa o tom danu, kada se održavaju zadušnice i da je to dan opće hrvatske žalost, Župni ured u Križevcima bio je pravovremeno zamoljen da odgodi dijeljenje Sv. Potvrde sa subote na nedjelju 21. o. m., a na dan 20. lipnja da se drže zadušnice što bi se lagano izvesti dalo, no mjerodavni misleći da se dovoljno natjecati za Hrvatsku samo onda kada se bira župnik!

Prema tome, neće se zadušnice održavati u Križevcima, ali je dužnost svih Hrvata da uoči 20. lipnja i na dan obljetnice izvjese hrvatske zastave ili naše narodne s crnim velom. Dužnost je hrvat-

1 Alojzije STEPINAC, nadbiskup zagrebački, *Propovijedi, govori, poruke* (1934. – 1940.), (ur. Juraj BATELJA), Postulatura bl. Alojzija Stepinca, Zagreb, 2000., str. 3.

2 *Dr. Alojzije Stepinac, nadbiskup koadjutor*, Dnevnik, sv. I., str. 385.

skog naroda da toga dana ne sudjeluje ni u kakvim proslavama i svečanostima [...].«[3]

U ovom letku dr. Gregurek podmeće da župnik nije htio slaviti misu zadušnicu, što ne odgovara istini jer je župnik bio spreman slaviti misu, ali je nije smio slaviti u crnoj boji, tj. za pokojne nego s istom nakanom, ali s tekstovima i u bijeloj boji radi oktave »Srca Isusova«, što znači da liturgijski kalendar toga dana nije dopuštao pokojničku misu. Osim toga, dio Križevčana bio je nahuškan da ih je župnik Valjak iznevjerio jer je za župnika izabran uz njihovu pomoć, a kad dođe do nadbiskupa, ne daje prednost njima, nego jugoslavenskom Sokolu koji je pozvao na doček Nadbiskupa.[4]

Crkva je uvijek osluškivala bilo naroda

Imajući u vidu sve ove neugodnosti, župnik je nadbiskupu Stepincu, koji se tada nalazio »na apostolskom putu«, poslao pismo s ovim zaključkom: »Kako vidite, oni isti ljudi, koji su od početka objave Firme znali na koji dan Firma pada, te čak bili članovi odbora, sada najednom prave pitanje o posve crkvenoj stvari. Zato uklonimo im razlog 'sukoba', koji kako izgleda u ime naroda samo oni žele i prenesimo cijelu stvar kako vam je predložena.«

Naime, da se izbjegne bilo kakav sukob koji su osmislili protivnici vjere, župnik Josip Valjak predložio je nadbiskupu u spomenutome pismu da bi se sv. potvrda dijelila u nedjelju, a u subotu neka se održe sve one svečanosti koje su bile predviđene za nedjelju. Tako je u sporni dan, tj. u subotu, Nadbiskup podijelio svetu

* Crkva sv. Križa najstarija je građevina u Križevcima. Prvi put se spominje godine 1232., a od nje je sačuvan samo bočni portal. U njoj je godine 1397. održan Krvavi križevački sabor na kojem su pogubljeni hrvatski velikaši.

pričest, obavio pohod svih škola i pregledao knjige u župnom uredu, čime je izbjegnuto bilo kakvo nesuglasje.

Nadbiskup je u Križevcima svečano dočekan 19. lipnja 1936. Na zvonjavu zvona u 18 sati skupila su se društva i korporacije pred slavolukom podignutim kraj kuće Bartaković na Strossmayerovu trgu. Nadbiskup je došao u Križevce s pratnjom, vozeći se od Ravnoga na fijakeru. U ime gradskog poglavarstva pozdravio ga je senator Ivo Brodarić, a kod kapele sv. Florijana dočekali su ga dekan Ante Kolarić i domaći župnik Josip Valjak te grkokatolički župnik s generalnim vikarom Križevačke eparhije dr. D. Šajatovićem. Uz kler tu su bili brojni predstavnici katoličkih organizacija, napose gospođe Materinskoga društva. Ulicom Tustora sve se to mnoštvo približilo k slavoluku na Strossmayerovu trgu, gdje je nadbiskupa dočekalo ostalo građanstvo. Tu ga je u ime općinara pozdravio predsjednik gradske općine Rudolf Žagar, u ime župljana dr. Vladimir Crnčić, koji je spomenuo 500. obljetnicu starog grada Križevaca, »koji je oduvijek odisao duhom rimokatoličke vjere i narodnošću hrvatskom«.

Nakon što je Nadbiskupa u ime križevačkog sestrinstva pozdravila Josipa Stilinović, oblikovala se povorka u kojoj su bili muške i ženske narodne škole, zabavište čč. ss. kćeri Božje ljubavi, križevačko sestrinstvo, društvo franjevaca trećega reda, gimnazijalke i gimnazijalci, križarsko bratstvo, srednja poljoprivredna škola, Materinsko društvo, Društvo sveudiljnoga klanjanja, gradska glazba, više od 20 svećenika, mjesna inteligencija i činovništvo, predstavnici mjesnih vlasti te je kroz Ulicu kralja Petra prispjela na Trg bana Lackovića uz povijesnu crkvu sv. Križa. Nakon kratke stanke povorka je kroz Baltićevu ulicu došla u Zakmardijevu i prispjela do župne crkve sv. Ane. Tu je Nadbiskupa pozdravio domaći župnik Josip Valjak naglasivši: »Svetost sakramenta sv. potvrde, koja, ne samo da ne može nikome biti na sablazan niti škoditi bilo živima bilo pokojnima, nego naprotiv donosi samo dobro, oplemenjujući žive, a uz to moleći pri dolasku i odlasku za sve pokojne, donosi i njima olakšanje i skraćuje im čistilišne muke. Bilo je pokušaja smetati Vašemu dolasku i Vašoj svetoj funkciji, no Vi ćete ipak blagoslivljati i za sve se moliti.

Tko u Vašem sv. činu gleda poniženje, škodu za žive ili mrtve, sličan je mladiću Savlu koji je gonio kršćane, ali je bio bačen s konja na zemlju i čuo glas: 'Ja sam Krist, koga ti progoniš'; tako će Gospod kazniti i one koji žele smetati Kristu u Vašoj preuz. osobi. Ali ta kazna neka i njima bude

3 Isto, str. 386.

4 Ovo tumačenje na istom mjestu u Nadbiskupskom dnevniku nije upisao sâm Nadbiskup, nego je vlastoručna bilješka njegova tajnika.

poput Savlu na sreću obraćenja, a mi ćemo ostati i dalje nepokolebivi katolici – Hrvati.« Nakon toga Nadbiskupa je pozdravila Marica Mlinarić krasnosloveći stihove domaćega pjesnika preč. Špire Petranovića. Potom je gimnazijalac Josip Rogelj (1. raz.) Nadbiskupu uručio stručak biranoga cvijeća u crvenoj, bijeloj i plavoj boji.

Pri Nadbiskupovu ulasku u crkvu muški crkveni zbor izveo je pjesmu *Ecce sacerdos magnus – Evo veliki svećenik*. Nakon što je u svetištu pozdravio križevačkog vladiku Dionizija Njaradija, Nadbiskup je progovorio vjerničkom mnoštvu o »vjeri pravoj, čvrstoj, dubokoj i plodonosnoj«. Nakon toga podijelio je oprost i obavio molitve s odrješenjem za sve pokojne župljane, a žive blagoslovio Presvetim Oltarskim Sakramentom. Nakon tih svečanosti dobrodošlice nadbiskup Stepinac je otišao u dvor križevačkog grkokatoličkog biskupa.

Toga dana navečer u 21 sat krenula je bakljada građanstva i društava od župne crkve do biskupskoga dvora. Uz gradsku glazbu i Hrvatsko pjevačko društvo »Kalnik« u povorci i bakljadi sudjelovalo je više od 2000 odraslih osoba. Nakon što je otpjevana pjesma »Hrvatskoj« Vilka Novaka, Nadbiskupa je biranim i zanosnim riječima pozdravio prof. Branko Jagar. Na njegove riječi Nadbiskup je vrlo srdačno zahvalio obećavajući »da će sve učiniti na slavu Božju i na korist naroda čiji je sin i one grude koju je sâm osobno obrađivao dugi niz godina«. Nakon oduševljenog klicanja intonirana je i otpjevana himna »Lijepa naša domovino«, a potom se narod uz svirku domoljubnih koračnica vratio u grad.

Crkva je uvijek uz svoj narod

U subotu je u 8 sati u župnoj crkvi bila slavljena sveta misa za prvopričesnike kojima je nadbiskup Stepinac podijelio svetu pričest. U 11 sati slavio je pontifikalnu misu uz svečanu i brojnu asistenciju. Za vrijeme mise zanosno je pjevao mješoviti crkveni pjevački zbor.

Osvrćući se na podmetanja protiv ugleda župnika i vjernika u Križevcima i zlorabeći hrvatske nacionalne interese protiv vjerskih osjećaja, Nadbiskup je u propovijedi naglasio »da se u ljubavi prema Hrvatskoj ne da ni od koga natkriliti«. Očito njegova nakana nije bila sebe učiniti većim Hrvatom od drugih, ali se osjetio ponukanim upozoriti da se u ime nacionalnog osjećaja ne smiju omalovažavati vjerske svetinje. Taj njegov istup sukladan je cjelokupnom njegovu biskupskom djelovanju u kojem je uspostavio ravnovjesje između kršćanskoga i nacionalnog osjećaja, koji su neprijatelji Crkve uvijek pokušavali zlorabiti.

U 18 sati poslije podne Nadbiskup je u pratnji vladike Njaradija i ostalih uzvanika posjetio gimnaziju, potom srednju poljoprivrednu školu gdje se »evocirajući uspomene iz svoga rada na selu [...] zanimao za učionice, spavanje, stanove, gospodarske zgrade i obilazio sav posjed stare uzorne ratarnice«. Potom se u velikoj dvorani Hrvatskog doma susreo s gimnazijskom mladeži, koja ga je dočekala i ispratila pjesmom.

Navečer u 21 sat u župnoj crkvi sv. Ane Nadbiskup je prisustvovao »duhovnom koncertu« crkvenog pjevačkog društva. Dirigirao je prof. Vjekoslav Hranilović.

Sutradan 21. lipnja, na Nadbiskupov imendan, grad Križevce i Nadbiskupa probudila je budnica gradske glazbe, a on je već u 7 sati slavio svetu misu i potom dijelio sakrament svete potvrde. U 16 sati, na zvuk zvona, sabrao se narod na oproštajne molitve i ispratio svog »milog, mladog natpastira koji ode u Miholjac«.[5]

Vjernici Križevaca još su čvršće prigrlili vjeru koju joj je hrabri Nadbiskup navijestio i posvjedočio, a cijeli narod i danas se može osvjedočiti o istinoljubivosti junačkog pastira koji je zagledan u križ Krista Spasitelja neustrašivo zastupao pravdu, osuđivao nepravdu, imajući na pameti riječi kojima je učio i hrabrio hrvatske katoličke akademičare i akademičarke 27. ožujka 1938.: »Mnogo se, istina, govori o ljubavi prema narodu. Ali nerijetko govore o njoj samo zato što koristi njihovom džepu. Drugi opet zato da lakše pokriju razne prljavštine. Treći zato što su željni slave. No, za uvjerenog katolika ljubav prema narodu nije predmet trgovine ni za novac ni za slavu, nego je ona moralna i etička dužnost.«[6]

Od srca zahvaljujemo svim čitateljima *Glasnika* koji su nam proslijedili osobne sastavke ili članke već objavljene o bl. Alojziju Stepincu ili pak dokumente pronađene u pismohranama raznih ustanova, a sve sa željom da s njihovim sadržajem upoznamo širi krug Blaženikovih štovatelja.

Svaki dopis na Postulaturu bl. Alojzija Stepinca kojim se priopćuje primljeno uslišanje ili uspomena neka bude potpisan te obilježen nadnevkom i mjestom pisanja. Anonimna se pisma ne arhiviraju. Vjernici koji žele ostati anonimni neka to napomenu u dopisu.

5 Sažetak prema izvješću objavljenom u dnevniku *Hrvatska straža*, 23. lipnja 1936.

6 *Hrvatska straža*, 29. ožujka 1938., br. 72, str. 2.–3.

Stepinčeva godina

Biskupi Zagrebačke crkvene pokrajine na redovitoj su sjednici održanoj 9. rujna 2014. u Križevcima donijeli odluku da se pastoralna godina 2014./2015. obilježi u svjetlu blaženoga Alojzija Stepinca i u poticanju vjernika na intenzivniju molitvu za njegovo proglašenje svetim.

* Na povratku s hodočašća u Mariju Bistricu, dne 11. listopada 2014., došli su u Krašić i vjernici iz Ličkog Osika, Gospića i Kule

Odazivajući se na poziv biskupa Zagrebačke crkvene pokrajine da hodočaste u mjesta osobitog spomena na žrtvu bl. Alojzija Stepinca: Lepoglavu, Krašić i zagrebačku prvostolnicu i mole za njegovo proglašenje svetim, svoj pohod učinile su mnoge župe. Tako je na grob bl. Alojzija Stepinca hodočastilo više župa. Župljani župe Kašina, predvođeni svojim župnikom Matijom Pavlakovićem, hodočastili su 10. prosinca 2014., župa Brestje predvođena župnikom Ivanom Filipčićem 10. prosinca 2014., a u subotu, 13. prosinca 2014., hodočastili su vjernici i svećenici Maksimirsko-trnjanskog dekanata.

U tu svrhu biskupi su pod predsjedanjem kardinala Josipa Bozanića, nadbiskupa zagrebačkog i metropolita, donijeli četiri konkretne odredbe:

1. Neka se svakog 10. u mjesecu slavi euharistijsko klanjanje na nakanu skore kanonizacije Blaženika.
2. Neka se organiziraju hodočašća u mjesta koja su posebno obilježila Blaženikov život: Krašić, Lepoglava, Marija Bistrica i zagrebačka prvostolnica u kojoj je pokopan.
3. Sjednice Zagrebačke crkvene pokrajine neka se održavaju upravo u tim navedenim mjestima.
4. Sami biskupi neka upute prigodno pismo vezano uz nakane ove inicijative.[1]

Zagrebačka nadbiskupija nadogradila je ove odluke na svom Svećeničkom danu 27. listopada 2014. u Međubiskupijskom sjemeništu na Šalati, u Zagrebu, gdje je mons. Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, održao izlaganje s napomenama i pojašnjenjima kako plodonosnije proslaviti ovu pastoralnu godinu.

On je ponajprije podsjetio na već donesene odredbe biskupa Zagrebačke crkvene pokrajine, a potom istaknuo da je dio tih inicijativa već zaživio. Podsjetio je na knjižicu tekstova Živjeti Krista, izdanu povodom proslave 10. obljetnice beatifikacije blaženog Alojzija Stepinca. Ta knjižica sadrži homilije, tekstove za razmatranje, molitveno bdijenje, predložak za molitvu krunice, euharistijsko klanjanje i pokorničko bogoslužje.

Pozvao je potom da se svi događaji, pa tako i priprema Sinode Zagrebačke nadbiskupije, osvijetli Blaženikovim likom. Istodobno je zamolio svećenike da korone svećenika i dekanatske sastanke upotpune predavanjima, poticajima i primjerima iz života bl. Alojzija Stepinca kao nadahnućem za svoj pastoralni rad i osobni život.

Zamolio je svećenike da i sami stvaraju tekstove za klanjanja, predloške za službu Riječi, razmatranja itd. Pozvao je i da se Blaženikova pisana ostavština što prije objavi, a osobito u elektroničkome obliku. Naglašeno je bilo da su došašće i korizma osobito pogodna vremena za pastoralne djelatnosti nadahnute likom bl. Alojzija Stepinca, pri čemu je mons. Šaško obećao izraditi prigodne meditacije i tekstove za primjenu u liturgijskim slavljima.

Krešimir Žižek

1 Vidi: http://www.zg-nadbiskupija.hr/dokumenti/aktualnosti/priopcenje-s-dvadeset-i-druge-sjednice-biskupa-zagrebacke-crkvene-pokrajine

Molitva u čast blaženoga Alojzija Stepinca, biskupa i mučenika

Gospodine Bože, ti si sluzi svome Alojziju Stepincu udijelio milost ne samo vjerovati u Isusa Krista nego i trpjeti za njega. Neustrašivim apostolskim žarom i ljubavlju prema Crkvi ostao je vjeran do smrti. Ubroji blaženoga Alojzija među svece sveopće Crkve, da nam bude primjer i zagovornik u borbama života na putu vječnoga spasenja. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

»Hostija sveta Tebe sakriva, al' vjera zbori: ovdje je Bog!«

J. BATELJA

Hrvatski su se katolici u program međunarodnih euharistijskih kongresa postupno uključivali i ostvarili velebno djelo euharistijskoga pokreta, koji je Crkvi u Hrvata osvjetlao lice pred političkim protivnicima, kojih nije manjkalo. Također je učvrstio unutarnje jedinstvo katolika koje je, uslijed nasrtaja raznih, osobito bezbožnih, ideologija i političkih prilika, bilo ugroženo.
U nizu prikaza euharistijskih kongresa u hrvatskim biskupijama između dvaju svjetskih ratova u prvoj polovini dvadesetoga stoljeća, kako župnih tako i dekanatskih, krajevnih, biskupijskih i nacionalnih, želim na korijenima novije povijesti Crkve u Hrvata prepoznati preporodnu snagu euharistijske evangelizacije suvremenog čovjeka i društvenih prilika u kojima živi i proročki govor Crkve, koji je po slavljenju, čašćenju i blagovanju Euharistije svakom čovjeku dostupan i shvatljiv.
U ovom broju Glasnika prisjetimo se Euharistijskog kongresa održanog u Puli od 7. do 10. lipnja 1923.

Prvi Biskupijski euharistijski kongres Porečke i Pulske biskupije u Puli od 7. do 10. lipnja 1923.

Na području današnje Porečke i Pulske biskupije do završetka Drugoga svjetskog rata djelovale su četiri biskupije: Porečka, Pulska, Koparska i Tršćanska. Kandidati za biskupijske svećenike polazili su klasičnu gimnaziju u koparskom sjemeništu, a bogosloviju u goričkom. Godine 1938. Tršćansku i Koparsku biskupiju preuzeo je biskup Antonio Santin, rodom iz Rovinja. Porečku i Pulsku biskupiju preuzeo je krajem veljače 1942. novoposvećeni biskup Raffaele Mario Radossi, Crešanin, franjevac konventualac. Na području tršćanske i ko-

* Euharistijski kongres u Puli godine 1923. odvijao se u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije sagrađenoj na temeljima crkve koja je služila okupljanju kršćanskih vjernika u vrijeme progona (do 4. st.) te katedrale prvog pulskog biskupa Antonija (510.–547.). Ulomci podnog mozaika (5.–6. st.) i kamena plastika sadrže motive pelikana, simbola Krista koji vlastitom krvlju hrani ljude, pauna kao simbola besmrtnosti, janje koje simbolizira »Jaganjca Božjeg« te vrč s grožđem kao simbol Euharistije. Motivi su povezani i upotpunjeni akantusovim lišćem i pleterom.

parske biskupije misilo se na tri jezika: na hrvatskom, slovenskom i talijanskom. Biskup Radossi je u Porečkoj i u Pulskoj biskupiji naišao samo na talijanski jezik, pa je na tom jeziku tiskan i biskupijski glasnik bez i jedne hrvatske riječi. Stoga je predstavljanje svećenika sudionika euharistijskih kongresa na području te biskupije bilo otežano zbog njihova talijaniziranog imena i prezimena. Taj problem proizlazi i iz činjenice što su sjemeništarci u koparskom sjemeništu morali svoj materinski jezik, hrvatski ili slovenski, učiti kao strani jezik.[1]

Zamah euharistijskom pokretu dao je porečki i pulski biskup mons. Trifun Pederzolli. On je nakon euharistijskog kongresa u Rovinju godine 1922.[2] odredio da se u njegovoj biskupiji svake godine u drugoj župi održi biskupijski euharistijski kongres. Nakon Rovinja godine 1922., biskupijski euharistijski kongres održan je u Puli od 7. do 10. lipnja 1923.

Zamah euharistijskom pokretu dao je porečki i pulski biskup mons. Trifun Pederzolli. On je nakon euharistijskog kongresa u Rovinju godine 1922. odredio da se u njegovoj biskupiji svake godine u drugoj župi održi biskupijski euharistijski kongres. Nakon Rovinja godine 1922., biskupijski euharistijski kongres održan je u Puli od 7. do 10. lipnja 1923.

Najava kongresa

Euharistijski kongres u Puli najavio je biskup Pederzolli posebnom okružnicom u kojoj je s »velikom radošću« najavio njegovo održavanje u nedjelju 10. lipnja 1923. Odabrao je taj dan i to vrijeme jer je pretpostavljao da je to doba kad nema velike vrućine, i jer će se u mjesecu svibnju proslavljati blagdan Tijelova i duše vjernika moći dovoljno pripremiti za tako značajan događaj. Biskup je izrekao osobitu radost što takvu vijest može obznaniti svojoj biskupiji. Ujedno je pozvao vjernike da se barem posljednjeg dana uključe u proslavu kongresa, osobito u teoforičku procesiju. Istaknuo je i nadu da će Odbor za pripremu euharistijskog kongresa u Puli u svrhu što uspješnije kongresne proslave uspjeti organizirati svoje podružnice i u drugim mjestima, i zbivanja rasporediti tako da neće samo oni vjernici koji će sudjelovati u slavlju kongresa od njega imati duhovne koristi.

1 Ivan GRAH, *Istarska Crkva u ratnom vihoru (1943.–1945.)*, Pazin, str. 13., 16.

2 Izvješće o Euharistijskom kongresu održanom u Rovinju 31. kolovoza 1922. vidi u »Blaženi Alojzije Stepinac«, 21. (2014.), br. 1., str. 10.–13.

Pripremne radnje

Svjestan »da svaki dobri dar dolazi odozgora od Oca svjetlosti« (Jak 1,5.17) zamolio je vjernike za molitvu za uspjeh tog prvog biskupijskog euharistijskog kongresa. Poželio je da ta molitva bude goruća i stalna. Štoviše, reče: »Određujemo u tu svrhu da se potakne vjernički narod da uzdiže javno molitve Gospodinu i da se često moli Oče naš i Slava Ocu prije *Tantum ergo* – Divnoj dakle za vrijeme svečanog izlaganja Presvetog Oltarskog Sakramenta. Osim toga biskup je zamolio svećenike da tijekom svibnja i Marijanskih pobožnosti pripravljaju vjernike za euharistijski kongres, a nije propustio istaknuti da će dobra priprava za nj biti i sudjelovanje na talijanskom nacionalnom euharistijskom kongresu koji se te godine proslavljao u Genovi od 23. do 27. svibnja. U istoj okružnici poželio je da se i za taj nacionalni (talijanski) euharistijski kongres vjernici priprave trodnevnicom unutar Marijanskih pobožnosti ili sudjelovanjem barem zadnji dan na tom euharistijskom kongresu. Naravno, u svim župama biskupije »posljednji dan kongresa u Puli morat će imati značaj euharistijske nedjelje«. Osim toga, biskup je zamolio svećenike da se pobrinu kako bi oni vjernici »koji će ostati kod kuće mogli primiti svetu pričest i barem nekoliko sati provesti u klanjanju pred izloženim Presvetim Oltarskim Sakramentom svečano ukrašenim, kojega će pohraniti predvečer, nakon što će ga prema mogućnostima pronijeti u svečanoj procesiji«.[3]

Predviđajući velike troškove u pripremi i u proslavi Euharistijskog kongresa, a što je neusporedivo s duhovnim darovima koje će on donijeti, biskup je potaknuo vjernike na velikodušnost i odredio da se u svim crkvama biskupije u 2. korizmenu nedjelju (25. veljače 1923.) prikupi novac i pošalje u biskupiju.[4]

Posebnim dopisom javnosti se obratio i Raffaele Fulin, dekan Kaptola i predsjednik Odbora za prvi biskupijski kongres Porečke i Pulske biskupije. Svoj proglas, potpisan u Puli 6. prosinca 1922., naslovio je riječima proroka Izaije: »Svi koji ste žedni, dođite na vodu« (Iz 55,1): »... žedni svjetla, istine, mira, sreće, besmrtnosti dođite na euharistijsko otajstvo«. U njega se pouzdaje Onaj koji je pozvao Zakeja, malene po moralnom stasu, da bi ih uzdigao u najveće visine; koji je prihvatio i pročistio Magdalenu i učinio je sjajnim biserom u sjaju novoga njegova Kraljevstva.

On ne veliča samoga sebe; postoji Drugi koji se brine za njegovu slavu. To je Otac: Onaj koji, kad je projektirao svemir i ljudima napučivao beskrajne zemaljske prostore, sve je činio po svojoj riječi. Njega slavi i njegova Zaručnica Crkva, tajanstvena Žena koju vidilac u Apokalipsi promatra čudesno odjevenu u sunce, a David ju je promatrao kao kraljicu uz bok vrhovnoga Kralja. Stoga je potrebno da se svećenici i vjernici na sveti način pripreme za prvi biskupijski euharistijski kongres.

Budući da su se u javnosti čuli prigovori kako »Pula nije primjerena za ukrepljenje vjere«,

3 »Il primo Congresso eucaristico diocesano«, u: *Scintilla (Pola). Bollettino uff. del Congresso Eucaristico*, 1. (1922.), br. 10, str. 1.

4 Trifun PEDERZOLLI, »Al Ven. Clero della Diocessi!«, Poreč, 22. studenoga 1922., u: *Scintilla (Pola). Bollettino uff. del Congresso Eucaristico*, 1 (1922.), br. 10, str. 1.–2.

biskup Trifun je ustvrdio da Crkva u Puli nije uništena, premda u njoj vlada vjerska ravnodušnost. »Ali mi imamo pouzdanje; pouzdajemo se osobito u Kristovu riječ kojom Bog može iz kamena podići djecu Abrahamovu. U Puli ima mnogo plemenitih duša koje duboko ćute svoju vjeru iz koje crpe snagu za život i trajnu mladost. One će svojom žarkom molitvom i zauzetom djelatnošću pridonijeti da se rastopi let u srcima ravnodušnih, osobito kod muškaraca, i kongres će sjajno uspjeti i biti divan primjer drugim gradovima biskupije gdje će se sljedećih godina održavati kongresi«.[5]

Na osobit način odbor je zamolio svećenike koji se još nisu uključili u biskupijsko udruženje svećenika klanjatelja da to učine sada, kako bi broj svećenika klanjatelja bio istovjetan broju svih svećenika u biskupiji.

Nakane kongresa i njihova provedba

Odbor je odredio i nakanu ovoga kongresa: obraćenje zabludjele naše braće i bujan euharistijski život u svim dušama. Odbor je donio i slijedeće odluke:

1. U svim župama treba osnovati odbor koji će pripomoći da što veći broj vjernika obaju spolova sudjeluje na euharistijskom kongresu.

2. Duša odbora bit će župnik koji će u svojim propovijedima često govoriti o sakramentu ljubavi prosvjetljujući pamet svojih vjernika i paleći vatru pobožnosti u njihovih srcima.

3. Jednom na mjesec skupljat će se novčani prinosi među vjernicima u crkvi i izvan nje, koji će se proslijediti biskupijskom odboru za održavanje kongresa.

4. Župnici, koji će predsjedati župnim euharistijskim odborima, pobrinut će se i za širenje časopisa (*La Scintilla – Iskra*), službeni list Odbora, i preporučivat će ga svojim vjernicima. Istodobno Odbor je zamolio svećenike da u uredništvo *Iskre* pošalju članke, kratke i sažete, kako bi se mogli u njoj objaviti.[6]

Program euharistijskoga kongresa najavljen je u članku pod naslovom »Per Gesú Eucaristico all'Opera tutti! – Svi na posao za euharistijskog Isusa«.[7]

Staleška okupljanja

Za vrijeme kongresa održano je nekoliko posebnih staleških okupljanja:

A) Za žene u crkvi Gospe od Milosrđa govorio je prof. don G. Nieder, koji je prisutne potaknuo na euharistijski apostolat. Potom je na temu »La comunione frequente e le opere di Carità – Česta pričest i djela ljubavi« govorio don Verla, biskupov tajnik. Nakon toga pročitan je i odobren zavjet ženske sekcije na prvom euharistijskom biskupijskom konrgesu, a glasi:

»**1.** da se posvuda promiče praksa česte pričesti

2. da se uz pričest promiču djela ljubavi

3. da se u pobožnim udrugama razviju djela ljubavi, osobito konferencije sv. Vinka Paulskoga

4. zahvaljujući materijalnoj pomoći, moći će se otvoriti put prema duhovnoj

5. upozoriti ravnodušne na zapovijed uskrsne ispovijedi i drugih kršćanskih dužnosti, posebno pomažući umiruće da na vrijeme i s potrebnim raspoloženjem prime svetu popudbinu.«[8]

B) Za djevojke, u salonu Porta Gemina predavanje je održao prof. mons. Luciani na temu »La Comunione frequente e le opere di Educazione Cristiana – Česta pričest i kršćanski odgoj«, koje je oduševilo prisutne. Pozvao je mlade da budu »goruća vatra i svijetle zvijezde Crkve«.

Okupljene djevojke na prvom euharistijskom kongresu u Puli svoja su zborovanja zaključile ovim odlukama:

»**1.** Držati da je Isus posrednik između Boga i čovjeka, posredstvom euharistije i svećeništva, kojega djevojački svijet primjereno ne ljubi niti dovoljno poznaje.

2. Da Isus u euharistiji, osobito za djevojke, bude 'Put, istina i život' djelujući kao sakrament i kao žrtva.

3. Isus se moralno uprisutnjuje i za djevojke u svojem 'alter Christus', koji je svećenik.

4. Neka kršćanski odgoj zahvati i djevojke, njihovu pamet, srce, maštu, pamćenje, fizičke snage, raspoloženja te osjećaje za ljepotu i umjetnost, jednom riječju spoj osobnoga 'ja', u svojoj

5 Usp. »Per Gesù Eucaristico all'opera tutti!«, u: *Scintilla (Pola). Organo ufficiale per il Congresso Eucaristico*, 2 (1923.), br. 4. str. 2.

6 »La parola del R.mo Presidente del Comitato direttivo«, u: *Scintilla (Pola). Bollettino uff. del Congresso Eucaristico*, 2 (1923.), br. 4., str. 2.–3.

7 Usp. »Per Gesù Eucaristico all'opera tutti!«, isto, str. 1.–3.

8 Biskupijski arhiv u Poreču [dalje: BAP], fond Porečka i Pulska biskupija, serija XXVI/2a Euharistijski kongresi, 1912/1935., Pula, 1923.

osobi i prošireno u odnosu prema obitelji, mjesnoj zajednici, društvu, narodu, tj. ‹ja i društvo›.

5. Hvaleći, klanjajući se Isusu Euharistijskom, izvoru neiscrpivog nadnaravnog života, treba nadoknaditi, uzdići, posvetiti, spasiti, općenito govoreći, svaki život rođen od žene i osobito ženski svijet.«

Tijekom staleških pouka doneseni su ovi zaključci:

»**1.** Poučiti se i poučavati u svetoj bitci za kršćanski nauk općenito i za euharistiju (žrtvu i sakrament) i sveti red, posebno kako prigodnim katehetskim poukama tako i u društvima, bilo poukom vjeronauka bilo odvojenom pripravom dječaka i djevojčica, kako u crkvi, u oratoriju, ili u primjerenim prostorijama u tu svrhu namijenjenima, u dogovoru s odnosnom vlašću.

2. a) Mjesečno, ukoliko je moguće zajedno, učiniti sat klanjanja i opću svetu pričest i barem svake nedjelje pričestiti se te svakodnevno pohoditi Presveti Sakrament s dostojnom dnevnom pričesti kako bi za Zaručnika duše crpile: nauk, snagu, moral, svetost.

b) Sudjelovati zajedno na euharistijskim pobožnostima u župi. Osobito se brinući:

- za nauk i svečanost prvih pričesti
- kititi i držati čisto (u dogovoru sa župnicima i rektorima crkava) oltare i predmete za bogoslužje (odjeću, liturgijske predmete…)
- brinuti se da teški bolesnici prime svetu popudbinu, pazeći kako na unutarnju pripravu duše tako i onu izvanjsku za primanje božanskoga Gosta
- za širenje Lige protiv psovke, protiv prostačkih izraza, primjenjivati osobna ili zajednička djela nadoknade
- za opsluživanje nedjeljne i blagdanske zapovijedi, prikupljajući i s ljubavlju bdijući odvojeno nad dječacima i djevojčicama da na ispravan, izgrađujući plodonosan način, sudjeluju na nedjeljnoj i blagdanskoj misi
- da često izgovaraju riječima, i u srcima imaju uzdah: ‹O dobri Isuse, neka dođe kraljevstvo, Tvoje Euharistijsko›.

3. a) Gajiti i pokazati prema svećeniku najveće poštovanje zbog njegovog dostojanstva, moleći ako bi koji bio nedostojan i prepuštajući se učiti i voditi putovima Gospodnjim od onih koji se odlikuju pobožnošću i naukom nikad ne ulazeći u posebno prijateljstva s nijednim, pod bilo kojom izlikom.

b) Poticati molitvom, riječju i djelima svećenička zvanja.

4. Brinuti se za religioznu vjersku uljudbu vlastitu i drugih, osobito djevojaka:

a) dobrom i pobožnom literaturom i vršenjem kojeg posebnog apostolata

b) posjećivati i učiniti da drugi posjećuju vjerske pouke (katekizam, propovijedi) i tako se poučiti da bi se moglo druge poučavati

c) sudjelujući na pobožnostima u čast Presvete Euharistije (javno klanjanje, procesije, hodočašća, euharistijski kongresi)

d) držeći konferencije na temu Euharistije osobito praktične naravi

e) poštivajući estetske i kulturne mogućnosti, s obzirom na Euharistiju koja je središte kršćanskog bogoštovlja i sve ono što na nj upućuje dobrom literaturom, umjetničkim djelima i, koji ima sposobnosti i na znanstveni način, pišući prozu, liriku, glazbu, pjesme, recitacije, crteže, slike, rukotvorine itd.

f) zauzeto širiti dobru štampu osobito onu koja je vlastita ženskim organizacijama kao i onu koju objavljuju katolički izdavači.«[9]

[9] Isto.

C) Za muževe je zborovanje bilo u salonu dell'Arco Romano. Predsjedao je gosp. Valduga, u raspravi je sudjelovao i biskup mons. Viesinger, generalni vikar. Predavanje na temu »La Comunione frequente ed i doveri della Paternitá – Česta pričest i očinske dužnosti« održao je prof. Urlbanaz.

On je, kao dobar otac obitelji i profesor u gimnaziji, upozorio na opasnosti i zasjede koje ugrožavaju živote mladih i nastoje zapriječiti njihovu sreću u budućnosti. Nakon predavanja i rasprave doneseni su sljedeći zaključci:

»**1.** Euharistija je tajna vjere i ljubavi.

2. Iz Euharistije i čestog pričešćivanja dolaze velike koristi čovjeku kao pojedincu, članu obitelji i društva.

3. Iz česte pričesti, osobito očeva obitelji, prima se snaga i potrebna mudrost za vršenje njihove odgojiteljske dužnosti.

Prvi biskupijski euharistijski kongres izglasao je sljedeće odluke:

1. Da se u svakoj župi biskupije ustanovi euharistijska škola s ciljem da se vjernike upozna s uzvišenošću i važnošću tolike tajne i budu dostatno poučeni da se za nju pripreme dužnim raspoloženjem.

2. Da se u svakoj župi ustanovi udruženje očeva obitelji za promicanje kršćanskog odgoja sinova i za borbu protiv potkupljive štampe i pornografije.«[10]

U nastavku staleških rasprava čulo se kako bi teme koje se tiču euharistijskog apostolata i vjerskog života općenito trebalo više promicati kroz dnevni, tjedni te prigodni tisak. Govorili su Nicolò Tommaseo, predsjednik Valduga i mjesni biskup, koji je duboko ganut zahvalio govornicima i sudio-

[10] Isto.

nicima staleških pouka sa željom da budu dragocjeno blago za njihov život.

D) Za mladiće staleško zborovanje bilo je u dvorani škole »Dante Alighieri«. Predavanje je držao don Angeli na temu: »La Comunione, frequente generatrice di Purezza e di eroismo – Česta pričest, roditeljica čistoće i junaštva«. Mladići su sa zanimanjem slušali predavanje i oduševljeno prionuli uz riječi izgovorene »od srca k srcu, od brata k bratu«.

Pod predsjedanjem don Fogara iz Gorice i predsjednika Odbora mons. Fulina jednoglasno su izglasane sljedeće odluke:

»**1.** Katolička mladež okupljena na staleškoj pouci prigodom euharistijskog kongresa u Puli shvaća da su glavni neprijatelji mladih duša osobito svjetovnost i strasti koje danas dovode do pustoši.

2. Smatra da je oholost suvremene uljudbe nesposobna pronaći sredstva koja bi mogla obuzdati nećudoređe i vjersko ravnodušje zasijano svakovrsnim opakostima.

3. Drže da samo Crkva posjeduje, osobito u svetoj Euharistiji, primjerena sredstva za očuvanje čistoće mladih.

4. Zavjetuje se da će svaki pojedinačno uznastojati da se održavaju ure klanjanja i zajedničke pričesti.«[11]

Tijekom kongresnih svečanosti, osobito u trodnevnici, propovjednici su pokušali probuditi svijest o praktičnom kršćanskom životu vjernika, upozoravali su na posljedice zbog nepoznavanja vjerskih istina, na omalovažavanje sakramenta ispovijedi, te inzistirali na uvođenju katehetske pouke za odrasle. Osobito su značajne propovijedi bile don Šestana, katehista i don Fritza iz Verone, koji je u svojoj propovijedi istaknuo potrebu borbe protiv psovke. I sâm biskup Trifun progovorio je da je psovka poprimila razmjer nasilja, osvrćući se da uz psovače Voltairea i Rénana postoje i suvremeni promicatelji psovke kao oblik borbe protiv Boga.

Mons. Bronzin održao je predavanje na temu »La S. Messa e il Populo – Sveta misa i narod«, u kojem je prikazao značenje svete mise kao žrtve u kojoj se sâm Sin Božji žrtvuje. Napomenuo je osim toga da on nije tu samo žrtva, ni svećenik, jer je dvostruka svrha žrtve: klanjanja i zahvale, a dvostruki je i plod: nadoknada i molba.

Mons. Monti, profesor gimnazije u Pazinu, živahno je iznio prosvjed što se dječake nedjeljom odvodi u kojekakva sportska društva i priredbe da ne bi mogli udovoljiti kršćanskoj potrebi nedjeljne svete mise. Isto se događa i sa srednjoškolcima i studentima te je zaželio da bi barem u nedjeljno jutro dječaci koji pohađaju školu bili oslobođeni svih sportskih djelatnosti, a u osnovnim školama poželio je da katehete što prije prouče način kako omogućiti učenicima sudjelovanje u nedjeljnoj euharistiji pozivajući i mlade katolkinje, kako je to bilo u Poreču i Malom Lošinju, da pripomognu u ovoj djelatnosti.

Zapažene su odluke kongresa:

»**1.** Da će svi, osobito roditelji i odgojitelji, primjerom i riječju uznastojati da se obdržava zapovijed nedjeljne svete mise.

2. Da se proširi što je više moguće praksa dnevne svete mise, osobito među mladićima i djevojkama iz katoličkih organizacija nastojeći da mogu pristupiti i svetoj pričesti.

3. Da se svim sredstvima upućuje narod da sa svećenikom aktivno sudjeluje u slavljenju mise.

4. Da često bude tumačen narodu koji dio svete mise i da se poštuje liturgijski život Crkve.

5. Da za vrijeme sv. mise ništa ne rastresa sabranost, osobito u trenutku neizrecive posvete za vrijeme koje se vjernici moraju duboko klanjati Isusu i uputiti prema svetoj hostiji pogled vjere i ljubavi praćen zazivom: ‹Gospodin moj i Bog moj!›,«[12]

U poslijepodnevnom dijelu kongresa pred crkvom Svetih Srdaca okupilo se mnoštvo naroda. Izredala su se trojica govornika: opat prof. Aleramo Crasovio govorio je na temu »L'efficacia dell'Eucharistia nella vita sociale – Učinkovitost Euharistije u svagdašnjem životu«. Mons. Palin govorio je na temu »L'Eucharistia vocazioni religiose – Euharistija i redovnička zvanja«. Don Maniaghi iz Poreča govorio je na temu »L'Eucharistia e il Papato – Euharistija i papinstvo«. Riječi govornika pale su na plodno tlo.

Nakon ovog zborovanja svi su se okupili u katedralu gdje se program nastavio klanjanjem pred izloženim Presvetim Sakramentom. Tijekom pobožnosti mons. Monti održao je propovijed na temu »La visita Quotidiana al Santissimo, grande mezzo di Sanctificazione – Svakidanji pohod Presvetom Sakramentu, moćno sredstvo posvećenja«.

Svečano bdijenje

Kasno navečer mnoštvo vjernika opet je ispunilo katedralu i prostor oko nje, sabrano čekajući pred ispovjedaonicama gdje su svećenici ispovijedali. Još od dva sata poslijepodne 9. lipnja počele su pritjecati kolone pokornika. Vrata katedrale bila su cijeli dan otvorena jer je mnoštvo ljudi ulazilo u svečano ukrašenu katedralu na pobožnosti i izlazilo iz nje. U

11 Isto.

12 Isto.

* Brojni sudionici Euharistijskog kongresa u Puli promatrali su Arenu (amfiteatar) čija je gradnja započela u 1. st. Dok su im oči gledale geometrijski pravilnu građevinu, duljine 132,45 m, širine 105,10 m i visine na morskoj strani do 32 metra, prisjećali su se brojne svoje subraće u vjeri koja su, ojačana darom Euharistije, u njoj nadvladali ponude i ucjene odreknuća od vjere i muke progona, osvjedočeni da će nahranjeni tijelom i napojeni krvlju Kristovom živjeti u vijeke.

10 sati navečer započela je ura klanjanja s propovijedi. Predvodili su je don Spiteri, mons. Muggija i dr. Odorizzi. Svaki od njih biranim je riječima vjernicima tumačio važnost klanjanja i veličanstvenu Božju prisutnost u mističnim prilikama kruha. U ponoć je započela svečana misa, tijekom koje je pjevana Perosijeva misa. Prije svete pričesti don Borri je uzašao na propovjedaonicu i održao vatreni govor završivši ga nježnim, poniznim i pouzdanim zazivima Euharistijskom Isusu, Kralju Srdaca. Mnoštvo vjernika pristupilo je sakramentu pričesti. Pričešćivalo je šest svećenika, a ispovijedanje i pričešćivanje nastavljeno je cijele noći za vrijeme svetih misa koje su susljedno slavljene.

Dolazak sudionika kongresa

U nedjeljno jutro 10. lipnja 1923. počeli su pristizati novi kongreganisti. Oko 9.30 došli su hodočasnici iz Trsta, Goricije, Rijeke i svih strana Istre. Svaka skupina hodočasnika pozdravljena je pljeskom, glazbom, fanfarama. Svaka procesija odlikovala se svojim barjacima, zastavama, slikama, staleškim ili bratovštinskim odorama. U savršenom redu prolazili su ispred katedrale, pomičući se naprijed da bi i nadolazeći mogli zauzeti svoja mjesta. Oko 10.30 došli su gosti iz civilne i vojne vlasti. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je i propovijed održao mons. Trifun Pederzolli, biskup porečki i pulski. On je na kraju mise blagoslovio zastave katoličkih mladića Pule i svim nazočnima podijelio svečani blagoslov.

Teoforička procesija

Zaključna procesija bila je spektakl. Mnoštvo naroda prispjelo je sa svih strana. Premda je dan svanuo oblačan, sunce je zasjalo u 15.30, upravo u vrijeme kad je započela zaključna procesija euharistijskog kongresa. Redari i koordinatori, koji su od samoga početka kongresa velikodušno svim svojim snagama pridonijeli njegovoj uspješnosti, zadržali su točnošću i izdržljivošću dugačku i neprekinutu povorku unutar označenih granica u savršenoj točnosti i disciplini.

Osam glazbenih skupina prolazilo je svirajući prekrasne skladbe i pjesme. Bili su to: orkestar računovodstva iz Pule, salezijanci iz Rovinja i Trsta, društvo sv. Antuna i sv. Vinka iz Trsta, glazbenici iz Muggie, Rijeke i Vodnjana. Salezijanski glazbenici iz Rovinja svirali su i u prethodnim danima, a dali su i poseban koncert u subotu navečer. U procesiji su sudjelovala sva društva, bratovštine, pobožne organizacije iz Pule, Vodnjana i Rovinja, udruga žena iz Poreča, djeca u prekrasnoj odjeći te društva iz svih većih mjesta Istre sa zastavama. U procesiji su sudjelovali predstavnici javne vlasti te brojni svećenici. Na mostu je bio blagoslov zemlje istarske i napokon na oltaru, pred katedralom, bio je svečani blagoslov mora. Nepregledno mnoštvo naroda ispunilo je obalu, okolne trgove s barjacima i zastavama, oduševljeno pjevajući i uzbuđeni snažnom ispovijeđu vjere svega mnoštva. Ponajprije je biskup izrazio duboku radost koja ga je obuzimala toga časa, od srca i očinski svima zahvalio što su očitovali počast Isusu u Presvetom Sakramentu. Zazvao je nad more, cijelu pokrajinu, na trgovce i industriju obilje blagoslova s neba. Potom je na otvorenom otpjevan *Te Deum*, podijeljen euharistijski blagoslov nakon kojeg se Božji narod u velikom oduševljenju razišao svojim kućama.

(nastavlja se)

Mandić i Stepinac prema staleškom svećeničkom udruženju

J. BATELJA

Za Međunarodni simpozij prigodom 40. obljetnice smrti dr. fra Dominika Mandića (1889.–1973.), hrvatskog i crkvenog povjesničara i svestranog znanstvenika, pripremio sam predavanje na temu *Blaženi Alojzije Stepinac u ostavštini fra Dominika Mandića*. Simpozij je održan u franjevačkim samostanima u Mostaru i na Širokom Brijegu u četvrtak i petak 24. i 25. listopada 2013., u organizaciji Hercegovačke franjevačke provincije sa sjedištem u Mostaru i suorganizaciji Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu.

* Fra Dominik Mandić

Iz toga opširnog članka, objavljena u posebnom zborniku,[1] čitateljima predstavljam dio predavanja u kojem sam prikazao odnos fra Dominika Mandića i blaženog Alojzija Stepinca prema staleškom svećeničkom udruženju.

Dok velik dio sačuvane dokumentacije o povezanosti bl. Alojzija Stepinca i fra Dominika Mandića potvrđuju njihove napore u svjedočenju i očuvanju katoličke vjere i hrvatskog nacionalnog identiteta u okolnostima Drugoga svjetskog rata, dotle dio tih dokumenata, premda neizravno, pridonosi spoznajama koje u novom svjetlu predočuju veličinu Stepinčeve žrtve u očuvanju te vjere i toga identiteta. Naime, nakon što je komunistički režim preuzeo vlast u Titovoj Jugoslaviji, pobivši prethodno i susljedno stotine svećenika, redovnika i Kristovih vjernika laika te otvoreno najavio i provodio iskorjenjenje vjere kao »opijuma« naroda, pastiri Crkve osudili su te zločine, štoviše, nadbiskup Stepinac je ustvrdio da režimu taj zločin »narod nikada neće zaboraviti«.[2]

Osnivanje svećeničkog staleškog udruženja »Dobri Pastir«

U takvu ozračju brojni franjevci u Bosni, a potom i u Hercegovini, mimo biskupa, povlađivali su svojim progoniteljima i na dodvoravajući način izražavali lojalnost komunističkoj vlasti. Osim toga, znatan dio franjevaca koji su čamili u zatvoru ili nisu odobravali uspostavu staleških svećeničkih udruženja bio je ušutkavan i marginaliziran, a upravne i utjecajne službe u provinciji preuzeli su oni članovi koji su bezrezervno očitovali lojalnost i pohvale bezbožnom režimu, oslobađajući ga krivnje za zločine nad redovničkom subraćom i Crkvi odanim narodom.[3]

1 Usp. Juraj BATELJA, »Blaženi Alojzije Stepinac u ostavštini fra Dominika Mandića«, u: *Dr. fra Dominik Mandić (1889.–1973.). Zbornik radova sa znanstvenog simpozija održanog u prigodi 40. obljetnice njegove smrti (Mostar – Široki Brijeg, 24. i 25. listopada 2013.)*, Mostar – Zagreb, 2014., str. 328.–359.

2 PROPOVIJEDI II., str. 507.

3 Usp. Jure KRIŠTO, *Bilježi jedne franjevačke politike u Bosni i Hercegovini*, (dalje: KRIŠTO), Zagreb, 2013.; Juraj BATELJA, *Crna knjiga o grozovitostima komunističke vladavine u Hrvatskoj*, (priredio: Juraj Batelja), Zagreb, 2000.; Ratko PERIĆ, »Non expedit i Non licet«, u: *Vrhbosnensia*, (dalje: PERIĆ, *Non expedit*), Sarajevo, 7 (2003.), br. 1., 131.–167.; Velimir BLAŽEVIĆ, »Kontroverze oko osnivanja i djelovanja udruženja katolič-

Kad je Pacifico Perantoni, vrhovni poglavar (general) franjevačkoga Reda male braće, u jesen 1949. doznao da njegova subraća u BiH u dogovoru s komunističkom vlašću pripremaju osnivanje svećeničkoga udruženja, uputio je, sigurno ne bez znanja fra Dominika Mandića, 7. studenoga pismo Josipu Markušiću, provincijalu Bosne Srebrene i fra Mili Leki, provincijalu Hercegovačke franjevačke provincije, u kojem ih je obvezao na »potpunu i cjelovitu podložnost normama Svete Stolice i apostolskoga nuncija u toj državi«.[4] Nunciju mons. Josephu Hurleyju general je 28. studenoga 1949. poslao pismo za svoju subraću, u kojem ih je upozorio »da prije nego pristupe javnim, civilnim, političkim i vojnim vlastima, da zatraže potporu, pomoć, povlastice i slične stvari« moraju imati odobrenje upravitelja Apostolske nuncijature.[5]

Subraća nisu poslušala upozorenje i poticanje svojih pretpostavljenih, već su u sprezi s Komunističkom partijom Jugoslavije, njenom Službom za državnu bezbjednost [sigurnost], uspostavila inicijativni odbor za osnivanje svećeničkoga udruženja »Dobri Pastir«.

Cilj udruženja, kako ga je idealizirala KP, bio je »politički i obavještajni rad« i partijsko sredstvo za »borbu protiv Crkve«. Naime, komunistička vlast tražila je među bosanskim franjevcima suradnike za progon i destabilizaciju Crkve.[6] Bez obzira na zabrane i upozorenja, osnivačka skupština udruženja Dobri Pastir ipak je održana u Sarajevu 25. i 26. siječnja 1950.[7]

Nakon što je komunistički režim preuzeo vlast u Titovoj Jugoslaviji, pobivši prethodno i susljedno stotine svećenika, redovnika i Kristovih vjernika laika te otvoreno najavio i provodio iskorjenjenje vjere kao »opijuma« naroda, pastiri Crkve osudili su te zločine, štoviše, nadbiskup Stepinac je ustvrdio da režimu taj zločin »narod nikada neće zaboraviti«

»Dobri Pastir« i »CMD«[8] djelo su UDBE

Da je staleško svećeničko udruženje osnovala i vodila UDBA vidljivo je i iz referata »Udruženja kao forma za diferencijaciju klera«, koji se nalazi u ostavštini »RSUP SR BiH – SDB stručna BIBLIOTEKA sign. A-371« u Sarajevu.[9] Jugoslavenska je tajna policija ta udruženja uspostavljala s ciljem slabljenja Crkve i njena urušavanja. »Osnovno što udruženja predstavljaju«, tvrdi se u spomenutom referatu, »to je baza za okupljanje sveštenstva na liniji lojalne saradnje s narodnim vlastima... Naša težnja [je] da se sa udruženjima povoljno rešavaju neka pitanja crkvenog karaktera, koja se inače sa *episkopatom* zbog stava crkvenih funkcionera ne mogu rešavati.«[10]

Koliko su bile zloćudne namjere komunističkog režima u toj raboti, svjedoči njegov predstavnik ovim riječima: »Udruženja svojom funkcijom nama pružaju mogućnost preduzimanja daljnih mera na liniji diferencijacije, na stvaranju sukoba unutar crkvene hijerarhije, na produbljivanju otpora prema crkvenim funkcionerima, na preduzimanju administrativnih mera, krivičnog gonjenja protiv verskih rukovodioca i reakcionarnih sveštenika... Udruženja predstavljaju naše uporište, uporište našeg političkog i obavještajnog rada, legalnog organizovanog oblika u redovima sveštenstva, odnosno crkvene klerikalne hijerarhije. Ovo je bitno za ocenu uloga i ciljeva udruženja ne samo na liniji diferencijacije, već i na opštem planu borbe protiv crkve. Udruženja sveštenika po svom karakteru i radu, po ulozi koja im je namijenjena, s obzirom na specifičnosti koje općenito predstavljaju crkva i kler udruženja sa stanovišta UDB-e faktički predstavljaju najviši oblik obaveštajnog rada. Ona su takva zbog toga što se mi crkvi i njenoj delatnosti suprotstavljamo čitavom njenom organizacijom, koja je stvorena iz redova crkvene hijerarhije i djeluje u njoj protiv nje. Sa ovakvom organizacijom u redovima klera mi smo ne samo u stanju da vršimo obaveštajni rad u smislu doznavanja pojedinih stvari i slično, već da preko udruženja sprovodimo akcije sasvim političkog karaktera. Crkveni funkcioneri su prinuđeni da se sada bore za očuvanje svog vlastitog klera.«[11]

Priprava za stvaranje udruženja »pada skoro isključivo na naše organe«, tvrdi predstavnik

kih svećenika 'Dobri Pastir'«, (dalje: BLAŽEVIĆ), u: *Bosna Franciscana*, 17 (2002.), str. 244.–267.

4 Usp. PERIĆ, *Non expedit*, str. 151.; BLAŽEVIĆ, str. 252.; KRIŠTO, str. 103.–104.

5 Usp. isto; R. PERIĆ, »Biskupski delegat Majić i ilegalno svećeničko 'udruženje'«, u: *Sluga dobri i vjerni. Život i djelo mons. Andrije Majića.* Zbornik radova sa Studijskog dana, Mostar, 1998., str. 132.–135.

6 KRIŠTO, str. 131.

7 Usp. Republički sekretarijat unutrašnjih poslova Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine – Služba državne bezbednosti, Stručna biblioteka, Sig. A-371., str. 38.–39.; navedeno prema KRIŠTO, str. 104.–105.

8 Ovo svećeničko staleško udruženje nazvano je »Ćirilo-metodsko društvo« premda nije imalo ništa zajedničkoga s apostolima slavenskih naroda sv. Ćirilom i Metodom. Njegova kratica trebala bi glasiti »ĆMD«, ali se zbog lakšeg izgovora udomaćio usmeni i pismeni naziv »CMD«.

9 »Udruženja kao forma za diferencijaciju klera«, u: »RSUP SR BiH – SDB stručna BIBLIOTEKA sign. A-371« (dalje: RSUP). Zahvaljujem dr. Stjepanu Kožulu za preslik izvornika ovog dokumenta.

10 RSUP, str. 38.

11 RSUP, str. 39.

UDBE, »tako da su sva udruženja, sem CMD-a u Istri ustvari plod i nastojanja organa UDB-e da u redovima sveštenstva stvore što dublju diferencijaciju.«[12]

Pripremi uspostave takvih udruženja prethodile su dobro pripremljene mjere prisile i sijanje straha. UDBA ih je ovako protumačila: »Da bi se stvorili što bolji uslovi za stvaranje udruženja organi UDB-e vrlo često su primjenjivali administrativne mere sračunate uglavnom na pritisak nad sveštenstvom koje je nalazilo izlaz iz takve situacije u učlanjenju u staleška društva. Na tom planu vršena su brojna hapšenja, saslušavanja, kažnjavanja za prekršaj po raznim pitanjima, razna ograničenja u pastoralnom radu i sl.«[13]

Svećeničko udruženje »Dobri Pastir«, kako je vidljivo iz izvješća UDBE, razlikuje se od »Zbora svećenika sv. Pavla za Istru« u NRH,[14] čije su djelovanje odobrile crkvene vlasti godine 1945., državne tek 1946.[15] Ali ima vrlo podudarnih točaka sa sličnim udruženjima koja je UDBA uspjela oformiti u NR Sloveniji i tek 1953. u NR Hrvatskoj.

Koliko je režimu bilo stalo do tih udruženja posvjedočio je Tito 25. studenoga 1949., kad je pred predstavnicima slovenskoga »Ćirilo-metodskog društva« izjavio da je »ponosan na njihov rad u osnivanju Ćirilo-metodskog

Režim je svećenike udruženjaše nazivao domoljubima, a one koji su nastojali ostati vjerni biskupima i papi nazivali su izdajicama, reakcionarima, protudržavnim elementima i sl. Dok su svojim trabantima davali mjesečne plaće, socijalno i mirovinsko osiguranje, vjerne svećenike proganjali su nesnosnim porezima, ucjenama i prijetnjama.

društva« i ponovio svoje želje da ono bude »prava i djelotvorna pomoć u rješavanju svih problema između države i Crkve u Jugoslaviji«.[16] Dakle, mimo i bez dozvole biskupa.

Režim je svećenike udruženjaše nazivao domoljubima, a one koji su nastojali ostati vjerni biskupima i papi nazivali su izdajicama, reakcionarima, protudržavnim elementima i sl. Dok su svojim trabantima davali mjesečne plaće, socijalno i mirovinsko osiguranje, vjerne svećenike proganjali su nesnosnim porezima, ucjenama i prijetnjama.

CMD u Sloveniji

Prvi ozbiljniji pokušaji organiziranja svećenika u udruženja datiraju u godinu 1947., kad se u slovenskom primorju sastalo nekoliko svećenika koji su iz svoje sredine izabrali Pokrajinski odbor od sedam članova. U siječnju 1948. sastalo se u Ljubljani više desetaka svećenika iz čitave Slovenije, kojom prigodom se razmatrala mogućnost osnivanja »političkog udruženja sveštenika za čitavu Sloveniju«. Formiran je inicijativni odbor koji je pokrenuo svoj list »Bilten« i pripremio teren za osnivanje udruženja. Do osnivačke skupštine došlo je u rujnu 1949., a na njoj su sudjelovala 132 delegata koji su zastupali 150 svećenika – članova OF Slovenije. »Skupština je odlučila da udruženje bude staleško i dat mu je naziv 'Ćirilo – Metodsko društvo'«. [17]

Prva godišnja skupština CMD-a održana je u Ljubljani u listopadu 1950., a prisustvovalo joj je 156 svećenika koji su zastupali 450 članova CMD-a iz čitave Slovenije. Druga godišnja skupština CMD-a održana je godine 1952. a treća godine 1954., kad je prema pisanju UDBE udruženje brojilo 500 članova. »Treba naglasiti da je CMD plod skoro isključivo rada i mara UDB-e... CMD je u celini organizovano pomoću saradničke mreže.«[18]

Staleško udruženje »Dobri Pastir«

Za razliku od Slovenije, gdje su apsolutnu većinu klera sačinjavali biskupijski svećenici, u BiH apsolutnu većinu sačinjavali su franjevci. Tako su od ukupno 250 katoličkih svećenika njih 200 bili franjevci. Zašto su se oni upustili u rabotu suradnje s režimom pri spoznaji koju tvrdi i sama UDBA: »Svaki drugi sveštenik katoličke crkve u BiH prošao je kroz naš zatvor«[19]?

Doista su đavolsko djelo ta udruženja. Štoviše, UDBA svjedoči: »Današnje udruženje katoličkih sveštenika 'Dobri Pastir' slično onom u Sloveniji skoro plod [je] angažovanja, mara i agenturnih kombinacija UDB-e. I tu je odlučujuću ulogu odigrala postojeća mreža ili posebno vrbovana u tu svrhu. Pozitivan stav starješinstva bosansko-hercego-

12 RSUP, str. 39.

13 RSUP, str. 40.

14 »UDBA nije imala skoro nikakvog udela u stvaranju tog Udruženja. Istina, mons. Svetozar Rittig, predsjednik vjerske komisije NR Hrvatske, pokušao je u rujnu 1948. uz pomoć svećenika Bože Milanovića osnovati staleško svećeničko udruženje po uzoru na CMD u Sloveniji. Budući da je na osnivačku skupštinu došao i senjski biskup Burić, i da je ono sačuvalo čisto crkveni karakter, ne može mu se pripisati kvalifikacija da je djelo UDB-e.« Štoviše, UDBA tvrdi da su »i sama pravila [udruženja] sastavljena tako da su i sveštenici govorili kako ih može potpisati i sam papa«, RSUP, str. 47.

15 Usp. Božo MILANOVIĆ, *Moje uspomene,* (1976.), str. 124. i 126.

16 William A. FOWLER, (Prvi tajnik Američkog veleposlanstva u Beogradu), December, 19, 1949, *Subject: NO. 419: Recent Development in the Position of the Roman Catholic Church in Yugoslavia*, NA, str. 6.

17 RSUP, str. 43.

18 RSUP, str. 43.

19 RSUP, str. 44.

* Dr. John Lawrance i dr. John Ružić na polasku za Krašić u pokušaju izlječenja bl. Alojzija Stepinca

vačke franjevačke Provincije u mnogome je doprineo u stvaranju udruženja barem među franjevcima. Prve akcije za osnivanje staleškog svećeničkog udruženja u BiH pokrenute su godine 1949. uoči izbora novog starješinstva provincije Bosne Srebrne. U prvoj polovici godine 1949. izvršena su uhićenja istaknutih franjevaca u Bosni. Među njima uhapšen je i dotadašnji provincijal Vitomir Jeličić, najpoznatiji i najautoritativniji franjevac u BiH. Uhapšeno je okupno oko 30 franjevaca radi 'neprijateljske aktivnosti'. Glavna svrha hapšenja Jeličića bila je da se spreči njegov ponovni izbor za provincijala i da se u franjevački provincijalat dovedu pozitivniji ljudi.«[20] U takvoj situaciji za provincijala je izabran Markušić, »koji se u celini pozitivno odnosi prema FNRJ«.[21]

Osnivačka skupština održana je krajem siječnja 1950. u Sarajevu, »a do skupštine pristupnice za udruženje potpisalo je 168 sveštenika /skoro sami franjevci/, dok je na skupštinu došlo 158 delegata. Skupština je odlučila pokrenuti časopis Udruženja 'Dobri Pastir'. U stvaranju Udruženja katoličkih sveštenika u BiH saradnička mreža odigrala je istu ulogu kao i pri formiranju CMD-a u Sloveniji«. [22]

Znakovit je brzojavni pozdrav sa zajedničke sjednice upravnog i nadzornog odbora »Dobri Pastir« održane 24. svibnja 1950., upućen kao čestitka maršalu Titu za njegov rođendan: »Izrazujemo svoju odanost i spremnost kako u izgradnji naše domovine tako i u Vašoj borbi, koju vodite za bratstvo i jedinstvo našeg naroda... Naše Udruženje stavljajući se pod Vašu moćnu zaštitu sa svim svojim ustanovama želi ...«[23]

CMD u Hrvatskoj

Udbaš svjedoči da je u Hrvatskoj svećeničko staleško udruženje formirano tek u studenom godine 1953.[24] U nakani da što više svećenika u Hrvatskoj pridobije za članstvo u udruženjima, UDBA je nastojala provesti akciju na širem području Republike Hrvatske za učlanjenje svećenika u CMD. Prve akcije zabilježene su godine 1949. Problem je za vlast bila činjenica da na svećenstvo u RH nije imalo nikakvog odraza osnivanje takvih udruženja u Sloveniji i BiH. Kroničar u UDBI bilježi: »Taj rad sve do 1952. nosi obiležja nesistematskog i pre svega neodlučnog rada na stvaranju udruženja.«[25]

Stoga je UDBA početkom godine 1952. pojačano djelovala na njihovu osnivanju. Plan utemeljenja udruženja odvijao se po ovoj zamisli: »Agenturnim i drugim merama pridobiti što veći broj pristalica; stvoriti po srezovima inicijativne odbore sa zadatkom da dalje pridobivaju nove članove; stvoriti centralni inicijativni odbor udruženja koji će pripremiti i sazivati osnivačku skupštinu Udruženja. I ovde kao i u drugim republikama UDB-a je skoro jedini nosioc svih mera na tom planu. Tek 12. studenoga 1953. održana je osnivačka skupština na kojoj je formirano katoličko Udruženje sveštenika u Hrvatskoj. Skupštini je prisustvovalo preko 180 delegata među kojima je bilo više od 50 naših saradnika!«[26]

20 RSUP, str. 45.

21 Isto, str. 45.

22 RSUP, str. 46.

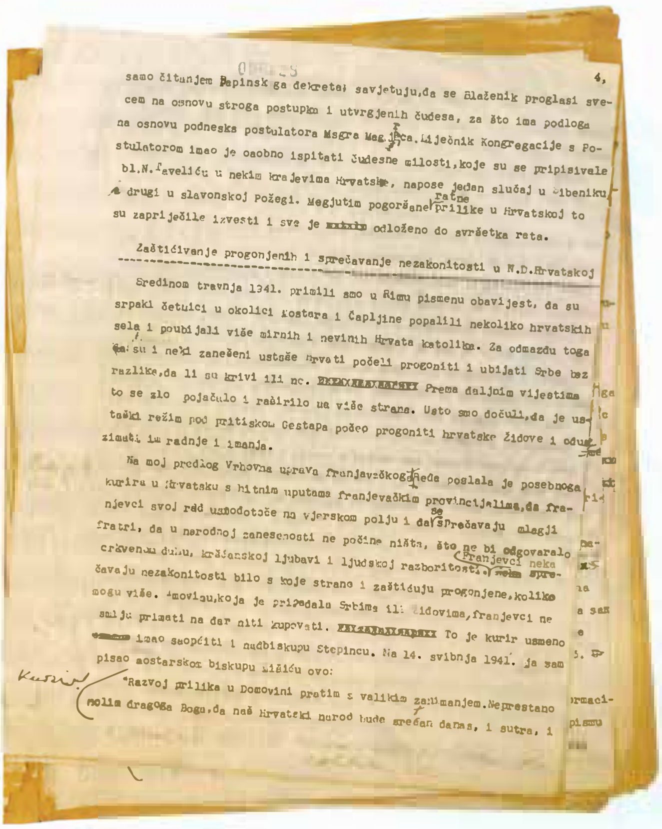
23 »Organizacijske vijesti«, u: *Dobri Pastir*, 1 (1950.), br. 3–4, str. 48.

24 RSUP, str. 46.

25 RSUP, str. 49.

26 RSUP, str. 50.

4,

samo čitanjem Papinskoga dekreta; savjetuju, da se Blaženik proglasi svecem na osnovu stroga postupka i utvrgjenih čudesa, za što ima podloga na osnovu podneska postulatora Msgra Megjeca. Liječnik Kongregacije s Postulatorom imao je osobno ispitati čudesne milosti, koje su se pripisivale bl. N. Taveliću u nekim krajevima Hrvatske, napose jedan slučaj u Šibeniku, a drugi u slavonskoj Požegi. Megjutim pogoršane ratne prilike u Hrvatskoj to su zapriječile izvesti i sve je [redacted] odloženo do svršetka rata.

Zaštićivanje progonjenih i sprečavanje nezakonitosti u N.D.Hrvatskoj

Sredinom travnja 1941. primili smo u Rimu pismenu obavijest, da su srpski četnici u okolici Mostara i Čapljine popalili nekoliko hrvatskih sela i poubijali više mirnih i nevinih Hrvata katolika. Za odmazdu toga da su i neki zanešeni ustaše Hrvati počeli progoniti i ubijati Srbe bez razlike, da li su krivi ili ne. [redacted] Prema daljnim vijestima to se zlo pojačalo i raširilo na više strana. Usto smo dočuli, da je ustaški režim pod pritiskom Gestapa počeo progoniti hrvatske Židove i oduzimati im radnje i imanja.

Na moj predlog Vrhovna uprava franjevačkoga Reda poslala je posebnoga kurira u Hrvatsku s hitnim uputama franjevačkim provincijalima, da franjevci svoj rad usredotoče na vjerskom polju i da se sprečavaju mlagji fratri, da u narodnoj zanesenosti ne počine ništa, što ne bi odgovaralo crkvenom duhu, kršćanskoj ljubavi i ljudskoj razboritosti. Franjevci neka sprečavaju nezakonitosti bilo s koje strane i zaštićuju progonjene, koliko mogu više. Imovinu, koja je pripadala Srbima ili Židovima, franjevci ne smiju primati na dar niti kupovati. [redacted] To je kurir usmeno [redacted] imao saopćiti i nadbiskupu Stepincu. Na 14. svibnja 1941. ja sam pisao mostarskom biskupu Mišiću ovo:

"Razvoj prilika u Domovini pratim s velikim zanimanjem. Neprestano molim dragoga Boga, da naš Hrvatski narod bude sretan danas, i sutra, i

* Strojopisom ispisan životopis o karitativnoj djelatnosti bl. Alojzija Stepinca u ostavštini fra Dominika Mandića

Hrvatski su biskupi, shvaćajući da su ta svećenička udruženja pokušaj stvaranja razdora između biskupa i svećenika s ciljem uspostave nacionalne Crkve odvojene od Rima, zabranili svećenicima pristupiti u njih i djelovati u njima.[27] Taj odlučni stav biskupa u RH protiv udruženja i zahtjev da svećenici budu vjerni njihovim uputama sačuvao je jedinstvo Crkve i nije dopustio da ona bude sluškinja bezbožnom progonitelju.

27 Odredbu »Non expedit«, »Ne dopušta se!«, »Ne oprašta se!« pristupiti svećeničkom udruženju biskupi su donijeli na zasjedanju Biskupske konferencije 26. travnja 1950. A na zasjedanju održanom u Zagrebu od 22. do 25. rujna 1952. jednoglasno su zabranili pristupiti i djelovati u njima, donijevši odluku: »Non licet tales instituere associationes professionales cleri nec eisdem nomen dare. – Zabranjuje se osnivati takva staleška svećenička udruženja i tim ih imenom nazivati«, usp. Miroslav AKMADŽA, *Staleško društvo svećenika Hrvatske u službi komunističkog režima*, *Tkalčić*, Godišnjak društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije (dalje: AKMADŽA), br. 7, Zagreb, 2003., str. 48.; Aleksa BENIGAR, *Alojzije Stepinac, hrvatski kardinal*, (dalje: BENIGAR), Zagreb, [2]1993., str. 642.–659.

Mandićev stav prema svećeničkom udruženju »Dobri Pastir«

Činjenica je da se fra Dominik nije sustezao od kritika članova svoje Provincije kad je mislio da ne žive kako se od njih očekuje, ali kad je bila riječ o Provinciji, odlučno je i bez previše propitkivanja stajao uz njezinu stranu.[28] U početku je skladno s generalom zastupao stav da oba provincijala ne smiju raditi ništa mimo crkvenih i redovničkih poglavara glede osnivanja staleškog svećeničkog udruženja, ali je, kad fratri nisu poslušali i kad je ono bilo službeno obznanjeno, prihvatio nastalo stanje kao bolnu činjenicu.[29]

Iako je general Reda fra Perantoni u pismu 5. travnja 1950. tražio od provincijala dviju franjevačkih provincija u Bosni i Hercegovini te provincijala franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja u Hrvatskoj da »pod naredbom poslušnosti svi franjevci istupe iz Udruženja«, da »svi redovnici u svemu vjerno opslužuju naloge koje je izdala Apostolska nuncijatura« i da »svi redovnici slušaju mjesne Ordinarije«,[30] franjevci nisu poslušali. A ta neposlušnost odrazila se na cijelu Crkvu u Jugoslaviji, osobito na Crkvu u Hrvata.[31] Fra Dominik Mandić je dana 8. travnja 1950. u pismu provincijalu bosanske franjevačke provincije fra Jozi Markušiću inzistirao da se glede osnivanja udruženja postupa u dogovoru i sporazumno s Ordinarijem.[32]

Već tri mjeseca nakon toga Mandić je u odgovoru provincijalu fra Jozi Markušiću 27. srpnja 1950. napisao: »Kritike franjevačkog rada u prošlosti a i sadašnjosti potječu od ljudi koji se nijesu uživjeli i prema tome razumjeli naše prilike. To neka Vas ne pometa, a neka Vas i ne ljuti jer su većina kritičara u dobroj vjeri. Vi nastavite s radom kako mislite u Gospodinu da je najbolje u našim prilikama, žrtvujući se za svoj narod i čuvajući u našoj domovini sv. katoličku vjeru.«[33]

Fra Rufin Šilić, redovnik Hercegovačke franjevačke provincije, dakle izravan fra Dominikov subrat, koji je među prvima pristupio udruženju, svjedoči 13. kolovoza 1950., da Mandić »nije osuđivao one koji su se učlanili u Udruženje«. Štoviše takav stav je fra Šilića i udruženjaše podupirao u njihovoj tvrdokornosti. Naime, Šilić, govoreći o subraći koja nisu pristupila Udruženju, tvrdi: »Za njih upravo ni ne brinemo. Oni niti nas znaju, niti nas vole, niti nas razumiju.«[34]

Kad se stišala polemika oko osnivanja »Dobroga Pastira«, Mandić je u pismu napisanu 8. svibnja 1952. fra Vitomiru Jeličiću, bivšem provincijalu Bosne Srebrene, ustvrdio: »Mi smo negda Preč. o. General i ja stišavali te optužbe dokazujući da su naša braća potpuno pravovjerna

28 KRIŠTO, str. 136.

29 KRIŠTO, str. 135.

30 Usp. *Dopis br. 173/30*, u: PERIĆ, *Non expedit*, str. 155.; AKMADŽA, str. 53.–61.

31 Riječ je ponajprije o udruženju CMD, a kad je ono izgubilo svoj smisao, osnovano je TDKS (1977.).

32 AHFP, *Mandićeva ostavština*, kutija 4, svezak 4, mapa 2. – Pisma 1950., str. 71.; usp. KRIŠTO, str. 122.

33 Isto, f. 114; usp. KRIŠTO, str. 135.

34 AHFP, *Mandićeva ostavština*, kut. 4, sv. 4, m. 2., str. 129.–130.

i poslušna Svetoj Stolici, a da su osnovali svećeničko udruženje samo zato da zaštite svećenike i pravovjerni narod od potpunoga iskorjenjenja.«[35] Štoviše, bio je uvjerenja da »nijesu istinite« optužbe protiv fratara koji su pristupili »Dobrome Pastiru«.[36] A kad je njegov subrat fra Oton Knezović objavio članak u glasu Hrvatske bratske zajednice *Zajedničar*, Mandić mu je 30. studenoga 1951. poručio da je to skandalozno i nedostojno zato jer je to »komunistički list« i »ne smiju se upotrebljavati zla sredstva da se postigne dobra svrha«.[37] Dakle, dok je Knezovića korio, Markušiću i Jeličiću je odobravao suradnju s komunistima.[38]

Boraveći uz generala u Rimu, fra Dominik je vjerojatno bolje ćutio općecrkvenu svijest i oslobođen trenutnih probitaka nastupao je oprezno. No, kad se zatekao na novoj dužnosti u SAD-u, zbog nedostatnih ili prikrivenih informacija u demokratskom poretku SAD-a, previdio je ili nije bio kadar proniknuti perfidnost jugoslavenskih vlasti. Istodobno je nadbiskup Stepinac, premješten na izdržavanje kazne iz Lepoglave u Krašić 5. prosinca 1951., nastupao odvažno, jasno, odlučno i nepokolebljivo.

»Sva ta udruženja, zvala se kako mu drago, imadu samo jedan cilj: potkopati najprije disciplinu Crkve. Posvaditi takozvani niži i viši kler, zavaditi biskupe među njima, zavaditi župnike među njima, zavaditi episkopat pojedinih zemalja sa Svetom Stolicom, ubiti svaki kredit svećenika kod vjernika, kad vide da je svećenik najuže povezan s UDBOM i njezini automobili staju pred župnim uredom i on se vozika s njima, i prima plaću od njih.«

Nadbiskup Alojzije Stepinac i svećenička udruženja

Shvativši da je osnivanje Staleškog svećeničkog udruženja sv. Ćirila i Metoda u Republici Hrvatskoj, kao i slična svećenička udruženja u drugim republikama, đavolsko djelo, zasužnjeni nadbiskup Stepinac usmeno je i pismeno pozivao svećenike na vjernost svojim duhovnim pastirima, a ne partijskim komesarima. Reče:

»Ako je, naime, cilj komunizma svijet bez Boga i Crkve i od toga ne odstupa ni za dlaku prema izjavama svojih prvaka, kao što smo vidjeli, onda je jasno kao sunce svakom čovjeku zdrave pameti da osnivanjem takvih i sličnih udruženja komunizam ni najmanje ne želi pomoći Katoličku crkvu nego pomoću tih udruženja ostvariti sigurnije i lakše svoj plan. On je osnovao u Kini takozvanu Kinesku Katoličku crkvu. U Mađarskoj je osnovao udruženje 'Svećenika prijatelja mira'. U Jugoslaviji CMD kao svećeničko udruženje. U Poljskoj pod drugim imenom. U Čehoslovačkoj opet pod drugim, ali sva ta udruženja, zvala se kako mu drago, imadu samo jedan cilj: potkopati najprije disciplinu Crkve. Posvaditi takozvani niži i viši kler, zavaditi biskupe među njima, zavaditi župnike među njima, zavaditi episkopat pojedinih zemalja sa Svetom Stolicom, ubiti svaki kredit svećenika kod vjernika, kad vide da je svećenik najuže povezan s UDBOM i njezini automobili staju pred župnim uredom i on se vozika s njima, i prima plaću od njih.«[39]

Nakon što je predočio nakanu režima utemeljenog na bezbožnoj ideologiji s CMD-om, Kardinal je upozorio na opasne posljedice za jedinstvo i opstanak Crkve:

»Kad se potkopa crkvena disciplina, onda je lagan posao dalje, koji ima da dovede do indiferentizma, ovaj pak do formalne apostazije od Boga i Crkve. To je svrha i cilj tih udruženja, jer vođe komunizma nisu ludi, da ne bi vidjeli, da se ne može glavom kroz zid, to jest da se ne može naprečac uništiti vjeru i Crkvu. *Ergo*, valja ju zaobilaznim, makar i duljim, ali sigurnijim putem, čemu imade u prvom redu poslužiti to žalosno svećeničko udruženje. Tko toga ne vidi, ili je lud ili je slijep na oba oka.«[40]

Za njega je pristupanje u CMD izdaja Crkve, ulazak u đavolsko djelo, uključenje u vožnju »đavolskih kola«, »Judin poljubac«, itd. Reče: »Ne vrijedi li ovdje onda da sudjeluje na sotoninom djelu svaki onaj koji se učlani u CMD? Nije važno koji cilj imadu pred očima svećenici, članovi udruženja, nego je važno koji cilj imadu osnivači i nredbodavci, a to je KP ili UDBA. Njezin pak cilj je samo jedan jedini, kao što smo rekli: pomoću tih udruženja zavarati na neko vrijeme vjernike, razbiti unutarnju snagu Crkve i doći tako lakše do konačnog cilja, uništenja svake vjere i Crkve, u prvom redu Katoličke crkve.«[41]

35 AHFP, *Mandićeva ostavština*, kut. 4, mp. 1, str. 229.; Faksimil u KRIŠTO, str. 176.

36 Isto.

37 AHFP, *Mandićeva ostavština*, kut. 4, m. 3.; usp. KRIŠTO, str. 137.

38 KRIŠTO, str. 138.

39 Alojzije Viktor STEPINAC, *Pisma iz sužanjstva (1951–1960). Prigodom 100. obljetnice rođenja* (priredio: Juraj BATELJA), Zagreb, 1998., str. 366.

40 Isto, str. 366.–367.

41 Isto, str. 367.; usp. *Pismo mons. Josipu Pavlišiću, pomoćnom biskupu Riječko-senjske nadbiskupije*, Krašić, 23. srpnja 1954., u ovom broju *Glasnika*, str. 49.

Kardinal je često završavao svoje meditacije mišlju: »Teško bi mi bilo da bilo tko trpi zbog moga stava.«[42] Kad je jednog dana prispjela vijest da su svi franjevci Slovenske provincije s provincijalom ušli u CMD, i saznavši da je prije nekog vremena mostarski biskup P. Čule pušten iz zatvora i stavljen u samostan gdje su svi franjevci učlanjeni u CMD, reče župniku: »Cijelu noć nisam spavao misleći na to. Dolazi mi čak sumnja, da li ispravno postupam kad ih toliko ima koji drukčije misle.«[43] Kad je koji dan nakon toga čuo radijsku vijest o objavljivanju apostolske pobudnice »Dum maerenti animo – Dok žalosnom dušom«[44], kojom je papa Pio XII. pohvalno govorio o kardinalima Myndzentyu, Beranu, Stepincu i Wyszynskom koji su u komunističkim režimima trpjeli i poticao vjernike koje žive onkraj željezne zavjese da ostanu čvrsti i postojani u vjeri, a to je pismo bilo zabranjeno objaviti u Jugoslaviji,[45] reče:

»O da mi je što prije dobiti taj tekst u ruke, umnožio bih ga na mašinu i razaslao među kler i vjernike. To je velika stvar. Kad Sv. Otac tako odlučno govori, znak je, da je tu velika nada. Krasna lekcija našim CMD-ašima! Kako će se sada ispričavati! Kako će velika satisfakcija biti svećenicima, koji su se junački odhrvali toj paklenoj najezdi. A Bogu hvala! Sad sam miran. Kad ste mi ono rekli, da u Sloveniji i provincijal OFM je u CMD-u, i samo trojica franjevaca ne, pa oni listom u Bosni, savjest mi se malo uznemirila, da nisam možda pretjeran u svom stavu. No, sada je jasno. Kad Sv. Otac traži mučeništvo, a otklanja svako pregovaranje, onda je do kraja sve jasno!«[46]

Izgovarajući te riječi i baveći se tim razmišljanjima, kao da je osjećao jaču sigurnost i snagu za ustrajnost u vjernosti svome poslanju. »Ako patimo, znamo zašto patimo! Ako poginemo, to je najveća milost. Bolje je časno poginuti, nego sramotno ostati!«[47]

42 Josip VRANEKOVIĆ, *Dnevnik. Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, (prir. Juraj BATELJA), (dalje: VRANEKOVIĆ), Zagreb, 2011., str. 482.

43 Isto.

44 Usp. AAS 48. (1956.), str. 549.–554.

45 Usp. *Naredba ministarstva*, br. 478/56, od 6. kolovoza 1956. Usp. *Borba*, br. 206. (1956.) Beograd, 7. kolovoza 1956., 2.

46 VRANEKOVIĆ, str. 483.–484.

47 VRANEKOVIĆ, str. 535.

DAROVI ZA POKRIĆE TROŠKOVA U POSTUPKU PROGLAŠENJA SVETIM BL. ALOJZIJA STEPINCA

Nakon objavljivanja zadnjega broja Glasnika svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca uručili su ovi darovatelji: **Jure DŽAJA, Stobreč; Irena SLIŠKOVIĆ, Trilj; fra Anto RADOŠ; Francek BREBRIĆ; Gaudencija (Denci) TARABOKIJA – Susak; N. N., Mandaljena; Franka NOGLICA; Nikola BIĆANIĆ; Božo RADMAN; Slavko STRZIĆ; Željko PAVIČIĆ, Alilovići; Zvone BELIŠ; Nada i Mato ŽGELA, Zagreb; N. N.; Župa sv. Marka (Zagreb, mons. Franjo PRSTEC, župnik); Mara i Zlatko GONGOLA, Zagreb.**

Uplatu i pretplatu za *Glasnik* i svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca možete poslati preko Zagrebačke banke na ime:
Postulatura kard. Stepinca i kunski račun: 2360000–1101605758
ili iz inozemstva i domovine u devizama na sljedeći konto:

ZAGREBAČKA BANKA d. d. – ZAGREB
SAMOBORSKA 145 – HRVATSKA

SWIFT: ZABAHR 2X
KORISNIK: NADBISKUPIJA ZAGREBAČKA
POSTULATURA BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA
KAPTOL 31 – ZAGREB

IBAN: HR 40 2360000 1101605758

»U sebi nemamo ništa, ali u Bogu imamo sve«

dr. J. BATELJA

Nakon što sam primio dekret zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića o imenovanju za postulatora u kanonskom postupku proglašenja svetim zagrebačkog nadbiskupa kardinala Kuharića, nakon provjere spisa koji su mi bili dostupni, posebnim pismom zatražio sam od njega da pokrene spomenuti kanonski postupak. On je na zasjedanju HBK 17. travnja 2012. za to dobio jednoglasnu potporu svih (nad)biskupa. Daljnji koraci u ovlasti su pokretača i jamca postupka. Nakon što on dobije privolu Svete Stolice (*Nihil obstat*), da se ona ne protivi uvođenju spomenutoga postupka, on će prikupiti spise i dokumente koji se odnose na život i rad kardinala Franje Kuharića i dati ih proučiti povijesnoj i teološkoj komisiji ima li u njima čega što bi se protivilo katoličkoj vjeri i moralu. Nakon što se uvjeri u glas svetosti Sluge Božjega Franje Kuharića, odgovorit će postulatoru da uvodi spomenuti kanonski postupak. Nakon primitka takva odgovora postulator će pokretača postupka zatražiti imenovanje sudišta koje će ispitati svjedoke o vjerodostojnosti glasa svetosti i kršćanskim vrlinama kandidata za čast oltara. Sve te predradnje preporučamo u molitve čitateljâ Glasnika.

* Sluga Božji Franjo Kuharić u pastirskom pohodu župi Gora

Grb (nad)biskupa Franje Kuharića

Odabir i značenje svoga biskupskog grba sluga Božji Franjo Kuharić protumačio je ovim riječima: »U sebi nemamo ništa, ali u Bogu imamo sve. On je ljubav. Pogled na veličinu apostolske službe stvorio je u mojoj duši zabrinutost i strah, ali opet je zasjalo svjetlo po Gospodinovoj riječi: 'I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta' (Mt, 28, 20). Tada sam više nego ikada u životu osjetio potresnu snagu istine da ću u božanskoj žrtvi sv. mise svaki dan imati Spasitelja svijeta u svojim rukama i u svom srcu. Njegova tiha, ali tako stvarna prisutnost u svetohraništu jest neiscrpiv izvor svjetla i snage za našu ljudsku slabost. Stoga sam u svoj biskupski grb, koji je križem razdijeljen na četiri polja, stavio u gornje lijevo polje crvene boje kalež i hostiju. U otkupiteljsku snagu njegove Krvi i u dragu blizinu njegove euharistijske prisutnosti polažem sve svoje pouzdanje.

Samo s Njime se može reći *Fiat* na nedokučive nacrte božanske Providnosti.

Osim toga, uznemiren radi svoje nemoći, sav sam se stavio pod okrilje Božje i naše Majke Marije. Jednostavno sam se sakrio u njezino Bezgrešno Srce. Ona mora biti uvijek i svuda sa mnom, bilo na Taboru, bilo na Golgoti. Ona neka zahvati u beskrajno bogatstvo Isusova Srca i u moju dušu neka izlijeva uvijek svjetlo i snagu Duha Svetoga. Kao znak svoga predanja Njoj, stavio sam početno slovo njezina svetog imena u gornje desno polje plave boje. Draga moja braćo svećenici, neka nas Ona zakrili i vodi.

Na donja zelena polja nade stavio sam simbol ljiljana. Ljiljani su i u grbu Sv. Oca Pavla VI. U prvoj godini njegova blagoslovljenog pontifikata i njegovim izborom postao sam biskupom. Ljiljani u mom grbu neka uvijek označuju moju neograničenu odanost Sv. Ocu, koji je namjesnik Kristove ljubavi. Neka ti ljiljani znače moju neraskidivu povezanost s hijerarhijom Božje Crkve. Isus Krist – *Verbum Incarnatum* – osnovao je na zemlji Crkvu kao Božju obitelj koja je vidljivim poglavarstvom povezana u jedinstvo istine i ljubavi. I kao što je za cijelu Crkvu Sv. Otac papa jedini zakoniti predstavnik samoga Gospodina, tako je i za svaku dijecezu njezin ordinarij živi namjesnik živoga Krista, i svako dijete Crkve, da bi živjelo u ljubavi s Kristom Spasiteljem, mora živjeti u ljubavi s onima koje je Duh Sveti postavio da pasu stado Božje (1 Pt 5,2).«[1]

U Sisku postavljen kip kardinala Franje Kuharića

Sisački biskup Vlado Košić blagoslovio je u subotu 4. listopada 2014., na blagdan sv. Franje Asiškog i imendan sluge Božjega Franje Kuharića, u gradskom parku ispred župne crkve u Petrinji novopostavljeni njegov kip. Uz kip, djelo akademskog kipara Tomislava Kršnjavija, postavljena je i spomen-ploča s riječima kardinala Kuharića, koje je izgovorio u Petrinji na Lovrenčevo 1991. godine: »Ako je moj protivnik spalio moju kuću, ja neću zapaliti njegovu! Ako je razorio moju crkvu, ja neću ni dirnuti njegovu, dapače, čuvat ću je. Ako je napustio svoj dom, ja neću ni igle uzeti iz njegova! Ako je ubio moga oca, brata, sestru, ja neću vratiti istom mjerom, nego ću poštivati život njegova oca, brata, sina, sestre! To je Evanđelje, možda teško razumljivo pogaženom i poniženom čovjeku, ali to je Evanđelje zalog pobjede!«

* Sluga Božji Franjo Kuharić okružen svojom rodbinom pred novom kućom na rodnom ognjištu u Pribiću

Nakon blagoslova kipa, mons. Košić je u župnoj crkvi sv. Lovre predvodio misno slavlje za slugu Božjega kardinalu Franju Kuharića. U homiliji, osvrćući se na Kardinalove riječi zapisane na spomen-ploči, ustvrdio je: »To su bile riječi koje su obuzdavale nekada i opravdani bijes napadnutih i obespravljenih ljudi, ali naš kršćanski stav treba uvijek biti bez osvete i bez mržnje. Tome nas je učio kad je to bilo na kušnji. Možda su te njegove riječi naišle na nerazumijevanje kod mnogih, ali on je bio svjestan da ih mora izreći jer je to – zahtjev Evanđelja, zahtjev Isusa Krista.« Biskup Košić je potom iznio vlastita sjećanja na kardinala Kuharića: »Doista, smatram da je velika njegova zasluga i za osamostaljenje Hrvatske kao države jer to je načelo zastupao, kao i kardinal bl. Alojzije Stepinac, koga je on u teško i protivno vrijeme izvanredno branio i predstavljao kršćanskom puku njegovu svetost. Mogli bismo reći da je kardinal Kuharić i najzaslužniji za beatifikaciju kardinala Stepinca«, rekao je biskup te zaključio: »Kardinal Kuharić zavrijedio je da ga se sjećamo, zavrijedio je da ga poštujemo i dapače da ga kao Božjeg ugodnika štujemo, vjerujući da će ga Crkva uzdići na čast oltara da svima bude još istaknutiji uzor i primjer kršćanskog života, ali i naš zagovornik pred Bogom.«

Za ozdravljenje po zagovoru kardinala Franje Kuharića zahvalila je Lada Tkalec iz Zagreba (8. svibnja 2014.)

Molimo čitatelje *Glasnika*, ako posjeduju koje pismo ili fotografiju sluge Božjega kardinala Franje Kuharića da ih proslijede na adresu: Nadbiskupski duhovni stol Kaptol 31; 10000 Zagreb ili na adresu Postuature (Kaptol 18, 10000 Zagreb)

1 Franjo KUHARIĆ, *Hodajmo u istini. Razmišljanja. Poslanice. Propovijedi*, Zagreb, 1974., str. 9.–10.

»Revan Sluga Božji, čovjekoljub i dobročinitelj«

J. BATELJA

* Sluga Božji Josip Lang s predstavnicima Katoličkog pokreta

Čitateljima *Glasnika* poznato je da je u tijeku kanonski postupak za proglašenje svetim Sluge Božjega Josipa Langa, pomoćnog biskupa zagrebačkoga. Taj izvanredni apostol kršćanske ljubavi i navjestitelj kršćanske vjere zauzima ugledno mjesto u oblikovanju Hrvatskoga katoličkog pokreta, bio je neumorni pronositelj čašćenja Presvete Euharistije i promicatelj vjerodostojnosti svećeničkog života.

Glas svetosti sluge Božjega Josipa Langa u hrvatskom tisku prigodom njegove smrti

Sluga Božji Josip Lang preminuo je na svetkovinu Svih svetih 1924. godine. Glas svetosti pratio ga je već za života, ali se taj glas posebno utvrdio upravo nakon preminuća. Dnevni i ostali tisak brzo su prenijeli ovu vijest, i u svojim člancima, zapisali za budućnost kakvoga je ugleda bio Josip Lang.

Tako *Hrvatsko pravo* od 3. 11. 1924. na naslovnici tvrdi »…da im je umro veliki sin uma, srca i volje, velikan ćudoredac i svetac…« i da »veliko zvono naše katedrale već tri dana, a s njime i sva zvona gradskih crkava… zvone svečano, zvone žalosno…«. Ponosno iznose da je on »osvajao svojom pojavom, svojim znanjem, svojim srcem… čedan, ponizan, ljubezan, svima mio i drag«. Ono što se osobito ističe kod pokojnoga biskupa Langa jest da je bio »svagdje dosljedan« i da »svojom pojavom osvaja i okorjele neprijatelje i razoružava ih«.[1] Donose i nama danas toliko važnu činjenicu da su tisuće ljudi hodočastile u kapelicu Nadbiskupskog dvora gdje su Langov odar mogli obići.[2]

Prosinački je broj *Narodne zaštite* 1924. godine objavio članak koji srčano zbori o krjepostima biskupa Langa: »Uzor svima nama, kako treba pregarati, ljubiti, pomagati, tješiti… Otac sirotinje, dobrotvor nejakih…«[3]. No, spomenuta su i konkretna neka njegova djela poput angažmana u Vladinu odsjeku za djecu i mladež te sabiranje za siročad. Članak završava spomenom brojnih neutješnih vjernika, osobito sirotinje kojoj je Lang često izdvajao, ne samo materijalna sredstva, već i svoje vrijeme i utješnu riječ.[4]

Tadašnji je *Jutarnji list* 3. prosinca napisao da je umro »revan sluga Božji, koji je kao učenjak uživao medju svećenstvom veliki ugled, a kao čovjekoljub i dobročinitelj…«[5]. Ono što je ovaj list posebno istaknuo jest to da je Lang, uz sav svoj socijalni angažman, napisao brojna djela iz morala, vjere, kršćanskog odgoja…[6]

Govor na dan pokopa koji je izrekao dr. Mijo Međimorec, kanonik, objavio je *Katolički list* 20. 11. 1924. godine. Među ostalim u govoru se ističe da su ova mnoga lica koja su došla ispratiti biskupa Langa na onaj svijet upoznala njegovu osobu upravo kroz svete čine koje je vršio. Kroz dobra dje-

1 »+ Biskup dr. Josip Lang«, u: *Hrvatsko pravo,* br. 4845, 3. studenog 1924., str. 1.

2 Usp. Isto.

3 »Umro je!...«, u: *Narodna zaštita*, 8. (prosinac 1924.), br. 12., str. 1.

4 Usp. Isto, str. 2.

5 »+ Dr. Josip Lang«, u: *Jutarnji list*, br. 4583., 3. studenog 1924., str. 3.

6 Usp. Isto.

la, prilazeći krevetima umirućih, hodajući samostanskim zidinama u kojima se toliko vremena posvetio duhovnom vodstvu. Pogrebno se mnoštvo sastojalo od ljudi svih staleža, zanimanja i podrijetla. Lang je sve osvajao propovijedima, neposrednim kontaktom, molitvom, svetim držanjem, svojom revnošću...[7] Javnost je uistinu bila pogođena ovim gubitkom.

No, nije samo hrvatski tisak o tome zborio. O tome se pisalo po svoj Europi i SAD-u. U službenom se glasilu Hrvatske katoličke zajednice u Americi *Naša nada* nalaze brojne pohvalne riječi o biskupu Langu. Tako se tvrdi da je bio »uvijek spreman na smrt«, da je »predao svoju veliku dušu« i da je mnogo radio »naš mili velikan svojim tihim i skromnim radom«[8].

Naravno, članaka je najviše bilo u vremenu neposredno nakon Langove smrti.[9] Ali o njegovoj se svetosti glas širio i puno kasnije. Osobito u trenutcima pokretanja postupka za beatifikaciju.[10]

Nadamo se i molimo predobroga Gospodina da biskup Josip Lang što prije bude uzdignut na čast oltara. Na korist duša hrvatskoga naroda i cijele Crkve.

Krešimir Žižek

7 Usp. »Govor u spomen presv. gosp. dra Josipa Langa«, u: *Katolički list*, 75. (1924.), br. 46., str. 591.–592.

8 »+ Biskup Dr. Josip Lang«, u: *Naša nada*, 4. (5. prosinca 1924.), br. 23., str. 1.

9 Npr. »Naš narodni svetac«, »Iz života za život« i »Svečana komemoracija biskupa Langa«, u: *Nedjelja*, 1. (24. studenoga 1929.), br. 47., str. 1., 6.–8.; »Iz života biskupa Dr. J. Langa« i »Prenošenje tijela + biskupa Dr. J. Langa« u: *Glasnik sv. Josipa*, 53. (1925.), br. 11., str. 331.–335. i 349.; »Spomen na godišnjicu smrti biskupa Langa« i »In memoriam«, u: *Katolički tjednik*, 90. (5. studenoga 1939.), br. 45.

10 Vidi u: »Nastojanje da se biskupa Josipa Langa proglasi blaženikom«, u: *Nova Hrvatska*, br. 128, 3. lipnja 1944., str. 3.; »Jedan naš među svim svetima«, u: *Glasnik Srdca Isusova*, godište 53. (1944.), br. 10.–11., str. 169.–170. i »Dr. Josip Lang – Božje svietlo Hrvatima«, u: *Katolički list*, 94. (1944.), br. 46, str. 549.–551.

Misa uz 90. obljetnicu smrti Sluge Božjega biskupa Josipa Langa

* Mons. Josip Klarić predvodi euharistijsko slavlje u crkvi sv. Marije na Dolcu, uz grob Sluge Božjega Josipa Langa; njemu zdesna suslave: vlč. Zvonimir Sekelj, a slijeva vlč. Josip Đurkan i vlč. Zvonimir Vuković

U spomen na 90. obljetnicu smrti Sluge Božjega Josipa Langa u crkvi sv. Marije na zagrebačkom Dolcu u nedjelju 1. studenoga na svetkovinu Svih svetih slavljena je svečana poldanja misa. Euharistijsko slavlje predvodio je vlč. Vlado Razum, duhovnik Nadbiskupskog sjemeništa u Zagrebu, suslavili su mons. Ivica Kecerin, bivši župnik Svete Marije, preč. Branko Picek, prebendar, te župnik vlč. Zlatko Golubić.

Pojasnivši značenje svetkovine Svih svetih, predvoditelj slavlja kazao je da su sveti i svi oni koji nisu kanonizirani, kao i oni koji su pošli pred nama u nebesku domovinu i vjerujemo da su kod Oca, ali i svi oni koji sveto žive tu među nama. Jedan od takvih bio je biskup Lang, kazao je naglasivši da je umro na glasu svetosti 1. studenoga 1924. u Zagrebu. Na završetku misnog slavlja vlč. Razum je predmolio molitvu za što skorije proglašenje blaženim biskupa Langa.

***

Molitva za proglašenje blaženim Sluge Božjeg Josipa Langa

Gospodine, Bože naš, ti si svome sluzi Josipu Langu udijelio milost da tvoju ljubav posvjedoči u žarkoj pobožnosti prema Presvetoj Euharistiji i prema Blaženoj Djevici Mariji te pomaganjem siromaha i odgojem budućih svećenika i tako ga učinio sredstvom svoga milosrđa. Udijeli i nama milost da nas njegov život i primjer vode putem nasljedovanja tvoga jedinorođenoga Sina. Uzdigni, dobri Oče, svoga slugu na čast oltara i učini ga zaštitnikom našega puta prema tebi. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

Pozivam stoga svakog čitatelja *Glasnika* da bude pronositelj glasa svetosti ovog Sluge Božjega i moli da Bog na njegov zagovor učini koji čudesan znak kao potvrdu da se Bogu u potpunosti svidio.

»Stepinac nije zločinac!«

* Vjernici iz Klenovice posjetili su Stepinčev Krašić 25. listopada na povratku s Marije Bistrice. Posjetili su crkvu, saslušali katehezu o liku blaženog Alojzija Stepinca, posjetili sobe u kojima je živio blaženi Alojzije Stepinac, obišli prostor križnoga puta, a onda se uputili u autobus i pošli prema svojim kućama.

Brojna su svjedočanstva o glasu svetosti i mučeništva bl. Alojzija Stepinca. Ona očituju udivljenje vjernika, inovjeraca i nevjernika nad svime što je on učinio za stradalnike Drugoga svjetskoga rata i za koje je kao sužanj u Krašiću svakodnevno molio i prikazivao svetu misu. Za ovaj broj *Glasnika* izabrao sam nekoliko takvih svjedočanstava koja su zapisana u različito vrijeme, ali iz poštovanja prema njegovoj časnoj osobi i u potvrdu istine.

J. BATELJA

Oprogonu svećeničkih kandidata u Jugoslavenskoj narodnoj armiji koji su hrabro posvjedočili nevinost nadbiskupa Alojzija Stepinca glede lažnih optužbi komunističkog režima posvjedočio je 28. kolovoza 2014. fra Frane Šešelja.

* Fra Frane Šešelja

Rođen je u Zaglavu 26. prosinca 1931. U Treći red franjevaca glagoljaša ušao je u samostanu sv. Mihovila u Zadru u travnju godine 1945. Kao gimnazijalac pozvan je na odsluženje vojnoga roka i služio je kao mornar u Divuljama (Split). Družeći se s vojnicima, pojedinačno i u skupinama, odgovarao bi na njihova pitanja, često i provokativna. Odgojen u zdravom crkvenom i domoljubnom duhu nije mogao ni htio zatajiti istinu. Svi vojnici i pretpostavljeni znali su što je i tko je, a on se svoga zvanja i svoga staleža nije stidio. Kad se jednog dana nalazio u skupini vojnika, jedan ga od njih upita: »Je li Stepinac bio ratni zločinac?« Taj ga je vojnik i inače pratio i bio zadužen da ga prati. Mladi je franjevački kandidat odgovorio: »Ako je Stepinac ratni zločinac kao broj 1, zašto ga niste ubili? A ubili ste tolike koji nisu bili zločinci broj 1. To znači – ili nije istina to što govorite – ili se bojite reakcije stranoga svijeta.«

Nakon ove javno izgovorene obrane nadbiskupa Stepinca Vojni sud u Splitu podigao je optužnicu protiv fra Frane Šešelje. Razumije se da je optužnica bila prikrivena brojnim drugim njegovim izjavama, ali je glavni razlog optužnice bila njegova obrana Alojzija Stepinca. Optužnica je podignuta 26. lipnja 1953., a on je osuđen 23. srpnja 1953. U presudi stoji da se »U ime naroda« osuđuje optuženog Stjepana Šešelju što je govorio mornaru Lončaru Milanu »da je Stepinac najveća žrtva današnjega režima, da se o njemu svašta priča, ali da je to samo radi propagande, da je dana 13. marta 1953. u krugu jedinice govorio pred mornarima Vojvodić Dragutinom i Šeteta Tomašom da nije istina da je Stepinac bio neprijatelj našega naroda za vrijeme okupacije ustaša; da naša vlast to ističe samo zato što želi omraziti Katoličku Crkvu i svećenstvo pred narodom te da je to pritisak na Katoličku Crkvu kako bi se mogla lakše uništiti.«

S tim optužbama fra Stjepan Šešelja osuđen je: »na kaznu strogog zatvora u trajanju od 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci«. Osim toga, »dužan je platiti ovom sudu

u naslov troškova krivičnog postupka iznos od 540 (pet stotina četrdeset) dinara, i to u roku od 15 dana po pravosnažnosti ove presude a pod prijetnjom izvršenja.« Perfidnost suđenja dokazuje i još jedna činjenica: »Nakon izricanja presude sudac je pitao tužitelja hoće li se žaliti na izrečenu presudu. Tužitelj je rekao da neće. Zatim je pitao i mene hoću li se ja žaliti. Ja sam pomislio – ako se tužilac neće žaliti, neću ni ja. Naime, ako se tužilac ne žali – neće mi povisiti kaznu, a na moju žalbu vjerojatno mi neće sniziti, pa neka ostane kako je. Iako su mi poručivali i moj otac i provincijal da se žalim, ja sam ostao pri svome, nisam se htio ponižavati. Sudac je vjerojatno to predviđao, pa me je uhvatio na prijevaru. Jer tužilac ima pravo na žalbu u roku od 12 dana, a ja rok od 8 dana. Zato, kad je tužitelj vidio da se ja u svom roku nisam žalio, on je odmah deveti dan uložio svoju žalbu, a ja više nisam mogao. Onda mi je Vrhovni vojni sud u Beogradu povisio kaznu od tri i pol godine na pet godina i godinu dana zabrane svih građanskih prava.

Zatvorsku kaznu odrađivao je od 30. ožujka 1953. do 30. ožujka 1958. Najprije su ga držali u Lepoglavi gdje je boravio s kriminalcima i političkim zatvorenicima. Od svećeničkih kandidata i svećenika tu je susretao Josipa Kapša, Vladu Pezelja, Miju Likovića, Ivana Krajcara, zatim zagrebačke bogoslove Matu Selaka (Split), a malo prije njegova dolaska u Lepoglavu zatvor je napustilo nekoliko zagrebačkih bogoslova među kojima je bio i vlč. Augustin Korpar. U zatvoru u Staroj Gradiški nalazio se u društvu isusovca Mije Škvorca, svećenika Matije Pašičeka, vlč. Antona Pilepića, profesora bogoslovije u Splitu, Vlade Pavlinića i dr. Kad su 1956. došle dvije naredbe, od kojih je prva bila da se politički zatvorenici prebace u Gradišku, a svi zatvorenici mlađi od 25 godina na Goli otok bez razlike na kažnjiva djela, fra Stjepan je prebačen u Staru Gradišku.

Nakon povratka iz zatvora upisao je teologiju u jesen 1958. Za svećenika je zaređen 7. veljače 1965. Kao svećenik redovnik djelovao je na Ksaveru, po mnogim samostanima svoje provincije, najduže u Kotarima, na Školjiću i Odri te 22 godine u Wollongongu u Australiji gdje je sagradio crkvu Majke Božje Kraljice Hrvata. Nakon povratka iz Australije radio je 20 godina u Zagrebu, danas je u samostanu sv. Mihovila u Zadru.

Znakovite su njegove riječi: »Naše je ljubiti i opraštati, nije mi žao žrtve koju sam podnio radi istine.«

* Mons. Giacomo Ceretto

Mons. Giacomo Ceretto zaređen je za svećenika godine 1963. i potom je pet godina bio je župni vikar u župi sv. Luke evanđelista u Rimu. Nakon toga je 39 godina bio župnik u župi Bezgrješne u Ulici Flaminia u Rimu. Zadnjih pet godina član je Zbora kanonika sv. Ivana Lateranskog, s posebnom zadaćom upravitelja Lateranske bazilike. Sa svim manama koje ima mons. Giacomo živi u stalnoj nadi kako će svakoga dana sve više rasti njegova pobožnost prema blaženomu kardinalu Alojziju Stepincu i da će se, zajedno s mnogima koje poznaje, moći veseliti kada uskoro, ako Bog da, Blaženik bude uzdignut među svete u Katoličkoj Crkvi. Mons. Ceretto je svoje svjedočanstvo o bl. Alojziju Stepincu prenio u razgovoru s vlč. Borisom Jozićem, mladomisnikom (2014.) Zagrebačke nadbiskupije, koji je kao bogoslov i student živio u rimskoj Lateranskoj bogosloviji.

Vlč. Jozić: Monsinjore, jeste li osobno upoznali blaženoga Alojzija Stepinca?

Mons. Giacomo Ceretto: Nažalost, nikada mi se nije ukazala prilika osobno ga sresti i to je jedna od mojih najvećih neostvarenih želja. Životni putovi nisu nam se nikada sreli zbog okolnosti u kojima je Bl. Stepinac živio i koje svi jako dobro znamo. U to vrijeme bio sam bogoslov i uskoro mladi svećenik, ali Stepinčevo ime bilo je poznato svima nama u Italiji, a vjerujem i šire. Njegov lik već tada je buktao kao živi plamen za nas mlade bogoslove i svećenike, osobito u vrijeme njegove smrti kada se već i ovdje, kod nas, govorilo kako to nije bila obična smrt, nego smrt koju su željeli komunisti, a Rimom, koliko god bio velik grad, ovakve vijesti brzo su se širile. U to vrijeme nije bilo uobičajeno da Papa sudjeluje na svim sprovodima kardinala,

tako da se to od njega nije očekivalo. U Stepinčevu slučaju, nakon njegove smrti 1960. godine, sveti papa Ivan XXIII. učinio je veliku iznimku. Iako je sprovod bio održan u Zagrebu, papa je za tako junačkog Kardinala zaželio održati svečani rekvijem u rimskoj bazilici sv. Petra. Ondje sam sudjelovao kao bogoslov i na osobit način na mene je utjecao govor koji je papa održao pri kraju obreda. U tom govoru usporedio je patnju koju je naš Gospodin morao proći i kako je na kraju ubijen na križu osjećajući patnju koju je i blaženi Stepinac prošao prije svoje smrti. Isusovi bližnji morali su od Pilata tražiti Isusovo tijelo – na isti način su sinovi i kćeri Zagrebačke nadbiskupije morali od komunističke vlasti tržiti Stepinčevo tijelo kako bi ga dostojno pokopali. Sjećam se i susreta koji smo imali u bogosloviji gdje smo slušali govore koje je držao papa Pio XII., a na osobit način sjećam se trenutka kada su nam govorili o sramotnom suđenju koje se održavalo u Zagrebu i na kojem su razbojnički optuživali kardinala Stepinca.

Vlč. Jozić: Nakon što ste zavoljeli lik bl. Alojzija, na koji način ste ga nastavili slijediti?

Mons. Giacomo Ceretto:
Mnogo sam puta bio u crkvi i Hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu gdje se svake godine iznova obilježava obljetnica smrti blaženoga kardinala svetom misom, a potom i druženjem u dvorani. Uvijek sam volio sjesti među ostale svećenike, moleći zajedno s njima Stepinčev zagovor. Bilo je tu i drugih talijanskih svećenika, časnih sestara i bogoslova, jer je Blaženik svake godine postajao sve poznatiji i izvan hrvatskih granica. Praćenju njegova lika mnogo je pomogao i talijanski katolički tisak, koji je često donosio napise o svim nemilim događajima u Blaženikovu životu i nakon njega. Još danas se sjećam dana te 1998. godine kada sam u svojoj župi kao župnik na televiziji pratio proglašenje kardinala Alojzija Stepinca blaženim u Mariji Bistrici, vašemu nacionalnom marijanskom svetištu u blizini Zagreba.

Vlč. Jozić: Kako bl. Stepinac može pomoći današnjem čovjeku? Kojim primjerom služi ljudima danas?

Mons. Giacomo Ceretto:
Smatram da osobnost nekog blaženika nikada nije aktualna samo u vremenu u kojem je živio. U Stepinčevu slučaju to bi bio trenutak otvorene borbe između dobra i zla, između onih koji su podržavali ili barem odobravali kršćanstvo i onih koji su prividno proglašavali opću slobodu, a s druge strane manijački napadali osobu kao što je bio Stepinac samo zato što je bio katolik sve do svoje srži i nije se htio odvojiti od Rimske Crkve. On je, kao i mnogi drugi blaženici, mnogo učinio i rekao u svoje vrijeme, ali njegov glas se i danas čuje. Na poseban način pritom mislim na medije. Unatoč pozitivnom valu koji je donio papa Franjo, još uvijek postoje mediji koji često na vrlo suptilan način napadaju Katoličku Crkvu. Zbog toga su danas možda više nego ikad ovome svijetu potrebni svjedoci kakav je bio i Stepinac. Čak i kada je bio zatvoren u Krašiću, nije želio ostaviti svoj narod bez pastira, nego je pisao svoje propovijedi i knjige kako bi im barem na taj način bio blizu. Do kraja je vjerno svjedočio vjeru – tim svjedočanstvom poziva i svakog čovjeka danas na isto: biti svjedok *usque ad sanguinis effusionem* (sve do prolijevanja krvi)!

Vlč. Jozić: Za današnjega čovjeka bl. Stepinac svjedok je vjere. A za svećenike? Kako oni mogu slijediti njegov lik?

Mons. Giacomo Ceretto:
Od onoga što je prevedeno na talijanski i što sam mogao pročitati o bl. Stepincu (nadam se da će u budućnosti biti sve više i više dostupna literatura i na stranim jezicima), i iz svjedočanstava koja sam primio od raznih svećenika – Hrvata i svećenika ostalih nacionalnosti – mogu reći da je Stepinac bio čovjek, svećenik i biskup. Sve to bio je u potpunosti. Njegovao je molitvu, osobni studij i, kao biskup, kontakt sa svećenicima. Ovo su vrijednosti koje bi, smatram, svaki svećenik i biskup trebao imati. Stepinac nam je dao primjer osobnoga odnosa s Bogom u molitvi i kada je bilo najteže, nije uzmicao pred nedaćama. Danas nam primjer daje papa Franjo u kojem često vidim vrline koje je imao i blaženi kardinal Alojzije Stepinac.

Vlč. Jozić: Monsinjore, zahvaljujemo Vam na vremenu koje ste izdvojili za nas i podijelili s nama svoje svjedočanstvo o bl. Stepincu. Pozivamo Vas u posjet našoj domovini i Stepinčevoj katedrali.

Mons. Giacomo Ceretto:
Hvala Vama. Nikada još nisam bio u Zagrebu, ali imam mnogo prijatelja iz Vaše nadbiskupije koji mi se često javljaju. Jedan od njih je i mons. Alessandro D'Ericco, apostolski nuncij u Hrvatskoj, koji mi se često javi razglednicom i spomene me se uvijek u svojim molitvama pred Stepinčevim grobom kada je tamo službeno, ali često i kada privatno odlazi na Blaženikov grob. Nadamo se i molimo svi zajedno da Sveti Otac našega Blaženika uskoro podigne kao sveca na čast oltara jer je on to svojim životom i svjedočanstvom, po Božjoj milosti, i zaslužio. Sve vas svim srcem pozdravljam!

Nada Rosandić

* Nada Rosandić ud. Dragojević sa zatvorenicima – pjevačima iz zatvora u Požegi prigodom programa za logoraše u St. Gradiški

Dobrotom dr. Đurđice Karlić uredništvo Postulature primilo je fotografiju osvjedočene vjernice Nade Rosandić ud. Dragojević snimljenu u zatvoru u Staroj Gradiški. Sačuvana fotografija svjedoči o jednoj hrabroj ženi, ali i jednom zlom vremenu kada se nevine ljude osuđivalo samo zato što nisu htjeli prikriti ni zatajiti vjeru u Boga.

Nada Rosandić ud. Dragojević rođena je početkom mjeseca kolovoza 1925. u selu Baljevac, u župi Zavalje. To je selo pri gradnji aerodroma na Ličkoj Plješivici sravnjeno sa zemljom, a šuma je sakrila njegove ostatke. Premda je to područje do Drugoga svjetskog rata pripadalo Senjskoj i modruškoj biskupiji i hrvatskom nacionalnom biću, nakon rata potpalo je pod BiH.

Nada se rodila u Baljevcu kamo je njena majka Katarina došla u posjet svojoj sestri Ančici i šurjaku Marijanu Rosandiću koji je učiteljevao u Baljevcu. U 6. razredu gimnazije u Zagrebu, posljednjeg dana mjeseca srpnja 1945., odvedena je u vojni zatvor u Novoj Vesi u Zagrebu. Bila je optužena i izvedena na sud »jer nije htjela svjedočiti da je o. Josip Müller st., svećenik Družbe Isusove, poticao na otpor protiv režima«. Taj dobri o. Müller bio je duhovnik Marijine i drugih kongregacija koje su djelovale uz svetište Srca Isusova u Zagrebu. Za članove tih kongregacija on je dao sagraditi crkvu Majke Božje na Sljemenu da svi koji dođu na Sljeme imaju kutak za molitvu, misu i duhovno razmatranje. On je za vrijeme NDH bio duhovnik u zatvoru. Radio je u skladu sa svojom službom i svojom savjesti. Nije gledao ni na narodnost ni na vjeru onih kojima je donosio kršćansku utjehu. Spasio je i jednog partizana, komunista. Taj ga je, kad su komunisti preuzeli vlast, za zahvalu, denuncirao kod vlasti kao »suradnika ustaša«. Zbog takve je optužbe o. Müller optužen.

Nada Rosandić bila je članica Marijine kongregacije koju je vodio o. Müller. Doista, ona je bila vjernica, svaki dan molila je u crkvi i s drugim kolegicama dolazila na sv. mise u crkvu Srca Isusova u Palmotićevoj ulici u Zagrebu. Režimu je trebala svjedokinja protiv o. Josipa Müllera st., i to Hrvatica koja ide na misu u Palmotićevu.

Komunistički režim osudio ju je na smrt. Dana 3. listopada 1945. bila je odvedena iz zatvora u Novoj Vesi na strijeljanje. Tri puta vođena je na strijeljanje. Nerazjašnjivo je pošteđena i kazna joj je preinačena u 20 godina strogog zatvora. O. Josip Müller st. već je davno bio umro; njima je trebalo opravdanje za njegovu smrt. Nada je zatvorsku kaznu izvršavala u KPD Slavonska Požega. Iz zatvora u Požegi vratila se godine 1952.

Dana 5. siječnja 1946. ona je kao član pjevačkoga zbora pošla sa zborom u Staru Gradišku radi nastupa pred zatvorenicima i nakon programa vratila se u Požegu. S toga puta sačuvana je fotografija pjevačkoga zbora i Nada na njoj. Slika po sebi ne govori osjećaje njezinih misli i njezina srca, ali tekst na poleđini sažimlje tragediju jednoga života i jedne žrtve koja je trajala pred zatvor, u zatvoru i nakon zatvora, istodobno kad je radi istih ideala u Lepoglavi čamio nevino osuđeni nadbiskup Alojzije Stepinac neumorni podupiratelj Marijinih kongregacija.

Naime, na sačuvanoj fotografiji potpisanoj kao »kulturna ekipa logora Stara Gradiška, pjevački zbor«, Nada Rosandić »Beba« sjedi u drugom redu treća zdesna nalijevo. Na poleđini fotografije Nada je napisala: »Draga mamice! Neka te ova slika podsjeća na dane kada je tvoja jedinica jednom u životu bila tako – dugo udaljena od Tebe, a kada je izgarala od čežnje za Tobom i na pokajanje za ono čime sam Ti toliko boli nanijela. Tvoja Beba. Stara Gradiška 5. I. 1946.«

U zatvoru u Požegi Nada je boravila nakon što ju je komunistički režim osudio jer je bila aktivna djelatnica u Katoličkoj akciji i hrabro je ispovijedala katoličku vjeru.

Nada Rosandić, nevina žrtva komunističkog bezumlja, umrla je u Zagrebu krajem svibnja 1987.

Obitelj Humski

* Obitelj Josipa i Anđele Humski

Antonija Cvjetičanin rođ. Humski jedna je od prvih članica upisanih u Molitvenu zajednicu »Blaženi Alojzije Stepinac«. Rođena je u Zagrebu 11. lipnja 1934. od oca Josipa i majke Anđele r. Barić. Bilo ih je devetero djece od kojih je Berislav svećenik u Tasmaniji. Majka je bila vjernica i uvijek otvorena daru života: »Jedno dijete nosila je u ruci, drugo pod srcem.«

Obiteljsku sreću prekinuo je komunistički režim kad je bez opravdana razloga godine 1946. osudio njezina oca na tri godine zatvora. Život je postao još teži kad je taj isti režim i njezinu majku osudio na osam godina zatvora jer je branila nevinost supruga i oca brojne djece. Ustrajnost u vjeri i optimizam članovi obitelji crpili su iz junačkog držanja nadbiskupa Stepinca koji je također bio žrtva bezdušne vlasti. O tome Antonija piše: »Dok smo pratili neizvjesnu sudbinu svojih roditelja, divili smo se junaštvu nadbiskupa Stepinca.«

Izdanja Postulature

Donosimo popis knjiga koje je o blaženom Alojziju Stepincu objavila Postulatura za njegovo proglašenje blaženim i svetim, a svaki ih čitatelj Glasnika može naručiti na adresi Postulature: Kaptol 18, pp 949, 10001 Zagreb

- BARBOUR, H. Ch. i BATELJA, J., **Svjetlo na putu života,** popravljeno i prošireno izdanje (2007.) službenoga duhovnog životopisa kardinala Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkoga, mučenika, uz njegovo proglašenje blaženim (1998.) (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije STEPINAC, nadbiskup zagrebački, **Propovijedi, govori, poruke** (1934.-1940.) Priredio i predgovor napisao: dr. Juraj BATELJA; proslov: dr. Ante MATELJAN, Zagreb, 2000. (*100 kn + poštarina*)
- BATELJA, J., **Euharistijska evangelizacija nadbiskupa Alojzija Stepinca,** izd. Postulatura za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca i Glas Koncila, Zagreb, 2006. (*180 kn + poštarina*)
- BATELJA, J., **Blaženi Alojzije Stepinac i grad Jastrebarsko. Euharistijski kongres 1939. i pohod ratnoj siročadi 1943.,** Zagreb, 2008., (*30 kn + poštarina*).
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi o lurdskim ukazanjima;** pozdravno slovo: mons. Juraj Jezerinac, vojni ordinarij; priredio te uvodnim slovom i bilješkama popratio dr. J. Batelja, Zagreb, [2]2008.; (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi bl. A. Stepinca o sv. Josipu,** Mala knjižnica Postulature blaženoga Alojzija Stepinca: Propovijedi iz sužanjstva, sv. 2.; pozdravna riječ: kard. Tomáš Špidlik; uvodne misli, bilješke, biblijska kazala i kazalo imena sastavio J. Batelja; Zagreb, 2009. (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi Presvetom Srcu Isusovu;** proslov: mons. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački; priredio te uvodnim slovom i bilješkama popratio dr. J. Batelja; Zagreb, 2009. (*50 kn + poštarina*)
- Blaženi Alojzije STEPINAC, **Propovijedi na Magnificat. »Veliča duša moja Gospodina!«** (Lk 1,46–55), Zagreb, 2012. (*20 kn + poštarina*)
- Alojzije kardinal STEPINAC, nadbiskup zagrebački, **Propovijedi, govori, poruke (1941. – 1946.),** Zagreb, 2012. (*100 kn + poštarina*)
- Blaženi Alojzije STEPINAC, **Propovijedi o Deset zapovijedi Božjih**, Zagreb, 2013. (*75 kn + poštarina*)
- Juraj BATELJA, **Blaženi Alojzije Stepinac u pohodu župi Brod Moravice**, Zagreb, 2014. (*50 kn + poštarina*)

Nestanak žumberačkih sela

J. BATELJA

Suočeni s činjenicom izumiranja hrvatskog naroda i nestajanja čitavih sela u kojima više nema ni škola, ni liječnika, ni veterinara, a u nekima ni svećenika, u nastavcima ćemo donositi kraće prikaze o mjestima koja su nestala nakon Drugoga svjetskoga rata ili su na izdisaju. Ne može se za sve loše u Hrvatskoj tužiti strance. Krivac za takvo stanje državna je politika koja nije hrvatski državotvorna, pa uspostavlja društvenu i gospodarsku politiku u kojoj se hrvatski čovjek ne osjeća svoj na svome. Bit ćemo zahvalni svakom čitatelju i suradniku za prilog na ovu temu. U ovom broju donosimo prikaz nestanka mnogih ljudi iz nekoliko sela na uskom području Žumberačkog gorja, iz župe Kalje.

* Zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić predvodi molitvu na mjesnom groblju u Kalju, 2. studenoga 2014. prigodom podizanja spomenika za 176 žrtava Drugoga svjetskog rata, žrtava partizanskih postrojbi.

Nakon što je na Dušni dan, u nedjelju 2. studenoga, zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić blagoslovio križ za stradale župljane župe Kalje koji su poginuli od 1941. do 1945. godine, suvremenom će čovjeku postati jasnije zašto Hrvatska odumire. Župa Kalje sastoji se od ovih sela: Cerovice, Hartja, Gornje Vasi, Grgetića, Javora, Kalja, Novoga Sela Žumberačkoga, Petričkoga Sela, Pokleka i Višćega Vrha. Mjesto Kalje imalo je godine 1931. 182 stanovnika, a 2001. 37; Višći Vrh brojio je godine 1931. 119 žitelja, 2001. 27; selo Grgetić brojilo je 1931. 47 stanovnika, a 2001. nije bilo ni jednoga; u Hartju su godine 1931. bila 154 žitelja, a 2001. samo 43; selo Javor brojilo je godine 1931. 94 stanovnika, a 2001. njih 20.

Brojke snažno govore, ali i njihovi uzroci. Ova, rekli bismo, malena župa spomenutog dana upisala je na križ imena 176 pobijenih u razdoblju od 1941. do 1945. U tom velikom broju pet je poginulih partizana. Župa koja je prije Drugog svjetskog rata brojila 1799 stanovnika danas ima njih samo 140. Naime, pomor koji učiniše partizanske jedinice i komunističko-četnička mržnja iskorijenile su čitave obitelji, pobivši gotovo sve muške u pojedinim obiteljima, a u jednoj čak i majku s dvoje djece. O tome je kaljski župnik mons. Juraj Jerneić u knjizi *Zašto vas nema na Gomili?* (»Gomila« je zemljopisni naziv za kaljsko groblje) zapisao: »Budući da 'kosti imaju pravo na ime i

grob!' – to je dužnost i obveza ove generacije – moramo podići glas protiv 'nagrađenog zločina' jer su zločinci nad nedužnima, bez suda i presude, nagrađeni položajima i moći, a danas im je nagrada pristojna mirovina. Budući da su institucije 'gluhe' i 'slijepe', ostaje jedini način da narod barem pročita o masovnim grobištima. Za hrvatsku istinu nikad nije kasno!... Nije mi nakana ni pitati ni istraživati tko je poginuo kao domobran, ustaša, partizan ili civil. Meni kao župniku svi vi danas nedostajete.«

Od tih 176 ubijenih u Drugom svjetskom ratu njih 130 nije imalo grob pa inicijativa sadašnjega župnika mons. Jurja Jerneića za podizanje spomen-križa kao grobnoga mjesta za sve te stradale ljude nije samo hvalevrijedan poticaj nego i svojevrsni poziv svim političkim strukturama hrvatske države i hrvatskog naroda da počnu sagledavati činjenice odumiranja hrvatskog naroda. Hrvatski je narod danas gotovo ošamućen teškom gospodarskom situacijom i političkim glavinjanjem uslijed kojega se narod teško snalazi i najčešće razilazi.

Istina, i nakon završetka Drugoga svjetskoga rata narod se razilazio jer se nije mogao saživjeti s nacionalnim i vjerskim progonom. Osim toga, nebriga komunističkog režima za krajeve nastanjene katolicima i Hrvatima vidi se i u tome da se nije gradila infrastruktura, ceste, prijevoz, voda, škola i sve druge pogodnosti potrebne za uredan život, ali se pljenidbama i osiromašivanjem ogorčavala i obezvrjeđivala inače vrijednog i zauzetog žumberačkog zemljoradnika i pastira. Dakle, teški ekonomski i grubi politički pritisak komunističkog režima uzrok je bježanju hrvatske mladeži preko granice. Ta je mladež bila zatvarana i maltretirana, njihova sela počela su znatnije izumirati za vrijeme komunističke diktature u Jugoslaviji. Osnivanjem Republike Hrvatske godine 1991. taj proces je samo nastavljen. Štoviše, svake se godine zaključa još jedno domaćinstvo jer narod i ono što proizvede ne može unovčiti, a novac mu je prijeko potreban da si može priskrbiti što mu je potrebno u zdravstvenom i ekonomskom pogledu.

Stoga bi se trebalo zamisliti nad činjenicom da je tijekom Drugoga svjetskoga rata u kaljskoj župi 788 braće i sestara tugovalo za poginulom braćom i sestrama; oko 300 roditelja nad poginulim sinovima i kćerima, 74 udovice za svojim muževima, i 256-ero djece za poginulim roditeljem. Žalošću je od 1799 župljana bilo pogođeno njih 1400.

Uzrok izumiranja Hrvatske u tom dijelu Lijepe Naše stoji u činjenici da se 102 ubijene osobe nisu ženile ni udavale, a tridesetak ih je uspjelo pobjeći iz Jugoslavije jer je teško bilo živjeti ožigosan kao sin i brat poginulog.

Stoga bi se hrvatsko društvo trebalo ozbiljno zabrinuti i istražiti, priznati uzroke izumiranja hrvatskog naroda, a njegovo političko vodstvo razumnim odlukama spriječiti nastavak ubijanja i ono malo volje za životom što je preostalo u još nekoliko žumberačkih sela župe Kalje.

Izdanja Postulature

Donosimo popis knjiga koje je o blaženom Alojziju Stepincu objavila Postulatura za njegovo proglašenje blaženim i svetim, a svaki ih čitatelj Glasnika može naručiti na adresi Postulature: Kaptol 18, pp 949, 10001 Zagreb

- Juraj BATELJA, Blaženi Alojzije Stepinac - uzor svećenik, Priručnik za državno natjecanje iz Vjeronauka – vjeronaučne olimpijade osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj, za školsku godinu 2009./2010., Zagreb, 2012. (*50 kn + poštarina*)
- Juraj BATELJA, Grob blaženog Alojzija Stepinca, Zagreb, ²2015.
- VRANEKOVIĆ Josip, Dnevnik. Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca. Pozdravno slovo za knjigu napisao je zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić, uvodne misli i bilješke dr. Juraj Batelja; ilustracije su iz arhiva Postulature (*200 kn + poštarina*)

OBAVIJEST ČITATELJIMA GLASNIKA

Vjernici koji na zagovor bl. Alojzija Stepinca budu uslišani – zadobiju tjelesno ili duhovno ozdravljenje ili koju osobitu milost – neka opis uslišanja i cjelovitu liječničku dokumentaciju dostave na adresu: dr. Juraj Batelja, postulator • Kaptol 18, p. p. 949 • 10001 ZAGREB

Upoznati svijet s ‘režimom ubojica’

* Od 27 maturanata Nadbiskupske gimnazije na Šalati u Zagrebu šk. god. 1936./1937. dvojicu su ubili pripadnici OZNE: Stjepana Horžića i Dragutina Deliju (označeni strelicama); na slici slijeva nadesno sjede: Dušan Žanko, dr. Mate Ujević, Bogdanović, Ristić, dr. Fran Barac, Petar Grgec, Josip Zlatolas, Slavko Šarić; u prvom redu slijeva nadesno stoje: Mijo Peter, Stjepan Šegudović, Dragutin Feletar, Stjepan Horžić, Mato Repić, Dragutin Žnidaršić, Vid Cipriš, Srećko Draksler, Ivan Bogdan; u drugom redu slijeva nadesno stoje: Josip Sodar, Stjepan Golubić, Franjo Glumpak, Josip Lončarić, Dragutin Delija, Stanko Peravić, Josip Šimečki, Valentin Putanec; u trećem redu slijeva nadesno stoje: Franjo Maček, Ivan Dugi, Gjuro Benić, Kazimir Faerfel, Ladislav Loina, Petar Vitković; u četvrtom redu slijeva nadesno stoje: Mato Prepelec, Slavko Ivanec, Blaž Pavković, Krešimir Ivšić.

Zbog sustavne šutnje u hrvatskoj društvenoj javnosti, moguće i političkom moći nametnutoj, nastavljamo u našem *Glasniku* rubriku »Narod vam to nikada neće zaboraviti«. Bez ikakve namjere da se bilo koga ozloglašuje ili nerazumno optužuje, dužni smo čuvati svijest o ljudima koji su svoje živote utkali u slobodu Crkve i samobitnost hrvatskog naroda i slobodne njegove države. Naime, ti su svećenici vršili svoju dužnost prema Bogu i vlastitome narodu u razdoblju kad su tzv. »antifašisti« stvarali, prema riječima Josipa Broza Tita u razgovoru s nadbiskupom Stepincem 4. lipnja 1945., »južnoslavensku zajednicu naroda na temelju bratstva i jedinstva«. Svi zastupnici hrvatske države i njezine samostalnosti tada su bili proglašavani veleizdajicama i neprijateljima naroda, odvođeni na vojne i prijeke sudove, na dugogodišnja tamnovanja ili ubijeni.

Pripremio: J. Batelja

Stav biskupa u FR Jugoslaviji

Pred činjenicom nesmiljenih ubojstava katoličkih svećenika, koja su izveli četnici i partizani zadojeni velikosrpskom ili komunističkom ideologijom, katolički biskupi nisu mogli ni smjeli ostati bez stava i djelovanja. Jer je bezbožni režim Katoličkoj Crkvi oteo tiskare i zabranio bilo koji oblik tiskanja pisane riječi, biskupi su o ubojstvu svećenika progovorili u *Pastirskom pismu*

koje su s konferencija u Zagrebu uputili 20. rujna 1945.: »Ponajprije nas, predragi vjernici, rastužuje i zabrinjuje bolna i strašna sudbina mnogih svećenika, pastira vaših duša. Već za vrijeme rata velik je broj svećenika poginuo, ne toliko u samim ratnim borbama, koliko više uslijed osuda sadašnjih vojnih i građanskih vlasti. Kad su se svršile ratne operacije, nisu prestale smrtne osude katoličkih svećenika. Njihov broj prema našim podacima iznosi: 243 mrtva, 169 u zatvorima i logorima, 89 nestalih, svega 501. K tomu pridolazi 19 ubijenih klerika, tri ubijena laika redovnika i četiri časne sestre. To je broj, kakvog ne pozna povijest balkanskih zemalja kroz duga stoljeća. A što je najbolnije, njima, kao ni drugim stotinama ni tisućama, nije bilo dozvoljeno, što je inače dozvoljeno u civiliziranim zemljama i najgorim zločincima: da u posljednjim časovima prime sv. Sakramente. Sudovi, koji su izricali te smrtne osude vršili su svoj postupak kratko i sumarno. Optuženici najčešće nisu znali za svoju optužnicu do pred samu raspravu. Njima često puta nije bilo omogućeno da se brane onako kako to traži narav svake rasprave, tj. da se brane pomoću svjedoka i odvjetnika.«

Stav nadbiskupa Stepinca

O ubojstvima svećenika nakon završenih ratnih zbivanja blaženi Alojzije progovorio je i u pismu koje je 27. svibnja 1946. uputio mons. Josephu Hurleyju,[1] apostolskom nunciju u Beogradu:

Kad su se svršile ratne operacije, nisu prestale smrtne osude katoličkih svećenika. Njihov broj prema našim podacima iznosi: 243 mrtva, 169 u zatvorima i logorima, 89 nestalih, svega 501. K tomu pridolazi 19 ubijenih klerika, tri ubijena laika redovnika i četiri časne sestre.

»Prije nekoliko dana, na očigled ljudi, u 7 i 30 sati, poslije podne, na području župe Odra, Zagrebačka nadbiskupija (udaljenoj 15 km od Zagreba) policijska postrojba 'OZNA', ubila je mladog svećenika Stjepana Povoljnjaka.[2] Ubijen je potpuno nevin, iz mržnje prema vjeri, jer je bio svećenik sveta i besprijekorna života. Ubijen je kao pas, bez bilo kakvog procesa, bez ikakva dokaza. Spominjemo kako je prije Božića 1945. na isti način ubijen, u župi Voloder, mladi svećenik Karlo Delija,[3] koji je bio izveden na ulicu, u šest sati poslije podne, i ubijen kao pas, na prostoru ispred župnog dvora, također bez procesa i bez dokaza. Nadalje, kad se prisjetimo, da su ovih dana odvedeni svećenici Josip Sukner, upravitelj župe Jelenska, i Juraj Žmegač, salezijanac (a ne znamo zašto?), moramo zaključiti, da su svi svećenici zajedno s biskupima u Jugoslaviji, bez ikakvih prava i da bilo od kojeg pojedinca komunista, bez procesa kao psi, mogu biti ubijeni. (Nadamo se da su Sukner[4] i Žmegač[5] živi i da će se vratiti kući).

Naši svećenici u zatvoru u Staroj Gradiški, nalaze se u preteškoj situaciji, jer moraju otkopavati leševe ubijenih. Jednako su u takvim prigodama svećenici u logoru u Sisku, gdje su prisiljeni vršiti najniže poslove.

1 Joseph Patrick HURLEY (Cleveland, 21. siječnja 1894. – Saint Augustine / Florida, 30. listopada 1967.); za svećenika biskupije u Clevelandu zaređen je 29. svibnja 1919. Imenovan biskupom Saint Augustina (SAD) 16. kolovoza 1940. i posvećen 6. listopada iste godine; od 1946. do 1948. bio je vršitelj dužnosti apostolskog nuncija u Beogradu. Tri puta je pohodio u lepoglavskoj kaznionici zatvorenog nadbiskupa Stepinca. Dana 14. kolovoza 1949. imenovan je nadbiskupom Saint Augustina.

2 Vlč. Stjepan POVOLJNJAK (Kravarsko, 25. svibnja 1919. – Odra, 4. svibnja 1946.); ustrijelili su ga pripadnici Udbe, usp. »Vlč. Stjepan Povonjak«, u: *Blaženi Alojzije Stepinac*, Glasnik Postulature, 21. (2014.), br. 2., str. 37.

3 Dragutin DELIJA (Donja Vlahinička / Prigorje, Ludina, 14. siječnja 1918. – Voloder, 2. prosinca 1945.); svećenički red podijelio mu je nadbiskup Alojzije Stepinac 6. lipnja 1943. Svećeničku službu vršio je kao duhovni pomoćnik u Ruševu (1943.-), a od jeseni 1944. u župi sv. Antuna u Voloderu gdje je nakon odlaska vlč. Josipa Borošaka u emigraciju bio upravitelj župe. Istodobno je bio upravitelj novoosnovane župe sv. Alojzija Gonzage u Popovači (IX.–X.1945.). Pripadnici Komunističke partije ubili su ga 2. prosinca 1945. u 27. godini života ispred župnog stana u Voloderu. Pokopan je na groblju u Ludini, usp. Stjepan, RAZUM, *Leksikon svećenika Zagrebačke metropolije*, (u pripremi); Stjepan KOŽUL, *Martirologij Crkve zagrebačke*, Zagreb, [2]1998., str. 51.

4 Vlč. Josip SUKNER (Potok/Osekovo, 10. rujna 1915. – Pribić, 19. studenoga 1981.); maturirao je u Travniku 1938., a teologiju je završio u Zagrebu. Za svećenika ga je zaredio nadbiskup Alojzije Stepinac 29. lipnja 1944. Bio je kapelan u Donjoj Zelini (1944./45.), potom upravitelj župe Gornja Jelenska (1945./46.) U svibnju 1946. uhićen je i na Vojnom sudu u Zagrebu osuđen na šest godina robije. Kaznu je izdržavao u Staroj Gradiški. Istodobno su osuđene njegova majka Ana i sestra Ljubica. Nakon izlaska iz zatvora vršio je svećeničku službu u župama Vrtlinska, Mače i Ludina (1955.–1957.). Ponovno je optužen i osuđen na Okružnom sudu u Zagrebu, no prije nego što je presuda postala pravomoćna emigrirao je i živio u Austriji i Brazilu. U Hrvatsku se vratio 11. listopada 1969. Najprije je imenovan župnikom župe Lasinja (1969.–1972.) i župe Pribić (1972.–1981.). Mnogi hrvatski vjernici još ga pamte po širenju pobožnosti prema Majci Božjoj, kojoj je bio djetinje odan, usp. Stjepan KOŽUL, *Martirologij Crkve zagrebačke*, Zagreb, [2]1998., str. 390.–391.

5 Vlč. Đuro ŽMEGAČ (Ladanje/Vinica, 14. 4. 1915. – Rijeka, 4. 5. 1970.); za svećenika je zaređen 29. lipnja 1943. Bio je ravnatelj oratorija na Knežiji od 1943. do 1946. i ekonom u zajednici od 1944. do 1946. Okupljao je mladež i pomagao im da, barem dok su u oratoriju, osjete radosti djetinjstva i mladosti. Komunisti su poslije rata sve više provodili svoje ideološko jednoumlje i okrutno se obračunavali sa svima koji se nisu uklapali u njihov svjetonazor. Jedan od glavnih ciljeva njihove ideologije bio je da odgoj potpuno uzmu u svoje ruke. Nije im se sviđalo što k salezijancima na Knežiju dolazi mnogo mladih. Pokušali su za njih organizirati svoje aktivnosti u obližnjoj školi, ali s malo uspjeha. Brzo su uvidjeli da Žmegač i njegov salezijanski način rada imaju privlačnu moć. Kad nije išlo milom, išlo je silom. Najprije su na Žmegača počeli napadi preko novina i radija, a uskoro nakon toga je uslijedio i namješteni sudski proces. Optužen je, kako je bilo uobičajeno u to vrijeme, za suradnju s ustašama i veličanje ustaškog režima i nikakve činjenice i nikakvi dokazi nisu imali značenja. Osuđen je na pet godina robije 1946., a kaznu je u potpunosti izdržao u Staroj Gradiški s velikim brojem nevino osuđenih svećenika. Nakon izlaska iz zatvora predano je vršio povjerene mu službe odgajatelja salezijanskih bogoslova i u više župa koje su povjerene Družbi salezijanaca, usp. Nikola PAVIČIĆ, *Salezijanci u Zagrebu – Omladinski dom Salezijanaca na Knežiji*, Zagreb: Salezijanski bogoslovni dom, 1996., str. 145.–149.

Muke sviju ovih su velike [...]. Držim na završetku, Preuzvišeni Gospodine, da ako nam Tvoje zauzimanje u kratkom vremenu ne donese olakšanje, da moramo sazvati biskupsku konferenciju i izdati novo pastirsko pismo kako bismo upoznali, bilo naš narod bilo cijeli svijet, o cijeloj podmuklosti postojećeg režima, 'režima ubojica'.«

Bezočnost komunističke vlasti prema hrvatskom narodu i Katoličkoj Crkvi blaženi Stepinac opisao je u govoru na sudu 3. listopada 1946. **i ovom rečenicom:** »Ponovno tvrdim: u nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi se tako sudilo [...]. U nijednoj drugoj civiliziranoj državi ne bi ih se na smrt sudilo, nego najviše na zatvor. Vi ste učinili fatalnu pogrešku što ste pobili svećenike. Narod vam to neće nikada zaboraviti.«

Don Jozo ČULIN

Rođen je 1. veljače 1916. u Dugopolju. Gimnaziju je polazio u Splitu, gdje je završio i bogosloviju. Za svećenika je zaređen u lipnju 1941. godine. Kratko je službovao u župi Bagalović kod Metkovića nakon čega odlazi u rodnu župu Dugopolje, gdje službuje kao kapelan. Godine 1942. imenovan je župnikom župe Vojnić-Gardun. Partizani su ga strijeljali 20. rujna 1942. pred župnom crkvom u Vojnić-Gardunu.[1]

1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 152.

Fra Tvrtko GUJIĆ

Rođen je 16. veljače 1907. u Bakovićima, u župi Fojnica, od oca Ivana i majke Mare, rođ. Čardić. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio je u Visokom, bogosloviju u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 1929. godine. Bio je kapelan u Ljubunčiću, Jajcu, Tolisi i Fojnici, a župnik u Čukliću, Novom Šeheru, Vitezu i Šimićima. Od 1942. do 1944. bio je župnik i gvardijan u Fojnici. Partizanski vojni sud u Zagrebu osudio ga je na smrt. Strijeljan je 14. srpnja 1945. u Zagrebu.[1]

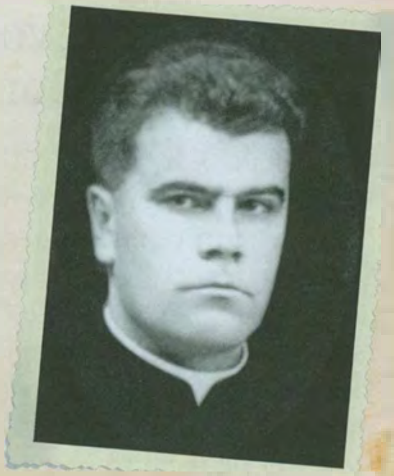
1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 244.

Svjedočanstvo o primljenim milostima na zagovor bl. Alojzija Stepinca proslijedili su ovi njegovi štovatelji: Ivanka SKENDER, Split; Ana ZORIĆ, Donji Andrijevci; S. M. Tarzicija TUNJIĆ, Bjelovar; Marija CINDRIĆ, Sisak; Željka HAJDINA, Zagreb; Nena MANDL, Zagreb.

* * *

Sve čitatelje *Glasnika* i štovatelje bl. Alojzija Stepinca, koji su se pismenim putem preporučili u zagovor bl. Alojzija Stepinca i zatražili molitvu na njegovu grobu, potičemo da se u molitvi sjedine sa svim njegovim štovateljima koji sudjeluju u svetoj misi svakog 10. u mjesecu u zagrebačkoj prvostolnici u 18 sati.

Don Marijan KNEŽEVIĆ

Rođen je 9. travnja 1904. u Sumartinu na Braču, od oca Vladimira i majke Vice, rođ. Aničić. U Senju je kao mladić s kasnim zvanjem privatno učio gimnaziju te završio bogosloviju. Zaređen je za svećenika 1939. godine. U rujnu 1939. imenovan je župnikom u Bogomoljama na Hvaru, zatim je pobjegao u Sesvete kod Zagreba, gdje je nakratko bio župnik. Na kraju je bio župnik u Pražnici na otoku Braču.

Uhićen je 24. listopada 1943., a već 17. studenoga osuđen na smrt. Uoči dana pogubljenja, 25. studenoga 1943., ustrijeljen je.[1]

1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 329.

Don Andrija MAJIĆ mlađi

Rođen je 15. travnja 1910. u Drinovcima, od oca Ivana i majke Anđe, rođ. Grizelj. Stric mu je bio don Andrija Majić stariji, a mladi je Andrija kod njega u Stocu završio osnovnu školu. Gimnaziju je završio u sjemeništu u Travniku, bogosloviju u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 6. travnja 1935. u Sarajevu. Bio je kapelan u Viru i Stocu, a zatim župnik u Trebinju i Vinici.

Partizani su ga ubili 15. srpnja 1945. i bacili u jamu Jazovka.[1]

1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 411.

BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC - Svjedok Evanđelja ljubavi

U izdanju Postulature blaženog Alojzija Stepinca objavljena je prošle godine knjiga: *BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC – Svjedok Evanđelja ljubavi. Životopis, dokumenti i svjedočanstva – prije, za vrijeme i nakon Drugoga svjetskoga rata* (Juraj BATELJA); riječ je o trilogiji: Knjiga 1 – Životopis; Knjiga 2 – Dokumenti I, br. 1. – 399. (1933. – 1943.), i Knjiga 3 – Dokumenti II, br. 400. – 691. (1944. – 1998.).

Ova zbirka predočuje javnosti 691 dokument nadbiskupa Stepinca iz razdoblja od 1933. do 1998. godine i svjedočanstva o njegovu spašavanju ugroženih ljudi, koji su bili žrtve represivnih režima, žrtve gladi i vremenskih nepogoda, stradalnici i žrtve rata. Među njima je velik broj Hrvata, Poljaka, Roma, Slovenaca, Srba, Židova, ustaša, komunista (»crvenih«), muslimana, pravoslavnih i drugih.

Trilogija se može kupiti u Muzeju bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 31, 10000 Zagreb, naručiti na adresi: Postulatura bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb (450 kn + poštarina) ili na telefon **(01) 48 94 879** te na **e-mail adresu** jbatelja@gmail.com. Čitatelji mogu nabaviti i samo prvu knjigu troknjižja, koja je životopis bl. Stepinca nastao na temelju dokumenata objavljenih u ostalim dvjema knjigama.

Stepinčevo u Velikoj Gorici

U petak, 3. listopada 2014. župa bl. Alojzija Stepinca u Velikoj Gorici proslavila je svoga nebeskog zaštitnika. Svetkovini je prethodila devetnica s prigodnim programom. Uz molitvu krunice i svetu misu devetnica je ponudila vjernicima i svakodnevni pristup svetoj ispovijedi. Brojni vjernici i Blaženikovi štovatelji uključili su se u prijepodnevna misna slavlja, a osobito brojni okupili su se večernju misu koju je predvodio mons. Mijo Gorski, pomoćni biskup zagrebački.

Proslava bl. Alojzija Stepinca u Dugoj Resi

* Brojni vjernici ispunili su 3. listopada 2014. crkvu sv. Antuna Padovanskoga prigodom svog nebeskog zaštitnika bl. Alojzija Stepinca, kojemu će biti posvećena nova župna crkva

Župa bl. Alojzija Stepinca u Dugoj Resi proslavila je 3. listopada 2014. svetkovinu blaženog Alojzija Stepinca. Trodnevlje uoči svetkovine bilo je ispunjeno raznovrsnim sadržajima: prvi dan molitva krunice, sveta misa i klanjanje; drugi dan krunica, sveta misa te prigodna tribina, a treći dan cjelodnevno klanjanje, krunica i na kraju sveta misa. Na samu svetkovinu svečanu večernju svetu misu predvodio je vlč. Petar Repić, župnik Barilovečkog Leskovca, sudjelovali su brojni vjernici i svećenici iz okolnih župa.

Proslava Stepinčeva u Trnjanskoj Savici – Zagreb

Zagrebačka župa bl. Alojzija Stepinca u Trnjanskoj Savici posebnom se trodnevnicom pripremala za proslavu svoga nebeskog zaštitnika. Svete mise u trodnevlju predvodili su bivši župnici i upravitelji župe. Trodnevlje je bilo popraćeno i miniradionicom, klanjanjem, krunicom i prilikom za svetu ispovijed. Na sâm dan, 3. listopada 2014., večernje sveto misno slavlje predvodio je mons. Ivan Šaško, pomoćni zagrebački biskup. Misna slavlja i programi odvijali su se u prostorijama mjesne škole »Jure Kaštelana« jer župa još nema ni gradilište za svoju župnu crkvu, a župa od 2011. djeluje uz mali pastoralni centar u ulici Zvonimira Rogoza.

Moći bl. Alojzija Stepinca u Čavoglavama

Šibenski biskup mons. Ante Ivas posvetio je u subotu 20. rujna 2014. crkvu Hrvatskih mučenika u Čavoglavama. U novi i posvećeni oltar postavio je moći bl. Alojzija Stepinca.

U vrlo nadahnutoj homiliji, izgovorenoj u stihovima, biskup Ivas je nazočno mnoštvo vjernika podsjetio da su vjernici »živa Božja crkva«, da »bez nas, žive Crkve, svi naši hramovi, crkve, katedrale kojima se naš narod dići ništa ne bi značile«. Prisjećajući se kako je srpski agresor u Domovinskom ratu mržnju iskazao i rušenjem katoličkih crkava, mons. Ivas je poručio: »Kad su u Domovinskom ratu srušili crkve, mislili su srušit će i nas, ali ne može se Crkva srušiti kad je u čovjeku i u njegovoj duši sagrađena.«

Stepinčevo u Schwenningenu

Hrvatska katolička zajednica bl. Alojzija Stepinca u Schwenningenu je u nedjelju 19. listopada 2014. proslavila 25. obljetnicu svoga osnutka. U proslavi su sudjelovali brojni vjernici, osobito mladi u narodnim nošnjama. Svetu misu je predvodio i propovijedao vlč. Ivica Komadina, delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj, suslavili su voditelj misije vlč. Luka Lucić, zatim vlč. Antun Kuteša, voditelj HKZ-a Reutlingen, Metzinger i Tübingen te dr. Augustin Oburota.

Hvala vam što čitate i drugima omogućujete primati Glasnik blaženi Alojzije Stepinac. Ako na vrijeme podmirite svoje obveze prema Glasniku, on će moći redovito izlaziti i biti vjesnik Blaženikovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskoga naroda. Glasnik može svaki čitatelj i svjedok obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca ili fotografijom iz njegova života.

Hodočašće Molitvenih vijenaca Kraljice Obitelji u Krašić

* Više od 500 hodočasnika MVKO-a sudjeluje u misnom slavlju tijekom svojeg hodočašća u Krašić, 8. listopada 2014.

Članovi Molitvenih vijenaca Kraljice Obitelji hodočastili su u Krašić na Dan neovisnosti RH, 8. listopada 2014.

Svojom nazočnošću i pobožnošću željeli su iskazati počast žrtvi blaženog Alojzija Stepinca i mjestu gdje je on osam godina i 36 dana proveo svoje uzničke dane. Bila je to prilika da članovi Zajednice »na licu mjesta« ujedine svoje molitve za Domovinu i obitelj, ove godine s osobitim ciljem moleći za proglašenje da bl. Alojzije što prije bude proglašen svetim.

Od ranoga jutra slijevale su se kolone hodočasnika u Krašić, brojni u narodnim nošnjama. Iz Zagreba su članovi MVKO pristigli u šest autobusa, došli su i članovi iz Zaprešića, Velike Gorice, Brckovljana, Čučerja, Vugrovca i Kašine, Travnog, Sigeta, Dugava, Rudeša, Brdovca, Kajzerice, Knežije, Sesvetskog Kraljevca, Kustošije i Dubrave. Njima su se pridružili hodočasnici iz Đakova, Križevaca, Slunja, Cerne i Vinkovaca.

Hodočasnike su predvodili svećenici: vlč. Vinko Zec i Ivan Zirdum iz Đakova, p. Mijo Šibonjić s Kajzerice, vlč. Vlado Hren iz Travnoga, vlč. Željko Pajić iz Karlovca, vlč. Alojzije Pakrac iz Margečana i okolni svećenici. Svima je dobar domaćin bio krašićki župnik preč. Dragutin Kučan.

Svečano misno slavlje predvodio je mons. Juraj Batelja, postulator Stepinčeve kauze. On je u propovijedi sve pozvao na ljubav prema Bogu kao glavnu odrednicu ljudskog života pokazujući primjerima kako je bl. Stepinac ostvarivao tu značajku ljubavi. Osim toga, vrjednujući apostolat MVKO, propovjednik je pozvao vjerničko mnoštvo da po primjeru bl. Stepinca promiču i čuvaju hrvatsku nacionalnu i državnu svijest. Naime, najveće suprotnosti on je doživljavao od onih koju baš tu hrvatsku državotvornu, ne ustašku, nego hrvatsku domoljubnu svijest, nisu mogli i danas ne mogu podnijeti.

U poslijepodnevnim satima hodočasnici su obavili pobožnost križnoga puta koju je predvodio župnik Kučan, koji je potom u župnoj crkvi predvodio euharistijsko klanjanje i svima podijelio blagoslov. Organizaciju ovoga hodočašća vodila je Marina Šturlić, predsjednica MVKO, uz pomoć brojnih suradnika i suradnica.

Na upit Marije Matković, članice MVKO: »*Što vam znači Krašić i zašto ste danas došli ovamo?*« *hodočasnica Slavica odgovorila je:* »Krašić je hrvatski simbol borbe za mir i ljudsko dostojanstvo bez obzira na rasno, vjersko i nacionalno podrijetlo. Takav duh nam je posebno potreban u današnjim teškim vremenima.«

A Mirna iz Zagreba odgovorila je ovako: »Bl. Alojzije bio je vrlo mlad kad se počeo zauzimati za svoje ideale. Trebamo se i mi tako, s pouzdanjem u Boga, boriti za svoje ideale.«

J. Batelja

Blagoslovljen kip bl. Alojzija Stepinca u Donjoj Bistri

* Mons. Juraj Batelja blagoslivlja nabavljeni kip bl. Alojzija Stepinca za kapelu sv. Vendelina u Donjoj Bistri, 26. listopada 2014.

U Donjoj Bistri je na »Vendelinsku nedjelju« 26. listopada 2014. godine proslavljen blagdan sv. Vendelina i godišnje proštenje. Uz nazočnost velikog broja vjernika, osobito mladih, misno slavlje je predvodio dr. Juraj Batelja, generalni postulator kauze za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca. On je prije početka misnog slavlja blagoslovio novi kip bl. Alojzija Stepinca koji su župljani nabavili želeći imati u svojoj sredini njegov lik, simbol vjere i odvažnog nasljedovanja Krista. Pjevanje je uveličao mješoviti župni zbor, a Mjesni odbor Donje Bistre potrudio se da se slavlje nastavi i nakon euharistije uz prigodnu okrjepu, uz koju su najmlađi članovi KUD-a izveli prigodni program.

Moći bl. Alojzija Stepinca u Vidovicama

* Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić predvodi euharistijsko slavlje prigodom posvete nove župne crkve sv. Vida u Vidovicama i polaganja moći bl. Alojzija Stepinca u novoposvećeni oltar, 23. listopada 2014.

Vrhbosanski nadbiskup kardinal Vinko Puljić posvetio je u četvrtak, 23. listopada 2014. župnu crkvi sv. Vida u Vidovicama kod Orašja u Bosanskoj Posavini. Tom prigodom on je u oltar ugradio moći bl. Alojzija Stepinca. Uz kardinala je suslavio kotorski biskup mons. Ilija Janjić, domaći sin, te 45 svećenika, najvećim dijelom rođenih u župama Vidovice i Kopanice.

U slavlju je sudjelovalo veliko mnoštvo vjernika, što je bio ohrabrujući pokazatelj života nakon katastrofalnih svibanjskih poplava. Župa sv. Vida u Vidovicama osnovana je godine 1853. Prije posljednjega rata imala je 2977 Hrvata katolika, a danas tu živi njih 920. Od 1960. iz te je župe poteklo 45 svećenika, dijecezanskih i redovničkih, jedan biskup i 51 redovnica. U toj župi narod štuje mladića Šimu Ivkića koji je godine 1929. u Vidovicama umro na glasu svetosti. O njemu je objavljena i knjiga pod naslovom »Šimo Ivkić – Job naših dana«.

* Kardinal Josip Bozanić polaže moći bl. Alojzija Stepinca u posvećeni oltar nove župne crkve u Blaškovcu, 26. listopada 2014.

Moći bl. Alojzija Stepinca u Blaškovcu

U nedjelju 26. listopada 2014. godine, u Blaškovcu je zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić posvetio novoizgrađenu župnu crkvu i pastoralni centar. Blaškovec je postao župom u svibnju 2009. godine, kada je prema odluci Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu dotadašnja kapelanija župe Moravče imenovana samostalnom župom. Novoj župi pod zaštitom sv. Benedikta tada su pripojena mjesta Hrnjanec, Paukovec, Goričica, Lužan i Belovar. Nova župna crkva izgrađena je brigom i ljubavlju prvoga župnika preč. Hinka Goričanca godine 2012. godine, prema idejnom rješenju arhitekta Ivana Antolića.

U novoposvećeni oltar kardinal Bozanić je postavio moći bl. Alojzija Stepinca da sa sv. Benediktom, suzaštitnikom Europe, bude vjerničkom narodu primjer vjere i ljubavi prema Kristu Gospodinu i njegovoj Crkvi.

Moći bl. Alojzija Stepinca u Šenkovcu

Župa sv. Jelene u Šenkovcu utemeljena je prije deset godina odvajanjem mjesta Šenkovec od čakovečke župe sv. Nikole i mjesta Knezovec, koje je dotad pripadalo župi Sveti Juraj na Bregu. Župna crkva u središtu Šenkovca počela se graditi 2002. godine, blagoslovljena je na Badnjak 2004. godine.

Novosagrađenu župnu crkvu, izgrađenu brigom župnika Vladimira Kolarića, darovima župljana, Varaždinske biskupije, Općine Šenkovec i drugih donatora, u subotu 7. studenoga 2014. posvetio je varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak. Tom prigodom mons. Mrzljak je blagoslovio dva nova zvona koja će se uskoro postaviti u crkveni zvonik zajedno s trećim zvonom, koje je već ranije 2002. godine blagoslovio prvi varaždinski biskup Marko Culej prigodom blagoslova temeljnog kamena župne crkve. Tijekom posvete crkve i novoga oltara biskup Mrzljak je u nj položio moći bl. Alojzija Stepinca da župljanima budu »poticaj na rast u vjeri i dobroti, ljubavi i istini te na svjedočenje tih vrjednota u svakodnevnome životu, osobnome, obiteljskome i društvenome« po uzoru na bl. Alojzija Stepinca.

* Mons. Josip Mrzljak, biskup varaždinski, polaže moći bl. Alojzija Stepinca u posvećeni oltar župne crkve sv. Jelene u Šenkovcu, 7. studenoga 2014.

Akademija »Srce i riječ za Vukovar«

Bogoslovi i odgojitelji Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu priredili su u četvrtak 20. studenoga akademiju pod naslovom »Srce i riječ za Vukovar«.

U programu su, pred ispunjenom dvoranom »Vijenac«, sudjelovli: Oktet zagrebačkih bogoslova pod ravnanjem bogoslova Marka Domitera, Bogoslovski tamburaški sastav pod ravnanjem bogoslova Roberta Jakice, dr. Mirjana Repanić-Braun s predavanjem »Sjećanje na stradanja vukovarske kulturne i umjetničke baštine u Domovinskom ratu«, Zlatko Kuretić, urednik informativne redakcije vijesti i središnjih emisija na Hrvatskoj radioteleviziji u vrijeme Domovinskoga rata. On je govorio na temu »Sjećanje i obol djelatnika Hrvatske radiotelevizije obrani Republike Hrvatske«. Miljenko Filipović, general Hrvatske vojske, predočio je duboku povezanost onoga što je čovjeku vlastito – bespogovorno braniti svoj dom, svoju obitelj, svoju domovinu i pouzdanje u Boga, bez čije pomoći nenaoružan narod »pod svekolikim embargom« nikako ne bi bio mogao nadjačati višestruko opremljenijeg neprijatelja.

Vrlo snažan dojam na prisutne je ostavio isječak iz dokumentarnoga filma o kardinalu Franji Kuhariću u kojem je on, hodajući po razvaljenom kamenju porušene crkve Majke Božje u Voćinu, sav žalostan, ali ne u mržnji niti osveti, nego ističući vjeru Božjega naroda toga kraja, pozvao na mir, molitvu i praštanje.

Nakon programa u dvorani svi su se sudionici akademije s upaljenim svjetiljkama uputili u dvorište Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa, gdje su sudjelovali u Službi riječi za Domovinu i hrvatske branitelje. Službu je predvodio duhovnik Vlado Razum. Nakon izmoljenih litanija u čast bl. Alojzija Stepinca i završnoga blagoslova svi su nazočni svojim svjetiljkama sastavili svijetleći križ kao simbol ljubavi prema Bogu, zahvalnosti prema hrvatskim braniteljima i opraštanja onima koji su prouzročili nebrojene rane u ljudskim srcima i razvaline na kućama i crkavama podignutima na slavu Božju.

* Sudionici akademije »Srce i riječ za Vukovar« u dvorištu Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa mole litanije u čast bl. Alojzija Stepinca sastavivši potom svojim svjetiljkama svijetleći križ kao simbol ljubavi prema Bogu, zahvalnosti prema hrvatskim braniteljima i opraštanja onima koji su prouzročili nebrojene rane u ljudskim srcima

70. obljetnica mučeničke smrti don Ive Jelinovića i 293 Konavljana

U župnoj crkvi Presvetog Trojstva na Grudi 25. studenoga 2014. dubrovački biskup Mate Uzinić slavio je euharistiju za župnika te župe don Ivu Jelinovića i sedmero Konavljana koje su prije 70 godina, u studenome 1944., partizani odveli na Korčulu i ubili. Naime, uz župnika Jelinovića žrtve »antifašista« su na putu od Račišća prema Korčuli bili i Antun Korda, Cvijeto Bratoš, Niko Glavić, Antun Pali, Ivo Palama, Niko Cvjetković i Niko Obradović.

Na početku mise biskup je napomenuo i ovo: »Prisjećamo se onih koji su na današnji dan prije 70 godina ubijeni. Njima u misnom slavlju želim pridružiti sve druge koji su stradali u tom strašnom pokolju koji se oborio na Konavle, svih 286 mladih ljudi koji su, čini se, samo zato što su, a to je bila optužnica don Ivi, ljubili svoju domovinu, morali platiti životom.«

U propovijedi je biskup Uzinić ustvrdio da se ne zna što je bilo sa svima onima koji su počinili zločine, zna se što se dogodilo s njihovim sustavom i ideologijom koje su gradili na krvi, ubojstvu i smrti svojih bližnjih: »Oni su gradili bratstvo i jedinstvo, prekrasne riječi, tko se s njima ne bi složio, riječi koje djeluju tako divno, ali su to bratstvo i jedinstvo gradili na ubojstvima, na mučenjima, na smrti svoje braće i sestara.«

Potom je istaknuo i to da nam je »Domovina dana kao odgovornost jer ona nije nešto što trebamo gledati samo na način što ona nama može dati, kako mi nju možemo iskoristiti, nego je zadana kao zajednička domovina svih nas da bismo se zajednički brinuli o dobru svakog pojedinca i da bismo se svi zajedno pobrinuli da se ove stranice naše povijesti ne zaborave jer ako ih zaboravimo, sigurno će se ponoviti, ali i da nas one ne koče, ne ostavljaju u prošlosti, nego da nas kroz oprost i pomirenje, ako je netko kriv, i kroz priznanje što je učinio, dovedu do zajedničke izgradnje bolje sadašnjosti i bolje budućnosti.«

Nakon misnog slavlja župnik i dekan Konavoskoga dekanata don Josip Mazarekić zahvalio je svim sudionicima slavlja, a biskup Uzinić se susreo s rodbinom ubijenih.

»Zadarska trilogija« i o bl. Alojziju Stepincu

U Zadru je 25. studenoga 2014. javnosti predstavljena »Zadarska trilogija« dr. Jurja Batelje. U 1. i 2. knjizi troknjižja autor je progovorio i o bl. Alojziju Stepincu kao uzoru svećeničkih kandidata i svećenika.

Govoreći sjemeništarcima o usponu bl. Alojzija Stepinca prema oltaru, predočio im je Alojzijevu ozbiljnost, odgoj za žrtvu, molitvu i samosvladavanje te odgoj savjesti, uputio ih je da osluškuju glas Božji i budu istinoljubiva Božja poruka u svijetu.

Govoreći pak o povijesti Zadarske nadbiskupije u prvoj polovici 20. st., postulator je prikazao i zauzimanje dr. Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog i hrvatskog metropolita, za osnivanje Ninske biskupije, ali ne da bi se po njoj mogao ostvariti prozelitizam Srpske pravoslavne crkve, nego radi lakšeg očuvanja katoličkog i nacionalnog identiteta uslijed talijanske i velikosrpske agresije.

U trećoj knjizi autor je prikazao povijest Reda pustinjaka sv. Augustina na hrvatskom ozemlju, augustinski samostan u Zadru te augustince – zadarske nadbiskupe Luku Vagnocija iz Ferma i kardinala Egidija Antoninija iz Viterba.

Čitateljima *Glasnika* preporučujemo ovo troknjižje jer će u njemu naći duhovno štivo i odškrinuti nepoznate stranice hrvatske povjesnice.

ZAHVALA

Dobrotom preč. Valentina Posavca, župnika u Vinici, na adresu Postulature prispjelo je 18. srpnja 2014. pet fotografija o bl. Alojziju Stepincu. Te fotografije uručila mu je umirovljena učiteljica Gizela Dolgoš r. Topolovec. Ona je 16. srpnja 1942. zajedno s Varaždinskom građanskom školom hodočastila u Mariju Bistricu, gdje je škola slavila misu zahvalnicu za svršetak školske godine. Misu je predvodio bl. Alojzije Stepinac. Njoj je pripala čast pozdraviti nadbiskupa Stepinca u ime svih đaka IV. razreda Varaždinske građanske škole. Nakon svete mise svi učenici škole i posebno učenici i učenice 4. razreda fotografirali su se s nadbiskupom Stepincem.

Zahvaljujemo preč. Valentinu Posavcu na poslanim fotografijama i gospođi Gizeli Dolgoš koja ih je Postulaturi velikodušno ustupila.

Trodnevnica za Stepinčevo 2015. u zagrebačkoj prvostolnici

Štovatelji bl. Alojzija Stepinca za njegov blagdan pripremat će se pobožnostima i misnim slavljima u Zagrebačkoj prvostolnici od 7. do 9. veljače 2015. Misno slavlje u pojedine dane predvodit će pomoćni biskupi zagrebački mons. Mijo Gorski, mons. Ivan Šaško i mons. Valentin Pozaić. Pobožnosti počinju u 17.30, sveta misa u 18 sati.

Na sâm blagdan blaženog Alojzija Stepinca u zagrebačkoj su prvostolnici svete mise u 7, 8, 9, 10, 11.30 te pontifikalna misa u 19 sati koju predvodi zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić.

U 14 sati 10. veljače bogoslovi Nadbiskupskoga bogoslovnog sjemeništa upriličit će uz grob bl. Alojzija Stepinca molitveni susret, svetu uru preminuća, tijekom koje će, riječju i pjesmom, obnavljati trenutke Blaženikova prijelaza u zagrljaj nebeskoga Oca.

Devetnica za Stepinčevo 2015. u Krašiću

Župa Krašić će se i ove godine u zajedništvu s brojnim hodočasnicima, uz 55. obljetnicu preminuća bl. Alojzija Stepinca, pripremati devetnicom. Pobožnosti će započeti križnim putem u 17 sati, a završiti svetom Misom u 18 sati. Od prve večeri devetnice, ponedjeljka 2. veljače do utorka 10. veljače, svake večeri će pobožnosti predvoditi druga župa s područja Zagrebačke nadbiskupije. U subotu 7. veljače hodočastit će Karlovački dekanat, u nedjelju 8. veljače Jaskanski, u ponedjeljak 9. veljače Ozaljski.

Na Stepinčevo, u utorak 10. veljače, hodočasnička misa je u 11 sati, misa zahvalnica u 17 sati.

Predstavljanje *Katehetskih propovijedi* bl. Alojzija Stepinca

U pripremi za blagdan bl. Alojzija Stepinca Postulatura je pripremila i objavila dva sveska *Katehetskih propovijedi* koje je bl. Alojzije Stepinac sastavio i izgovorio za vrijeme sužanjstva u Krašiću. Prvo izdanje ovih propovijedi objavio je Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu 1956. godine brigom mons. Nikole Borića, ali iz opreza bez imena autora. Zbog toga se taj vrijedni katehetski priručnik u literaturi navodi kao djelo »anonimnog pisca«.[1]

Predgovor ovom novom izdanju napisao je mons. Đuro Hranić, nadbiskup đakovačko-osječki, recenzije dr. sc. Mario Cifrak, dr. sc. Tonči Matulić i dr. sc. Ante Pavlović. Ovo izdanje pripremio je i bilješkama popratio dr. Juraj Batelja, promicatelj postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca, na poticaj studenata Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu koji su 10 godina pozorno slušali kolegij *Važnost kateheze u nauku i pastoralnom radu bl. Alojzija Stepinca.*

Predstavljanje *Katehetskih propovijedi* bit će u dvorani »Vijenac« Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta u Zagrebu, Kaptol 29 a, u ponedjeljak 9. veljače 2015. u 19.30, nakon misnog slavlja treće večeri Trodnevnice u zagrebačkoj prvostolnici.

* Skupina svirača i pjevača koji su sudjelovali na koncertu u crkvi Presvetoga Trojstva, 28. rujna 2014.; među njima su i glazbenici Barbara Otman i Vera Svodoba

1 Vinko KRALJEVIĆ, »Katehetske propovijedi (Hrvatska)«, u: *Religijsko-pedagoško katehetski leksikon*, Zagreb, 1991., str. 312.

U pandžama UDBE

Budući da se u hrvatskoj javnosti sve češće »humanizira« Titov diktatorski režim i komunistička strahovlada, odlučio sam iz prikupljene dokumentacije u postupku za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca hrvatskoj javnosti predočiti dokumente koji oslikavaju pravo stanje stvari. Činim to iz ljubavi prema svome hrvatskom narodu i njegovoj povijesti, koja se ne smije pisati na temelju »humaniziranih« deklaracija, »retuširanja« te »nesvrstanih« odnosa prema istini. Nije nakana ovog niza dokumenta da se bilo koga proziva, već da se na temelju činjenica donese istinit, pravedan i objektivan povijesni sud o vremenu progona Katoličke Crkve, u kojem je najprepoznatljivija žrtva blaženi Alojzije Stepinac.

Tekstovi se, radi potpunog dojma autentičnosti, tiskaju u neredigiranom obliku. Jezik i pravopis ostaju izvorni; izmijenjena slova dj u đ, Msgr u mons., Dok. u dok., te ujednačeno pisanje pojmova krizma (Krizma) i crkva (Crkva), itd.

* Još danas se na mnogim zgradama mogu pročitati huškaški natpisi kojima je Komunistička partija Jugoslavije veličala Staljina i Crvenu armiju šireći mržnju protiv Katoličke Crkve i katoličke vjere

U ovom broju *Glasnika* nastavlja se sadržaj dokumenta br. 9. iz prošlog broja *Glasnika* (br. 3.–4./2014., str. 50.–53.). Riječ je o izvješću šibenskog biskupa Ćirila Banića Svetoj Stolici o svome radu, o stanju Šibenske biskupije te o prilikama Crkve u Jugoslaviji, bez datuma, predmnijevam, krajem godine 1954.

Pripremio: dr. Juraj Batelja

9. (3. nastavak) Izvještaj šibenskog biskupa Ćirila Banića Svetoj Stolici o svome radu, o stanju Šibenske biskupije te o prilikama Crkve u Jugoslaviji, bez datuma, predmnijevam, krajem godine 1954.

13. - Dne 20. X. 1952. Šibenski list donosi veliki članak proti biskupa Banića pod naslovom O liku i radu apost. administratora šibenske biskupije dr. Banić Ćirila (dok/52 - br. 22) pa zatim u članku Građani Šibenika odlučno protestiraju (dok/52 - pod istim brojem) govori o brojnim masovnim sastancima u Šibeniku, na kojima da se traži uklanjanje biskupa Banića iz njihovog grada.

Baš u to doba imala se u Ljubljani održati skupština CMD i bili su pozvani neki svećenici iz Šibenske biskupije. Dvojica su u tu svrhu zatražila dozvolu, ali ja im je nisam dao. Jedan od njih je ipak pod pritiskom pošao na skupštinu u Ljubljanu bez dozvole, pa kad se povratio, bio je kažnjen 3 dana suspenzijom i naredbom da obavi trodnevne duhovne vježbe. - Još jedan svEće-

nik je pošao i onda mi je s puta pisao, da je morao poći jer da je po njega »u zadnji čas došao auto, po nalogu gosp. Ministra« (dok/52 - br. 23). Taj svećenik mi je inače bio obećao, da ne će poći na skupštinu CMD u Ljubljani pa me je svojim postupkom ražalostio.

14. - Uslijed stalnog proganjanja za vrijeme pastirskih pohoda i dijeljenja krizme u god. 1952. kao i radi držanja nekih svećenika obzirom na svećenička staleška udruženja, kod mene je nastala depresija pa sam 30. X. bio šlagiran. Za dva dana sam bio u nesvjesnom stanju, a kad sam se osvjestio, imenovao sam don Antu Radića nek upravlja biskupijom »sede impedita«.

Don Ante Radić je bio nekoliko puta, odmah iza mojeg oboljenja, pozivan na Javno tužioštvo na saslušanje, da ustanove, kako će postupati upogled udruženja, ali im je uskraćivao odgovor. Uskoro je osnovan u Šib. biskupiji »Inicijativni odbor za osnivanje stal. svećeničkog društva«. Preč. Radić je tom odboru upravio kanonsku opomenu, neka se pokore biskupovoj odredbi i raziđu. Iza kako se oni nisu opomeni odazvali, bili su suspendirani a divinis, a Ordinarij S. I. zato je bio kažnjen globom od 5.000. - Iza 40 dana članovi Inicijativnog odbora su se pokorili i bili riješeni cenzure, ali im je izričito dano na znanje da će ipso facto upasti u istu cenzuru, ako opet stupe u Inicijativni odbor, odnosno se učlane u spomenuto društvo.

15 - Dok sam u siječnju 1953. bio na liječenju u Zagrebu, posjetili su me biskupi mons. Držečnik, mons. Garković, a zatim su nadošli mons. Bukatko i mons. Ujčić. Ovi su svi, osim Garkovića, bili na sastanku s maršalom Titom. Upitah mons. Držečnika o tom sastanku, a on je razrogačio oči, pa mi reče, da se o tome ne može govoriti. - Mons. Bukatko prikazivao je tu stvar posve nedužnom, a samo je dr. Ujčić nešto kazao, ali mi je ostalo nejasno, kako se odvijao taj razgovor. Nešto više se moglo saznati iz lista Naprijed od 16. 1. 1953. (dok/53 - br. 24).

Ako se ne varam, maršal Tito je želio od biskupa da zauzmu samostalniji stav prema Vatikanu, tj. da bi prisvojili vlast pregovarati s Vladom o odnosima Crkve i Države, a jesu li se biskupi od toga ogradili, ne znam, ali po svemu izgleda da na to nisu pristali, jer bi inače bila započela rad mješovita komisija, do koje međutim nije uopće došlo.

16. - Skoro iza 5 mjeseci bolovanja opet sam preuzeo upravljanje dijecezom, a preč. Radića sam imenovao generalnim vikarom. Mogao sam obaviti funkcije Vel. četvrtka i na Uskrs, kao što i na Duhove kada sam krizmao u katedrali. Dijelio sam sv. Krizmu u katedrali i na sv. Anu, 26. VII., kada mi je, međutim, nešto pozlililo i htio sam se malo odmoriti u rodnom mjestu Dolac Donji.

Već drugi dan iza kako sam došao u rodni kraj, pozivali su sve na sutrašnji sastanak poslije podne. Na taj sastanak dovedeno je s nekoliko kamiona više radnika iz Solina i Malog Rata (kod Omiša) pod vodstvom predsjednika SSRN, druga Stanića. Spomenuti je održao proti biskupu govor, kod župskog stana, a onda je poslao k meni delegaciju, da s njima napustim Dolac. To sam odbio. Onda su se svi uputili k mojoj kući, a ja sam se zatvorio u kuću. Pred kućom je tada prestala buka i Stanić i Smodlaka (predsj. SSRN s Klisa) stali su me izvana nagovarati, da ih primim, a da mi ništa ne će učiniti ni oni, ni ostali učesnici demonstracija. - Iza pregovaranja s njima pristao sam, da ću s njihovim taxiem poći u Split, ali uz uvjet da odmah uklone demonstrante, koji su bili došli s pomidorima i pokvarenim jajima da bi me inzultirali. Zatim sam zahtijevao da ne budem napadnut negdje na putu do Splita (37 km).

Moji su uslovi prihvaćeni i demonstranti su uklonjeni, pa su me mirno odveli u Split. Drug Stanić mi je na rastanku rekao: »Ah koliko ste me izmorili! Više nikada ne ću k Vama doći da vas povezem!«

Šibenski list br. 52. od 12. VIII. 1953. (dok/53 - br. 7) donio je članak pod naslovom Protunarodni biskup, a koji počinje: »Narod Donjeg Doca i okolnih mjesta u splitskom kotaru protjerao je prošlih dana jednog od najpoznatijih protivnika staleških udruženja (!) šibenskog biskupa Ćiru Banića...«

U srijedu 12. VIII. uvečer, masa šibenskih, građana (prema izvještaju Šibenskog lista) priredila je demonstracije »protiv reakcionera kao što su biskup Banić, don Ante Radić i don Joso Arnerić«. Isti list iznosi i razlog tih protesta i demonstracija: »Tom prilikom čuli su se oštri protesti protiv biskupa Banića, koji je ogorčeni protivnik svećeničkih udruženja...« Zatim su bile još veće demonstracije pred biskupskim dvorom protiv biskupa i protiv don Ante Radića.

17. - U Splitu sam ostao mjesec dana, a u Šibeniku su se međutim vršile burne pripreme za istjerivanje biskupa i generalnog vikara iz dijeceze.

Nasred ulice jedna žena je udarila preč. Radića. - Šibenski list u br. 54. od 16. VIII. 1953. donosi članak Žene osuđuju rad biskupa (dok/53 - br. 26) koji završava: »Banića su protjerali iz njegovog rodnog mjesta, pa čemu da ga trpimo mi u našem gradu.«

18. - Dok sam taj mjesec dana boravio u Splitu, osjećao sam da sam tu težak. Mons. Franić me je savjetovao neka se povratim u Šibenik. To sam učinio početkom rujna, a već 2. IX. Šibenski list u br. 55. (dok/53 - br. 27) donosi Poruku članova SSRN biskupu, gdje se poručuje biskupu Baniću, popu Radiću i Arneriću »da nisu poželjni u našem gradu i da će biti prisiljeni odstraniti ih iz naše sredine«.

Već sutradan poslije podne bili su pozvani na šibensku »Poljanu« ne samo radnici iz tvornica, nego i svi činovnici i namještenici raznih ustanova te građani - na veliki miting. Tu se napadalo u govorima na biskupa i generalnog vikara, a onda je predveče čitava ta masa povedena pred biskupsku palaču. Ogromna većina držala se pasivno, ali zagrijani komunisti navalili su na vrata palače i pod pritiskom u tu svrhu donesene grede popustio je željezni zasun na velikim vratima biskupske palače koja su tako provalili, ali kad su ušli u dvorište palače, milicioneri i UDB-a rekli su im, da je sada dosta te ih uputili na Biskupsko sjemenište.

Kad je masa stigla na sjemenište, ponovili su se pogrdni povici, a onda su provalili u samu zgradu, iz nje izvukli don Antu Radića, grdili ga i tukli te bacili u pripremljeni kamion i onda poveli u Split, noću.

Kad su se udaljili od biskupske palače, ostalo je par njih kod provaljenih vrata i kada smo pošli vrata zatvoriti, prigovarali su radi toga, jer su baš zato i razbili vrata, da bi lakše kasnije noću ušli u palaču. Zasun je bio sav iskrivljen i vrata smo jedva nekako uspjeli zatvoriti.

Nešto iza ponoći čuli smo pozive nekih ispod palače, da otvorimo vrata, ali se nismo odazvali. Oni su tada pošli po svećenika don Juru Vukušića, koji je išao s njima i dozivao don Veljka Jadronju, mog tajnika, neka otvori vrata. Kako se, radi iskrivljenog zasuna, vrata biskupske palače nisu mogla lako otvoriti, pogotovo ne u mraku, vlč. Jadronja je pozvao don Juru neka pođe k vratima katedrale. Tamo je našao don Juru s grupom od 10-15 ljudi, predvođenom od Žike Bulata, predsjednika SSRN u Šibeniku (i sekretara gradskog Komiteta KP), koji su tražili da govore s biskupom. Pošli su tada svi kroz katedralu u palaču, a spomenuti Bulat je prigovarao, zašto ih se nije pustilo kroz vrata palače... Kucali su na vrata moje kancelarije i u prvi mah nisam otvarao, ali na poziv tajnika otvorio sam. Jedan od njih je onda odmah počeo od mene tra-

žiti da napustim Šibenik. Upitah: »Kažite mi najprije, tko ste Vi?« Vođa grupe reče, da je Žiki Bulat, predsjednik SSRN u Šibeniku, i da narod traži moj odlazak iz grada. Odgovorih: »Ne ću da idem iz Šibenika, a vi imate revolver pak me ovdje ubijte!«

Nastala je prepirka između mene i Bulata. On se sve više uzrujavao i napokon mi reče: »Sutra će doći po vas još veća masa nego sinoć, pak će Vam biti gore nego što je bilo Radiću, kad su ga htjeli linčovati!« i ljutito je napustio moju sobu. Ostalo je par njih drugih i stali su me nagovarati da mirno pođem iz Šibenika, jer da je tako za mene bolje. Na to su me nagovarala i dva prisutna moja svećenika (Vukušić i Jadronja). Napokon sam pristao i onda napustio Šibenik i stigao u Split. Pokucali smo na vrata franjevaca konventualaca na splitskoj obali, jer sam tu ranije stanovao, i oni me primiše, a tajnik se poslije podne vratio u Šibenik.

19. - Uskoro sam se sastao s preč. Radićem, koji je također već bio u Splitu. Pričao mi je o strašnoj noći i o postupanju s njim. On je odlučio s prvim vozom poći u Zagreb, što je i učinio. - Polazeći iz Šibenika, imenovao sam preč. don Srećka Pavića svojim generalnim vikarom, a saopćio sam mu da sebi rezerviram sva pitanja, koja se odnose na svećenička staleška udruženja.

Kratkom okružnicom sam obavijestio vjernike Šibenika o svojem izgonu i to je odmah u nedjelju pročitano po gradskim crkvama (dok 53 - br. 28).

Već sutradan sam u Splitu doznao, da se i tu protiv mene pripremaju demonstracije. Rano poslije podne dovedena je grupa demonstranata iz raznih mjesta, pa i iz Šibenika, k samostanu sv. Frane u Splitu. 5-6 osoba, među kojima i jedna žena, ušli su u samostansku klauzuru i od mene tražili neka prvim vozom pođem iz Splita u Zagreb. Pristao sam uz uvjet da mi se dade taxi do željeznice i da demonstrante udalje ispred samostana. Kada to nije učinjeno, ostao sam u samostanu. - Nešto prije drugog voza za Zagreb, oko 19 sati, bučno su izvana tražili da iziđem. I sami konventualci, bojeći se za samostan, govorili su mi neka pođem. Odbio sam, jer sam znao, što bi me vani čekalo. Kad su neki omladinci provaljivali u samostan, povukao sam se u crkvu sv. Frane. Došao je k meni gvardijan i rekao mi da me traže, te da treba da iziđem. Ostao sam i dalje u crkvi, a oni tada provališe u crkveni kor da me izvuku. Na to sam pao u nesvjest. Tada su me ti komunistički omladinci iznijeli iz crkve u susjednu prvu samostansku sobicu te izišli vani. Kapci na prozoru su bili poluzatvoreni, a jedan omladinac se izvana popeo uz žicu gromobrana te širom rastvorio škure na prozoru. Vani se razmahala burna demonstracija. Jedna histerična žena je kričala i pružala onom omladincu čekić, neka se ponovo popne i ušavši kroz prozor dotuče me na krevetu. Kroz prozor su na me bacali kamenje, ali me nije pogađalo, jer je između mene i prozora bio ormar. To je sve trajalo od 19 sati pa do 2 sata u noći. Moje stanje je bilo teško. Bio sam pri svijesti, ali zbog svoje stare srčane bolesti nisam mogao niti ruku držati povrh srca. Gvardijan mi je podijelio zadnju pomast i pozvao liječnika, ali mu demonstranti nisu dozvolili ući u samostan.

Sutra ujutro došao je k meni liječnik dr. Šimunić te me bolničkim kolima prevezao u bolnicu, gdje sam ostao nedjelju dana, a onda vlakom pošao u Zagreb.

20. - Tri prognanika: banjalučki biskup dr. Čelik, ja i preč. Radić bili smo primljeni u Nadbiskupskom dvoru. Pod uplivom vjerske komisije preč. Radić je uskoro bio izbačen iz Dvora, a i meni je dodijeljena druga soba. Zagrebačka UDB-a pritvorila je preč. Radića te ga kroz 8 dana ispitivala o njegovom radu

u Šibenskoj biskupiji i o meni. Iza toga sam i ja bio pozvan na saslušanje, koje je trajalo 3 sata. Tu su mi koješta prijetili.

21. – Za 11. studenoga bila je zakazana ustanovna skupština staleškog svećeničkog društva za Hrvatsku, u Zagrebu. UDB-a u Šibeniku mnogo se trudila da tamo pošalje nekoliko svećenika. Svećenici su se tome opirali i onda je k generalnom vikaru preč. Paviću pošla posebna delegacija »uglednih građana« iz Šibenika, da bi dopustio četvorici svećenika prisustvovanje spomenutoj skupštini. On im je odgovorio, da je biskup ta pitanja rezervirao sebi. Na zamolbu te delegacije pisao mi je preč. Pavić o posredovanju građana, da se svećenicima dozvoli polazak u Zagreb.

Odmah sam odgovorio da im zabranjujem poći na skupštinu u Zagreb. Moje preporučeno pismo stiglo je u Šibenik u ponedjeljak, ali je preč. Paviću uručeno tek u četvrtak. U međuvremenu je UDB-a prisilila 4 svećenika da su preko volje pošli u Zagreb, a UDB-aši su ih putem pratili od Šibenika do Zagreba, pa čak i do same sobe, u kojoj se održala osnivačka skupština.

Jedan od tih svećenika došao je k meni u Nadb. dvor i opravdavao se da su morali na silu poći. Po ovom istom svećeniku poslao sam gen. vikaru Paviću odluku, da se sva četvorica suspendiraju od mise za 3 dana, što su bez dozvole Ordinarija pošli na skupštinu svećeničkog staleškog udruženja. Sva četvorica su kaznu odmah izvršila.

22. – Boravak u Zagrebu bio nam je sve teži. Prva dva mjeseca mi prognanici jeli smo zajedno s biskupom mons. Salis Seewisom te biskupskim tajnikom. Sa stola su najprije udaljili preč. Radića, a uskoro s mons. Čelikom i sa mnom više nije jeo mons. Salis Seewis. Kasnije se udaljio i tajnik Pišonić, tako da smo ostali mi dvojica sami. Bilo je na dvoru prigodnih gozba, ali nas se nije pozivalo, pa nam je bilo očito da smo tu nepoželjni.

Obratio sam se UDB-i s pitanjem, da li se smijem povratiti u Šibenik, ali nisam dobio nikakva odgovora. Napokon odlučih da se 30. I. 1954. povratim vlakom u Šibenik.

O svemu, što se tom prigodom događalo govori moje priloženo pismo o drugom izgonu iz šibenske biskupije (dok/54 – br. 23). O mojim poduzetim koracima tom prigodom govori moja brzojavka preuzv. dr. Ujčiću i njegov odgovor na istu (dok 54 – br. 30). Prema njegovom savjetu potužio sam se na Izvršno Vijeće Sabora NR Hrvatske (dok 54 – br. 31), a mons. Ujčić mi je konačno javio, da se mogu povratiti u Šibenik i s mojim povratkom je završeno ovo drugo moje izgnanstvo iz dijeceze (dok 54 – br. 32).

23. – O mojem konačnom povratku u dijecezu izvijestio sam i kardinala Stepinca, a ujedno mu i javio o pokušajima nekih biskupa da osiguraju socijalno svoje svećenike. On mi je na to odgovorio: »Hvala Bogu, da ste na svom mjestu. Bog je očito nagradio Vašu odlučnost, koja je od goleme važnosti u ovim sudbonosnim časovima, i ja Vam od srca čestitam na junačkom držanju.«

O osiguranju svećenika mi je pisao: »Ja sam smjesta (još prije nego sam dobio Vaše pismo) zabacio ono osiguranje. To je CMD samo u drugoj formi, i vi se najodlučnije oprite toj ponudi. Ako nas Bog ne osigura, zar će nas komunisti? Budite i dalje, kao što ste bili do sada i Bog Vas ne će zapustiti!«

(nastavlja se)

Nastavljamo objavljivati izabrana poglavlja dnevnika vlč. Josipa Vranekovića, u kojemu je opisao život i stradanja blaženoga Alojzija Stepinca na izdržavanju kazne u Krašiću. Blaženik je u potpunoj tajnosti na novu postaju križnoga puta u Krašić prebačen 5. prosinca 1951. Bilo je to premještanje iz jednoga zatvora u drugi. No, on je i tu bio onemogućen u vršenju biskupske službe, ponižavan i progonjen. O tom progonu on je napisao mnoga svjedočanstva. Jedno od njih zabilježio je u pismu koje je kao sužanj uputio mons. Josipu Pavlišiću, pomoćnom biskupu Riječko-senjske nadbiskupije.

Krašić, 23.VII.1954.

Preuzvišeni gospodine!

Primio sam Vaše cijenjeno pismo. Hvala na čestitci k imendanu. Hvala na sličicama, koje mi dobro dolaze. Posebno zahvalite i mami Margareti na kuvertama, koje mi je poslala.

Ja sam, kao što znate, napose pak od 21. prošlog mjeseca temeljito opkoljen stražama, pa nam sve dobro dođe kad nikuda ne mogu, da si nabavim. Donio mi je doduše i tajnik, ali nisu praktične za mene u ovim prilikama

Poznato mi je, kako Vas svaki čas pritištu, sad s ovim sad s onim. Ostati čvrsti i ne dati se poplašiti! Živci dakako trpe, ali sve ima svoj kraj. Čvrsto vjerujem, da će doći dani olakšanja i slobode Crkvi Božjoj.

U pitanju CMD napose biti nepopustljiv! To je čista izraslina pakla, da se razbije Crkve Božja. Zato sam već rekao nekim biskupima, ako bi došao pokušaj osnutka tobožnje »nacionalne Crkve«, onda bez milosrđa *gladio excommunicationis*[1] odsjeći trulež sa zdravog stabla Crkve i proglasiti to svemu puku po svim crkvama, navevši razlog.

Tako je učinio moj predšasnik 1919. sa starokatolicima. I što je ostalo od njih? Ništa ili jedva išta. Ni onda nije vlast bila puno sklonija Crkvi. A danas će puk slijediti glas zakonite Crkve Kristove, a ne izdajnike. U to sam duboko uvjeren, promatrajući naš priprosti puk.

Usque ad tempus sustinebit patiens, postea redditio jucunditatis.[2] Ponovo dakle dovikujem: ostati čvrsti i nepokolebivi, udarili s porezima ili zatvorima ili ubijstvima ili tučnjavama! Sve će proći, a Bog naš ostaje!

Bratski pozdravlja u Kristu
† Alojzije kard. Stepinac
nadbiskup zagrebački[3]

+ Alojzije kard. Stepinac
nadbiskup zagrebački

1 Mačem isključenja iz Crkve.

2 »Strpljiv čovjek podnosi do u pravi čas, a na kraju uživa radost!«, usp. Sir 1,23.

3 AP., sv. XII, str. 258.

11. ožujka 1954.

Čim je matura svršila, odmah, istoga dana u kasarnu u Karlovac. Navratim se još kući, da uzmem nešto rublja. U licu sam oslabio, ali u tijelu sam bio jak i ništa – sposoban. Iz Karlovca krenemo na Rijeku. Vrućina palila, da smo jedva izdržali. Na Rijeci odsjedosmo u hotelu. Ali u Karlovcu nas već obukli u vojničko odijelo i dali nam puške. Nemaš pojma tu još ni o čemu. U hotelu smo spavali do 9 sati ujutro. To ti je bila vojska! Ali što! Sve đaci – fakini... još ništa ne znaju o novom životu, pa se ni ne boje.

U 9 sati se gospoda lijepo dignu, ali sada si zaželjeli malo vidjeti grad. Ja sa dvojicom odsečem,

dođemo na obalu, a sve u uniformi. Bome se mi svukli i udari kupati se. Sve je to vidio zapovjednik škole. Zapamti nas i najavi kod kasarnske straže. U 11 sati svršimo kupanje. Pođemo prema hotelu. Ali kako? – Uzmemo si poslužitelja, koji nam nosio kofere po gradu. Iz hotela idemo prema školi, ali eto dežurnoga – i vodi nas ravno na raport. Mi se samo nasmijemo. Ta što nam još može! Stojimo pred oberstom. Grdi nas na njemačkom jeziku i slijedi kazna: 7 dana kasarnskog zatvora. A što će mi i to! Nikakva kazna! Nasmijemo se. I to smo podnijeli. Svejedno nam je bilo: zatvor ili ne-zatvor, jer jednako ćemo na frontu. Neki bi si i zaželio zatvor, samo da ne pođe na ratište.

Jednom nas je nekoliko išlo po gradu. Sretnemo tu nekog starijeg *gefreitera*. Šta ćemo i toga pozdravljati, mislimo si? Ali on pred nas, vrati nas, i mi smo ga morali pozdraviti. Pravo ti bilo – mislim si ja – kad ne znaš reda, da pozdraviš *gefreitera* Ferenze-Joške!«

12. ožujka 1954.

Kod večere. Sestra u Zagrebu sve lijepo obavila. [...][1] je odgovorio.

– Hvala Bogu, da sam na vrijeme mogao očitovati svoje mišljenje o socijalnom osiguranju. Sve će biti dobro, kako mi javljaju. Sutra ću vam dati jedno i drugo pismo. Sad ću biti malo mirniji.

Javim Eminenciji, da je preuzv. Banić konačno stigao na svoje mjesto u Šibenik. Kad je pred mjesec dana krenuo iz Zagreba, u Drnišu ga vlast zaustavila i ne daje mu naprijed. Do sada se zadržao u Splitu.

– Znači, da ih nešto žulja – veli E. – inače ga ne bi pustili, pogotovo, kad mi kažete, da će i dr. Čelik brzo na svoje mjesto u Banju Luku.

13. ožujka 1954.

Javlja mi [...][2] i Lončar, da ih ima, koji su zagrijani za socijalno osiguranje. Tu je i L. Radičević. Argumentiraju isti, da su penzije Mif-a nedostatne, a osim toga osigurani svećenici neće plaćati porez od usluga. Na to mu Lončar lijepo odgovorio, da nama penzija gotovo ni ne treba. Neka svaki župnik do smrti ostane na svom mjestu. Kad postane nemoćan, pošaljemo mu mladog upravitelja i zajedno budu tamo.

– To i ja zastupam – nastavlja Eminencija. – Samo treba imati ljubavi i biti Božji čovjek, pa će ići.

A onda, nastavlja Lončar, sad će i onako biti porez po katastru, pa i taj drugi argumenat otpada. Više nisam htio o tome govoriti, a i inače sam dosta rezerviran na konzistoru, jer UDB-a sve dozna o čemu raspravljamo. Jučer je baš Lach i Radičević pregovarao s predstavnicima Doz-a. Ali uvjeti su i materijalni i moralni takovi, da će stvar svečano propasti.

– Promislite – veli mi Eminencija – oni traže, da mogu umiroviti svećenika, kad oni žele. Osigurate se, i Vi ste u klopki. Ne budete li plesali kako oni hoće, umirove Vas. Po zakonu sada ne možete aktivno vršiti službu. Kuda to vodi? Umirovili bi brzo agilne mlade svećenike. A onda bi išli dalje. Ako se netko ogriješio o zakon ili bude kažnjen – uzmu mu penziju. Na kraju na čemu ste? Ništa ne biste imali od te jadne njihove penzije nego to, da su vas zarobili. Osim toga Vi ćete svaki mjesec uplaćivati, a dobiti ništa! Ja sam odmah uočio, da tu mnogo toga nije u redu. Osim toga, kad bi im to uspjelo, a nadam se da nikako neće, jer su oba biskupa protiv toga, oni bi imali krasnu legitimaciju pred vanjskim svijetom. Rekli bi: 'Šta rogoborite protiv nas! Pa uredili smo pitanje Crkve u zemlji!'

Makar, uvjeren sam, stvar neće uspjeti, ali su veliku pogrešku načinili, što su u *Službenom vjesniku* dali onu obavijest. Svećenstvo već danas znade u Zagrebu, i dalje će se brzo proširiti što ja o tome mislim. Ali ovi će nesretnici citirati Službeni vjesnik, rastrubiti to po stranom svijetu. Tu su im i metodisti, koji će rado preuzeti tu ulogu. Slično sam se obratio i na Rusana u Remete, da saopći kleru u nadbiskupiji, da bježi od UDB-e kao od vatre. I pronio se taj glas, te sam već za tri dana dobio pismo od Vinka Komeričkoga iz Desinića, koji mi javlja: 'Mi smo čuli i razumjeli.' A Vi sami i sestre molite, da i ova bura prođe. I kod djece još više proširite živu krunicu. Naša je nada u Bogu i Presvetoj Majci Božjoj.

14. ožujka 1954.

Rano ujutro u 6 sati dođe k meni u sobu sav izmoren i reče:

– Cijelu noć nisam spavao – ni oka stisnuo. Biskup Banić mi piše opširno pismo na 4 stranice – sitno štampano. Javlja mi bolne stvari... Ne znam više, kome da vjerujem. Protestira protiv one obavijesti u Sl. vjesniku. Vidim iz njegova pisma, da imademo više konkubinaraca, negoli sam mislio... A zašto me nikada nisu o tome izvijestili! (soc. osig.), pa bih prije rekao svoje mišljenje, i ne bi do toga došlo... Čemu unositi među svećenike zabunu? Znam, da će stvar propasti, ali samo obavijest dosta

1 Ispod precrtavanja tintom prepoznaje se upisano prezime Bakšić.

2 Ispod precrtavanja tintom prepoznaje se upisano prezime Bakšić.

je ovima, da pokažu: evo, svećenici traže osiguranje, država im ga omogućuje i sl.

O podne očekujemo i liječnika. Već je prošlo 12.20, pa će Eminencija:

– Opet ih nema. Što ćemo ih čekati. Počnimo sa objedom.

Silno je ovaj čas potresan. U to stignu: dr. Bogičević, dr. Popović, tajnik, Stella.

Po Tajniku javlja Eminencija Salisu, da potpuno prekine svako ugovaranje o soc. osiguranju. Sa svećenicima koji nisu na svom mjestu, neka postupi prema kanonima: opomena – suspenzija!

***

Navečer je Eminencija vrlo raspoložen. Upravo se čudim tome poslije svega što je bilo ovih dana. Dobio je nekoliko vedrih i utješnih obavijesti:

– Rusan mi javlja, da je gro klera na mojoj liniji... Njegov je dekanat čvrst. O. ...[3] javlja, kako ga je Radičević pozvao, da bi podupro akciju za soc. osiguravanje. ...[4] mu je odgovorio, da su oni [...]. već osigurani. 'Kako? – Gdje?' – 'Mi imademo *titulus paupertatis*.[5] Naše je osiguranje pouzdanje u Providnost dobrog nebeskog Oca.'

Eminencija se na to neobično nasmijao. Jedan mu svećenik još javlja neku vijest – silno značajnu – ali strogo povjerljivu za sada, pa mi je ne kaže, nego samo veli:

– Čudit će se svijet, kad ovo dozna. A i za tolike druge stvari živi su svjedoci. Kako da se ne radujem, kad čujem utješne ove stvari... Kako mi je dobri Bog jučer pripustio onu bol, da vidim, da je korizma i da malo bolje osjetim križ, a opet kako je brzo pomilovao... Hvala mu budi i slava!

***

– Ne znam još točno, ali približno znam kako je ta stvar (soc. osig.) tekla. Pregovara Radičević. Na konzistoru je čak spomenuo, da bi trebalo ući u CMD. Čudno je, da se barem malo nisu sa strane interesirali, koji su uvjeti osiguranja, nego odmah pristupili pregovaranju. [...] je našao neki govor Sv. Oca, gdje se spominje, da se kler mora na zgodan način u različitim prilikama socijalno osigurati. Da – velim ja – ali tako, da ne izdaješ Božju stvar, a sebe daješ zarobiti! Isti oni, koji inače prave slične poteze, i sada tu imaju posla. Salis je protiv toga. Ispričava se, da ništa nije zlo mislio kod svega toga. No, ja to smatram jednakom opasnosti kao i CMD. Koga ovi samo malo zahvate – pruži im prst – gotov je, i nikad više nije od njih potpuno miran. Bogu hvala, stvar je propala! Oni će ponovno bjesniti radi toga, ali su već više puta pobjesnili, pa se onda opet stišalo. I tu je progovorila Bogorodica. Koliko je već toga učinila u ovoj godini! Tito se jednom nasmijao, rekavši: 'Neka Marija!' – 'Čekaj ti, znat ćeš ti, tko je ta Marija!' Molite se samo – neprestano molite. Tko zna, što nam još ove godine sprema Bogorodica!

15. ožujka 1954.

Kišovito je vrijeme. Već 15 dana nije Eminencija šetao, a osjeća potrebu kretanja, ali se mora zadovoljiti šetnjom pred kućom.

16. ožujka 1954.

Žalosti ga, što neki svećenici ne shvaćaju i ne mare za žalosno stanje kod mnogih palih duša, nego i sami padaju.

– Boli me, da znadem toliko konkubinaraca. Ima toga i kod drugih naroda, ali to nije apologija za naše nesretnike. Znam, da je čovjek slab, ali s time treba računati. Toliko imade svaki utješnih sredstava, da se odhrva. Svakako ludo govori i vara se, tko kaže, da je to nemoguće. Znadem toliko vrijednih svećeničkih duša i danas i u prošlosti: Čebušnik, moj stric Matija, Lang i dr. Znam, da sam grješnik, ali Bog mi je svjedok, da nikada nisam dirnuo žensku osobu!

* * *

– Bojim se za naše najmlađe, koji sada završavaju. Pred ređenje ću im uputiti poslanicu. Pozvat ću ih, neka dobro promisle, kuda idu. Bolje je, da ovaj ili onaj na vrijeme istupi, da ostane čestit laik, nego da kao svećenik pravi škandale!

17. ožujka 1954.

»Vjesnik u srijedu« donosi osvrt na pisanje »Komsomolske Pravde« – glavnog organa sovjetske komunističke omladine. Isti list na prvoj stranici donosi veliki naslov: »Madona šeće Rusijom«. Ima tu: »tobožnja ukazanja Madone«, i to na više mjesta. Začudno je, da u to vjeruju i time se zanose ne samo stariji, nego i omladina, pa i ona okupljena u Komsomolu. Ovi naši se zgražaju nad tolikim neuspjehom boljševičkih metoda, da nakon 37 g. još nešto ovakova može biti među sovjetskom omladinom. Eminencija gleda u toj pojavi nešto značajnoga:

– Nije to malena stvar. Znači da ono što je do sada bilo prikriveno – izbija vani – pojavljuje se. Sv. Otac bio je *quasi* nadahnut, kad je posebno Rusiju, i to u ovim našim danima, posvetio bezgrješnom Srcu Marijinu. Boli to ove naše, znam, ali

3 Precrtano ime ovoga redovnika.

4 Ispod precrtavanja čitljiva je riječ Provincijal; po svemu sudeći riječ je o o. Nikoli Skupnjaku, provincijalu Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda.

5 Zavjet siromaštva.

ne znaju oni što je Crkva, što je Bogorodica! 'Neka Marija' – rekao je Tito! Ali ta 'neka Marija' sve više progovara... Rusija će se obratiti – Sinuti će svijetu bolji dani!

* * *

– Sve više mi se čini, da će Bog dragi, na jedan izvanredan način skršiti ovo zlo u svijetu. Nešto se mora dogoditi, i to nenadano. Bog će pokazati, da je On tu, i da nije zapustio svoje stvorenje. Nećeš ti, Amerika, ili ovaj ili onaj čovjek, izvesti velike ove stvari, nego Gospodin tvoj, *ut non glorietur in conspectu eius omnis caro!*

18. ožujka 1954.

– Salis me umiruje, da će stvar (soc. osig.) svečano propasti, kako se i ja nadam. Ali – oprez je potreban. Ovi ne popuštaju. Tjeraju naprijed. Morat će opet sestre u Zagreb, i to dvije. Što mislite, kada bi im zgodno bilo, da idu?

Velim: – Odmah!

– Moram više listova na različite strane napisati.

Onda će sutra na Josipovo poslije podne krenuti. Blagdan je. Kroz mjesto će proći, kao da idu u Brezarić, a stvarno, pješke bi krenule na Lazinu (stanica). Na to će Eminencija:

– Ne znam hoću li moći svršiti do sutra pisma. Neka moram sastaviti na latinskom, a to ipak ide nešto polakše. No, potrudit ću se, da svakako svršim. Dulje mi nije za čekati. Recite sestrama neka mole. I vi molite. Ovo je do sada najvažnije, što sam pisao iz Krašića. Molite samo, da sretno prođe naprijed.

19. ožujka 1954.

Predstojnica i Salezija idu u Zagreb. Tri su pisma za Vatikan. Idu preko Keilbacha.

– Uzdam se u Boga, da će sretno proći. Učinio sam sve, što sam mogao. I ...[6] mi je već prije pisao, da nisam u ovim okolnostima ništa više mogao učiniti. To me malo smiruje. E, onda sklopiti sada ruke k Bogu! – Što mi drugo preostaje!

20. ožujka 1954.

Sestre sretno prošle (Vidi 19. III. 54).

* * *

Vrijeme je kišovito. Hladno – blatno. Eminencija šeće pred kućom i čita. Ovaj čas čita život Staljina od nekog Amerikanca. Fischera.

– Silno je poučna i korisna ova knjiga. Mora da je autor vrlo inteligentan čovjek. Osam je godina živio u Rusiji i dobro poznaje komunizam. Iz svega vidim, da se Staljin najbolje okarakterizirao, kad je rekao za sebe: čovjek kamena srca. Nesmiljeno smica glave okolini. Još je preostao jedino Molotov od stare garde. Tko zna, gdje i kako će i on svršiti. Staljin je bio silno lukav. Znao je držati sve konce državne uprave u svojim rukama. Bio je nesmiljen.

21. ožujka 1954.

Straže su pojačali.

23. ožujka 1954.

Išao sam danas u Jasku. Baš danas CMD jaskanskog kotara ima sastanak. Livajušić kaže Kadlecu, da će danas na sastanku biti i Komerički. Za sada ne doduše kao član CMD-a. Eminenciji je to bolno, jer ga je prije tri mjeseca izričito molio, neka ne nasjedne nesretnom Samboleku! Eminencija:

– Najbolje je, neka Livajušić ide u svoju Bosnu. I ostali iz drugih biskupija, koji se ovdje slabo ponijeli, neka idu. Bolje je, da su župe prazne, neka ih anđeli administriraju, nego da se događaju škandali.

24. ožujka 1954.

Danas smo nakon 24 dana izišli na šetnju. Ugodno se osjeća. Kažem mu, da se 29. o. mj. sastaje plenum CK KPJ u Beogradu. Referat ima Ranković. Tretirat će po svoj prilici Đilasov slučaj.

– Mora da im je teško, kad se tako brzo ponovno sastaju. Nisam im kriv. Boga preziru, hoće biti mudriji od Stvoritelja, na mišljenje ljudi se ne obaziru, pa neka osjete, kamo to vodi.

6 Ispod precrtane riječi čitljivo je prezime Bakšić.

Impressum

Časopis **Blaženi Alojzije Stepinac** (skraćeno: Bl. Alojzije Stepinac) glasnik je Postulature za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca i časopis njegovih štovatelja, Kristovih vjernika i ljudi dobre volje.

God. XXII. (2015.), 10. veljače Broj 1. • **Cijena**: 10 kn; za inozemstvo 4 eura ili 8 USD • *Glasnik* izlazi četiri puta godišnje s dopuštenjem crkvenih poglavara. • **Izdavač**: Postulatura blaženoga Alojzija Stepinca, Kaptol 18 – p. p. 949 10001 Zagreb

Uređuje i odgovara: dr. Juraj Batelja, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb

Adresa uredništva: Postulatura bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb; **telefon i faks:** (01) 4814920 Spomen-zbirka iz ostavštine bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 31, p. p. 949, 10001 Zagreb, telefon: (01) 4894879 ili

e-mail adresa: jbatelja@gmail.com **Kad se u našem *Glasniku* spominju riječi »čudo«, »svetost«, »svetac« i sl., u duhu je to crkvenih propisa i treba ih razumjeti u smislu običnoga ljudskog izražavanja. Konačan sud o tome izreći će Crkva.**

Lektura: akad. Ante Stamać, Marina Čubrić, prof. **Tisak:** DENONA

* Obiteljsko društvo »Sv. Nikola Tavelić«, pri župi Marija Zvijezda Mora u San Pedru, dalo je izvesti lik bl. Alojzija Stepinca na zastavu za svoju crkvu; zastava je blagoslovljena 9. studenoga 2014.

STEPINČEVO SLAVLJE U SAN PEDRU

Brojni hrvatski vjernici, od kojih mnogi u narodnim nošnjama, radosno i ponosno okupili su se 9. studenoga 2014. na svečano misno slavlje u crkvi Marije, Zvijezde Mora (Mary Star of the Sea) u San Pedru. Misu je predvodio mons. Oscar Azarcon Solis, pomoćni biskup Los Angelesa, u zajedništvu s deset svećenika. Mons. Solis je tijekom slavlja posvetio kip bl. Alojzija Stepinca za bočni oltar u ovoj crkvi te zastavu posvećenu bl. Stepincu. Kip od kararskog mramora izradio je kipar Massimo Galleni iz Pietrasanta u Italiji, zastavu su po narudžbi hrvatskih vjernika iz San Pedra u svojoj umjetničkoj radionici izradile sestre Družbe kćeri Božje ljubavi u Zagrebu. U prikupljanju sredstava za kip, kapelicu i zastavu bl. Alojzija Stepinca sudjelovala je sva hrvatska zajednica u San Pedru pod vodstvom Hrvatskoga katoličkoga obiteljskog društva »Sv. Nikola Tavelić« pri župi »Marija Zvijezda Mora« u San Pedru.

Mons. Batelja, postulator postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca, u poruci za ovu prigodu, istaknuo je da mi danas »ne bismo bili dostojni tako dragog sveca i predvodnika duša, kakav je bio Alojzije Stepinac, kad bismo za prolazne i propadljive stvari, iznevjerili ideal kršćanske vjere koji je po krštenju zasjao u našem životu i koji je bl. Alojzije živio do mučeničke smrti«.

Prvopričesnici u Krašiću s bl. Alojzijem Stepincem i župnikom Josipom Vranekovićem 21. lipnja 1953. godine; u prvom redu: Ankica Penić, Josip Županko, Josip Burja, Drago Brebrić, Tereza Matko; drugi red: Marica Prstac, Ljubica Kovačić, Kata Krnežić, Štefica Penić Sirak, Marija Putanec, Štefica Krnežić, Barica Krvarić, Barica Matko, Barica Penić Grgaš, Dragica Ban, Ana Ćuk, Barica Krnežić, Štefica Penić, Pavica Penić, Anđela Penić, Nada Ćuk; u trećem redu: Stjepan Škrlac, Ivan Štajcer, Drago Šimatić, Ivan Penić Grgaš, Mika Jurinić, Janko Penić Sirak, Josip Županac (Pile), Stjepan Burja, Stjepan Penić Sirak (misionar), Nikola Penić, Stjepan Mikuš, Josip Burja. (Zahvaljujemo gosp. Josipu Burji iz Brezarića koji je sačuvao ovu uspomenu i nama ju proslijedio.)